

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ YABANCILARA TÜRKÇE
ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çağla CÖMERT

Malatya - 2022

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ YABANCILARA TÜRKÇE
ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çağla CÖMERT

Danışman: Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

Malatya - 2022

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU'nun danışmanlığında hazırladığım “BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Çağla CÖMERT

ÖN SÖZ

Çalışmamın her aşamasında engin akademik bilgisiyle bana destek olan; sabırla ve titizliğiyle çalışmamı yönlendiren; tecrübelerinden yararlanırken bana karşı her zaman hoşgörülü olan kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU'na katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca beni yetiştirip bu yolda ilerlememe katkı sağlayan değerli hocalarıma; tez sürecinde yardımlarını esirgemeyen değerli okul müdürüm Orhan Yaşar BULUT'a; beni bugünlere getiren, destek, sevgi ve güvenlerini hiçbir zaman esirgemeyen babam Ahmet Zeki GÜLSOY ve rahmetli annem Vecihe GÜLSOY'a; eşim Erkam CÖMERT'e; ablam Kudret DEMİR'e ve manevi kardeşim Ceylan KAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çağla CÖMERT

ÖZET

BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

CÖMERT, Çağla

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

Haziran-2022, ix+116 sayfa

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının; temel dil becerileriyle beraber alfabe, kelime, deyim ve atasözü öğretimi, motivasyonun artırılması, telaffuzun geliştirilmesi ile değer ve kültür aktarımında kullanılabilirliğini araştırmaktır. Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle şarkılar incelenerek veriler toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle veriler çözümlenmiştir. Araştırma, ses dosyalarının taranıp amaca uygun olarak analizi yöntemiyle şekillendirilmiş nitel bir perspektife sahiptir. Bu çalışmada Barış Manço'nun 1962-1981 yılları arasında çıkardığı 5 adet 45'lik ve 1975-1999 yılları arasında çıkardığı 12 adet albümde yer alan 137 şarkı evren olarak kabul edilirken bunlardan amaca uygun olarak seçilen 68 şarkı ise örneklemdir. 45'lik ve albümlerde yer alan bazı şarkılar aynı olduğundan evren ve örneklem belirlenirken bu durum dikkate alınmıştır. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır.

Çalışmada Barış Manço şarkılarının; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilir olduğu şarkı örnekleriyle açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Barış Manço şarkılarından etkinlik örnekleri hazırlanarak bulguların somut bir hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada Barış Manço şarkılarının, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde faydalı olabileceği ve bu şarkıların aktif bir şekilde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Barış Manço şarkılarının alfabe ve kavram öğretiminde, atasözü, deyim ve kalıplaşmış söz öğretiminde, toplumsal değerler ve kültür aktarımında, telaffuzun geliştirilmesi ve motivasyonun artırılmasında kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Barış Manço, Şarkı.

ABSTRACT

THE USE OF BARIŞ MANÇO'S SONGS IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

CÖMERT, Çağla

Master's Degree, İnönü University, Institute of Educational Sciences
Education Turkish Language Teaching Main Department

Thesis Advisor: Associate Professor Salim DURUKOĞLU
June-2022, ix+116 page

The aim of this study is to teach Turkish as a foreign language by Barış Manço songs; teaching the alphabet, vocabulary, idioms and proverbs along with basic language skills, to increase motivation, improve pronunciation and investigate its usability in the transfer of value and culture. In this study, document review and content analysis methods from qualitative research models were used. In the study, the data were collected by examining the songs with the document examination method and the data were analyzed by the content analysis method. The research has a qualitative perspective shaped by the method of scanning and purposefully analyzing audio files. In this study, 137 songs in 5 albums of Barış Manço released between 1962-1981 and 12 albums released between 1975-1999 are accepted as the universe, while 68 songs selected from the songs in accordance with the purpose are the sample. Since some of the songs in the 45 and albums are the same, this situation was taken into account when determining the universe and sample. Purposeful sampling technique was used in sample selection.

In the study, Barış Manço songs; it has been tried to explain with song examples that it can be used in teaching Turkish as a foreign language. In addition, it is aimed to prepare examples of activities from Barış Manço songs and to make the findings concrete.

In the study, it was concluded that Barış Manço songs can be useful in teaching Turkish as a foreign language and that these songs can be used actively. It has been concluded that Barış Manço songs can be used in teaching alphabet and concepts, teaching proverbs, idioms and stereotypes, transferring social values and culture, improving pronunciation and increasing motivation.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, Barış Manço, Song.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1.5. Varsayımlar	2
1.6. Tanımlar.....	3
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.1. Kuramsal Bilgiler	4
2.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Müzik.....	4
2.1.1.1. Dil ve İletişim	4
2.1.1.2. Ana Dil ve Ana Dili	4
2.1.1.3. İkinci Dil / Yabancı Dil	5
2.1.1.4. Yabancı Dil Öğretimi.....	5
2.1.1.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihsel Süreci	6
2.1.1.6. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Müzik Kullanımı	6
2.1.1.6.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi	7
2.1.1.6.2. Doğal Yöntem.....	7
2.1.1.6.3. Doğrudan Yöntem	8
2.1.1.6.4. İşitsel-Dilsel Yöntem	8
2.1.1.6.5. Bilişsel Yöntem	9
2.1.1.6.6. Görsel-İşitsel Yöntem	9
2.1.1.6.7. Telkin Yöntemi.....	9
2.1.1.6.8. İletişimsel Yöntem	10
2.1.1.6.9. İşitsel Şarkılı Yöntem.....	11
2.1.1.6.10. Çağdaş Müzik Yaklaşımı	12
2.1.1.7. Öğretim Yöntemi Olarak Müzik	12

2.1.1.7.1. Beyin ve Dil Öğretimi	12
2.1.1.7.2. Müzik ve Beyin İlişkisi	14
2.1.1.7.3. Müzik ve Dil İlişkisi	15
2.1.1.8. Müziğin Yabancı Dil Öğretimine Etkileri	15
2.1.1.8.1. Müzik ve Hafıza	15
2.1.1.8.2. Müzik ve Motivasyon	16
2.1.1.8.3. Müzik ve Kültür	16
2.1.1.9. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şarkı Kullanımı	17
2.1.1.9.1. Otantik Materyal Olarak Şarkı ve Şarkılarla Kültür Aktarımı	19
2.1.1.9.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şarkı Seçme Ölçütleri	20
2.1.1.9.3. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi	22
2.1.1.10. Şarkılarla Temel Dil Becerilerinin Kazandırılması	24
2.1.1.10.1. Dinleme	24
2.1.1.10.1.1. Dinleme Öncesindeki Etkinlikler	24
2.1.1.10.1.2. Dinleme Sırasındaki Etkinlikler	25
2.1.1.10.1.3. Dinleme Sonrasındaki Etkinlikler	26
2.1.1.10.2. Okuma	26
2.1.1.10.3. Konuşma	27
2.1.1.10.4. Yazma	27
2.1.1.10.5. Dil Bilgisi Öğretimi	28
2.1.1.10.6. Kelime Bilgisi ve Deyim Öğretimi	28
2.1.1.10.7. Telaffuz Öğretimi	29
2.2. Barış Manço'nun Hayatı	30
2.2.1. Barış Manço Şarkılarının Yabancı Dil Öğretiminde Dil ve Kültürel Zenginlik Bakımından Kullanılabilirliği	31
2.3. İlgili Araştırmalar	33
3. YÖNTEM	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem	37
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	43
4. BULGULAR VE YORUM	45
4.1. Alfabe Öğretimi	45
4.2. Kavramların Öğretimi	46
4.2.1. Kişi Adları	47
4.2.2. Yer Adları	50

4.2.3. Hayvan Adları	51
4.2.4. Sofra/Yemek Kültürü ve Yiyecek-İçecek Adları	54
4.2.5. Bitki-Sebze-Meyve Adları.....	56
4.2.6. Akrabalık Adları.....	57
4.3. Atasözü, Deyim ve Kalıplaşmış Sözler	58
4.3.1. Atasözü	58
4.3.2. Deyim.....	61
4.3.3. Kalıplaşmış Sözler	64
4.4. Halk Hikâyeleri	65
4.5. Halk Hekimliği.....	66
4.6. Peygamberler, Türk Büyükleri ve Mitoloji	68
4.7. Evlilik ve Düğün Kültürü	70
4.8. Dünyanın Faniliği ve Ölüm.....	71
4.9. Telaffuz.....	73
4.10. Motivasyon.....	77
4.11. Şarkı Etkinlikleri	79
4.11.1. Nane Limon Kabuğu.....	80
4.11.2. Domates Biber Patlıcan	84
4.11.3. Arkadaşım Eşek.....	89
4.11.4. Ayı.....	94
4.11.5. Halil İbrahim Sofrası.....	99
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
5.1. Sonuçlar	105
5.2. Öneriler	108
KAYNAKÇA	110

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir şarkının seçilme kontrol listesi.....	21
Tablo 2. Ortak Yetenek Düzeyleri-Bütüncül Basamak	22
Tablo 3. Araştırmanın evren ve örneklemi	43

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Şarkı ile Yapılan Dersin Etki Döngüsü 18

1. GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil öğretiminde müzik ve şarkıların kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular, müzik ve şarkı kullanımının dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Müzik ve şarkılar; dil becerilerinin yanı sıra telaffuz, motivasyon, kelime öğretimi, toplumsal değerler ve kültür aktarımı açısından da oldukça önemlidir. Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde müzik ve şarkı kullanımı ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olduğu ancak son yıllarda önem kazandığı görülmüştür.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için materyal olarak kullanılan ders ve çalışma kitaplarında Türk dilini ve kültürünü en başarılı şekilde aktaran sanatçılardan biri olan Barış Manço şarkılarına yeterli miktarda yer verilmemesi önemli bir sorun olarak düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın ana problemi, “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço’nun hangi şarkıları, neden ve nasıl kullanılmalıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Çalışmanın alt problemleri ise şunlardır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının alfabe öğretimine katkıları nelerdir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının kelime öğretimine katkıları nelerdir?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının atasözü, deyim ve kalıplaşmış söz öğretimine katkıları nelerdir?
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının toplumsal değerler ve kültür aktarımına katkıları nelerdir?
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının telaffuza katkıları nelerdir?
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının Türkçe öğrenme motivasyonuna katkıları nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının; temel dil becerileriyle beraber alfabe, kelime, atasözü ve deyim öğretimi, motivasyonun artırılması, telaffuzun geliştirilmesi, değer ve kültür aktarımında kullanılabilirliğini araştırmaktır. Araştırmaya ilk olarak yabancı dil öğretiminde şarkı kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek başlanmıştır. Bu çalışmalardan hareketle derslerin müzik ve şarkılar kullanılarak iletişimsel yaklaşım aracılığıyla daha eğlenceli geçebileceği ve öğrenmeyi kalıcı bir hâle getirebileceği açıklanmaya çalışılmıştır. Ardından Barış Manço hakkında bilgiler verilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının arzu edilen miktarda kullanılmadığı ifade edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin dil becerilerinin geliştirilebilmesi amacıyla Barış Manço şarkılarının kullanımı ve önemi örnek şarkılarla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanımının dil becerileri, kelime öğretimi, motivasyon, hafıza, telaffuz, toplumsal değerler ve kültür aktarımındaki olumlu katkılarını doküman analizi yaparak incelemiştir. Çalışmanın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarını inceleyen ilk tez olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılması ile ilgili bir alan çalışması olduğundan kendisinden sonraki çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile beraber kültür taşıyıcılığı görevini üstlenen ve uluslararası tanınırlığı olan Barış Manço şarkılarının, dil becerilerini geliştirmedeki gücünün toplum tarafından da bilinip gereken önemin daha fazla verilmesi beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanımının dil becerileri, motivasyon, hafıza, telaffuz, kelime bilgisi, toplumsal değerler ve kültür aktarımı üzerindeki olumlu katkıları ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Varsayımlar

1. Barış Manço şarkılarının etkinlik olarak uygulandığı sınıflarda öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olacağı varsayılmaktadır.

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler iletişimsel yaklaşım yerine geleneksel yöntemi kullandıklarında öğrencilerin motivasyonunun düşebileceği varsayılmaktadır.

3. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerde dil becerileri, motivasyon, telaffuz, kelime bilgisi becerilerini geliştirmek için Barış Manço şarkılarının arzu edilen miktarda kullanılmadığı varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Dil: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 1977: 1).

“Dil insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir” (Banguoğlu, 1986: 9).

Kelime: “Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belli kavramlara karşılık olan somut veya soyut söz kalıplarıdır; somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimleridir” (Korkmaz, 2003: 6).

Müzik: “Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki” (Türkçe Sözlük, 2021: 1446).

Şarkı: “Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi” (Türkçe Sözlük, 2021: 1850).

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Bilgiler

Bu bölümde ilk olarak dil ve iletişim, ana dil, ana dili, ikinci dil/yabancı dil kavramları incelenmiş ve yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir. Barış Manço ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılması ele alınarak bu şarkıların kültür, telaffuz, motivasyon, kelime öğretimi, değerler ve kültür aktarımına olan katkılarından bahsedilmiştir.

2.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Müzik

2.1.1.1. Dil ve İletişim

İnsanlar arasında iletişim ve bildirişim aracı olarak kullanılan dil, toplumu bir arada tutup insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen ve kültürü taşıyan önemli bir unsurdur. Demirel (2003: 2) dil ile ilgili yapılan tanımların ortak yönlerini şu şekilde özetlemiştir:

1. Dil, bir sistemdir.
2. Dil, seslerden oluşur.
3. Dil, bir iletişim aracıdır.
4. Dil, bir düşünme aracıdır.
5. Dil, insanların oluşturduğu toplumlarda konuşulur; insana aittir.
6. Dil, bir milletin birliğini sağlayan en önemli unsurdur.
7. Dil, konuşulduğu toplumun kültürü ile sıkı ilişkiler içindedir. Onun yaşayışını ve düşünme şeklini yansıtır.

Geçmişten geleceğe bir köprü vazifesi gören dil, bir milletin sahip olduğu en değerli hazinelerden biridir. Geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurup iletişim ve fikir alışverişlerinde kullanılan önemli bir araçtır. Ayrıca geçmişten günümüze topluluklara toplumsal kimlik kazandırması da dilin önemini göstermektedir.

2.1.1.2. Ana Dil ve Ana Dili

Ana dil ve ana dili kavramları farklı anlamlar taşımalarına rağmen “ana” kelimesinden dolayı karıştırılabilmektedir. Ana dil kavramındaki “ana” kelimesi; temel, kaynak, asıl anlamlarında kullanılmaktadır. Buna bağlı olarak ana dil, birden çok dilin aslını oluşturan ve içinde başka diller barındıran kaynak dildir. Türkçe Sözlükte (2005: 93) “Ana dil”: “Kendisinden başka dillerden veya lehçelerden türemiş olan dil” olarak tanımlanmaktadır.

Ana dili kavramındaki “ana” kelimesi; anne kelimesi ile bağlantılı olduğundan ilk, esas gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Ana dili; bireylerin annesinden, ailesinden, içinde

bulunduğu toplumdan doğal yollarla ediniş en iyi kullandığı ilk dildir. Koç'a göre (1992: 28) ana dili: "Önce anneden ve yakın çevreden, sonra daha geniş çevreden ve ulusal olanaklardan yararlanarak öğrenilen dildir."

2.1.1.3. İkinci Dil / Yabancı Dil

İnsanların doğumdan başlayarak doğal şartlarda edindiği ana dilinden sonra öğrendiği başka bir dile yabancı dil ya da ikinci dil adı verilir. "Bir ülkede yaşayan halk tarafından geleneksel olarak konuşulmayan ve farklı amaçlarla sonradan öğrenilen dile yabancı dil denir" (Yağmur, 2018: 183). Yabancı dil öğrenilirken dilin sadece temel kurallarını değil, o dilin mantık ve felsefesini de öğrenmek gerekir. Günümüz şartlarında bireylerin en az bir yabancı dil öğrenmesi kişisel kazanımlar dışında ülke olarak da kazanım demektir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun "Üç Dil" adlı bir şiiri vardır. Bu şiir, evrensel aydın ölçütlerinden biri olan en az üç yabancı dili, kıyısı köşesi ve hatta argosu ile bilme ve konuşabilme gerekliliğini mizahi unsurlarla anlatan bir metindir. Dolayısı ile genel kabullerden ve göstergelerden hareket ettiğimizde en az üç yabancı dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi de üst düzey bir aydın kimliği için tartışılabilir ve savunulabilir bir tezdur.

2.1.1.4. Yabancı Dil Öğretimi

Yabancı dil öğrenme ihtiyacı insanlık tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Akadların Sümer ülkesini ele geçirip onların dilini öğrenmeleri bunun ilk örneğidir. Türkiye'de ise geçmişten günümüze yabancı dil öğretimi, dillerin ülkeye etkisiyle şekillenmiştir. Günümüz dünyasında yabancı dil öğretimine talep artmış ve küreselleşmenin etkisiyle çok dilli insan gücü bir ihtiyaç hâline gelmiştir.

Bugün, küreselleşen dünyada artan ulaşım ve iletişim araçları insanların birbirleri ile eskiye nazaran daha fazla ticaret, turizm, eğitim, göç vb. nedenlerle bir araya gelebilmelerine ve daha fazla iletişim kurabilmelerine imkân sağlamıştır. Ancak ulaşım ve iletişim araçlarının artışı bir başka gereklilik olan yabancı dil öğrenimi ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Dünyanın küreselleşmesiyle beraber eğitim, turizm, din, başka ülkelerle ticaret yapmak, çalışmak, farklı bir ülkede yaşamak vb. sebeplerle yabancı dil öğrenme ihtiyacı artarak devam etmektedir (Altunkaya ve Erdem, 2017: 60).

Dil, insanlar arası iletişimin en önemli araçlarından biri olarak kabul görmektedir. Dilin, ana dil ve yabancı dil olarak farklılaşması, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanların farklı dil ve kültürlere sahip olmaya başlamasından itibaren birbirlerinin kültür ve dillerini öğrenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Özellikle ülkeler arası sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerin artmasından dolayı dil öğrenme ihtiyacı zorunluluk hâline gelmiştir. Sonuç olarak da ülkelerin eğitim öğretim süreçlerinde yabancı dil öğrenimi ve programları yer almaya başlamıştır (Takıl, 2014: 20).

2.1.1.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihsel Süreci

Türkçenin yabancı dil olarak öğretim süreci Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 yılları arasında yazdığı *Dîvânu Lugâti't-Türk* eseri ile başlar. Kaşgarlı Mahmut eserini Araplara Türkçe öğretmek ve Türkçenin Arapçadan zengin bir dil olduğunu göstermek amacıyla yazmıştır. 15. yüzyılda Ali Şir Nevâî tarafından kaleme alınan *Muhakemetü'l Lugateyn* eseri ise yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla yazılan diğer bir eserdir. Bu eser Türkçenin Farsçadan üstün bir dil olduğunu savunur. Türklerin coğrafi bakımdan daha geniş alanlarda yaşadıkları dönemlerde bile Türkçenin yabancılara öğretimi üzerinde yeterince durulmamıştır. Türkiye'de 1984 yılında Ankara Üniversitesinde kurulan TÖMER ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kurumsal olarak ele alınmaya başlanmıştır. TÖMER, Ankara'dan sonra Gaziantep ve İzmir'de de açılarak kurumsallaşmıştır.

Küçülen dünyada, diller arasında tam bir hâkimiyet çatışması yaşanmaktadır. Konuşan sayısının oranı düşünüldüğünde, UNESCO'nun verilerine göre Türkçe en çok konuşulan diller arasında 5. sırada yer almaktadır ama Türkçenin yabancı dil olarak öğretilerek dünya çapında yayılma çalışmalarına verilen öncelik sıralaması tamamen ters orantılıdır (Metz, 2015: 27).

Türkçe öğretiminin amaçları şunlardır:

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru anlama gücü kazandırmak;
2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;
5. Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;
7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;
8. Onlara, bilimsel, eleştirci, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir (Aşlıoğlu, 1993: 20).

2.1.1.6. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Müzik Kullanımı

Yabancı dil öğretiminde eski zamanlardan beri kullanılan birçok yöntem vardır. Günümüze bakıldığında ise eskisinden daha fazla yöntemle karşı karşıya kalındığı

görülmektedir. Bu yöntemlerin bazıları belirli bir dil öğretim geleneğinin sonucu olarak ortaya çıkıp yıllarca kullanılmıştır. Yabancı dil öğretim yöntemleri kısaca şu şekilde ele alınabilir:

2.1.1.6.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi

Latince öğretiminin etkisiyle geliştirilen ve 1840-1940 yıllar arasında yoğun bir şekilde kullanılıp günümüze kadar gelen bir yöntemdir. Bu yöntemde öncelikle kurallar ayrıntılı olarak ele alınır, daha sonra bu bilgiler çeviri amacıyla kullanılır. Kuralların ezberlenmesi gerekirken amaç çeviride üst düzeye gelinmesidir.

Bu yöntemin uygulanmasında kelime ve cümle yapıları ile ilgili kurallar ezberletilir. Yöntemin uygulamaları arasında ezberlenen kuralların pekiştirilmesi için sınıfta yapılan çeviriler dikkat çekmektedir. Çeviride kullanılan cümlelerin anlamlı bir metin oluşturmasına gerek yoktur. Önemli olan ezberlenen kurallarla ilgili bilgiyi pekiştirmede yeterli olmasıdır (Demircan, 2005: 151-152).

Dil bilgisi-Çeviri yöntemi günümüzde de yaygın olarak kullanılmasına rağmen ezbere dayandığı için fazla destek görmemektedir. Bu yöntem yabancı dil öğrenen kişinin okuma ve yazma becerilerini geliştirirken konuşma ve dinleme becerilerine önem vermez. Bireyler duyduklarını anlayamazken müzik kullanımı da yapılamamaktadır. Bu yöntem fazla rağbet görmemekte ve beklenen başarıyı sağlayamamaktadır.

2.1.1.6.2. Doğal Yöntem

Dil bilgisi-Çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıkan bu yöntem, yabancı dilin ana diline benzer biçimde öğretilmesi gerektiğini savunur. Bu yöntemin en önemli amacı iletişim becerilerini geliştirmek olduğundan yabancı dil öğrenmeye yeni başlayanlar için uygun bir yöntemdir.

“Doğal yaklaşım temel iletişim becerilerini geliştirmek için tasarlanmıştır. Bu yüzden, doğal yaklaşımda öğrencilerin temel düzeydeki iletişim biçimleriyle başa çıkmaları ve yine temel düzeyde dinledikleriyle ilgili özet çıkarabilmeleri önem taşımaktadır” (Güzel ve Barın, 2020: 195).

Doğal yöntemde konuşma ve öğrenilen dili doğru telaffuz etmek önemlidir. Ancak okuma ve yazma becerileri yetersiz kalmaktadır. Bu yöntemde de müzik kullanımı görülmemektedir.

2.1.1.6.3. Doğrudan Yöntem

Ana dille ve çeviriye gerek duymadan sınıfta yaşamın ortaya konulmasına dayanan bir yöntemdir. Öğrenilen dil ve yaşam arasında doğrudan bir bağlantı kurulduğundan bu yöntem dolaysız yöntem olarak da bilinir.

Düz yöntemi kullanan öğretmenlerin amacı, öğrencilere hedef dilde nasıl iletişim kurulacağını göstermektir. Sınıf etkinliklerinde öğretmen yalnızca yönlendirici olmasına rağmen, öğrencinin rolü Dil bilgisi-Çeviri yöntemine göre daha edildir. Öğretmen ve öğrenci öğretme-öğrenme sürecinde ortak konumdadırlar (Larsen-Freeman, 2000'den Akt. Güzel ve Barın, 2020: 184).

Öğretmen ilk altı ay kitap kullanımına yer vermezken öğrencinin o dili konuşmasını ister. Öğrenci, hedef dilin dil bilgisi kurallarını bilmediğinden cümleleri kendi dilinin kurallarına göre oluşturur ve bu durum dil öğrenimindeki bir olumsuzluktur. Bu yöntemde görsel araçlar kullanılır ancak işitsel araçlara yer verilmez yani müzik kullanımı yoktur.

2.1.1.6.4. İşitsel-Dilsel Yöntem

1930-1950 yılları arasında ABD'de ortaya çıkan bir yöntemdir. Amerikan ordusundaki askerler İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra askeri üs kurdukları ülkelerde o ülkelerin dillerini öğrenme ihtiyacı duymuş ve bu yöntemi uygulamaya başlamışlardır. Bu yöntemin askerlerdeki başarısı gözlemlendikten sonra sivil okullarda da uygulanmaya başlanmıştır.

Demirel (2003: 38-39) ve Gür (1995: 45-47) bu yöntemin özelliklerini şu şekilde özetlemektedir:

1. Hedef dil, onu kullanan toplumun kültürüyle verilir.
2. Ana dile yer verilmemeye çalışılır.
3. Yeni yapılar diyalog şeklinde sunulur. Yapılar değişse de diyalogun çerçevesi değişmez.
4. Tekrar, taklit ve ezber önemlidir. Doğru cevaplar anında tekrarlanarak pekiştirilir.
5. Hemen hemen hiç dil bilgisi açıklaması yapılmaz. Dil bilgisi kurallarının örneklerden hareketle kavranması istenir. Yapılar sıraya koyulup sırayla öğretilir.
6. Öğretimde, "dinleme, konuşma, okuma, yazma eğitimi" sırası takip edilir. Ancak, dinleme ve konuşmaya dolayısıyla telaffuza daha çok önem verilir.
7. Bir konu çerçevesindeki kelimeler sınırlandırılarak verilir.
8. Daha çok teyp ve dil laboratuvarları kullanılır.

İlk olarak konuşmaya yer verilmesi, okuma ve yazmaya iki üç ay gibi uzun bir zamandan sonra geçilmesi olumsuz bir durumdur. Daha çok dinlemeye ve konuşmaya yöneliktir.

2.1.1.6.5. Bilişsel Yöntem

Chomsky'nin öncülüğünde ortaya çıkan bu yöntemin amacı, öğrencilerde ana dili konuşanlarınkine benzer yabancı dil becerileri geliştirmektir. Bilişsel yöntemde dilin bilinçli olarak algılama temeline dayandırılması önemlidir. Dile bilinçli olarak yaklaşmak yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesine de katkı sağlar. Öğrencilere cümle kalıplarını öğretmek yerine, onlardan yeni cümleler üretebilmeleri istenir. Bu şekilde de dilin ezberlenmesinden uzak durulur. Bilişsel yöntemin ilkeleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Yaşayan her dilin kural-güdümlü üreticilik özelliği vardır.
2. Dil bilgisi kuralları ruhbilim açısından gerçektir.
3. İnsanlar dil öğrenme yeteneğiyle doğarlar.
4. Yaşayan bir dil, onunla düşünülebilen bir dildir (Stern, 1983'ten Akt. Gün, 2018: 110).

Dört temel dil becerisi ve telaffuza önem verilen bu yaklaşımda öğretmen öğrenmeyi kolaylaştıran kişidir. Müzik kullanımını ise bu yöntemde de yer almamaktadır.

2.1.1.6.6. Görsel-İşitsel Yöntem

Ses ve görüntünün öğrenmeye yardım etmesi amacıyla birleştirildiği yöntemdir. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan bu yöntemin başlangıçtaki temel amacı, Fransızca'yı diğer ülkelerde yaymak olmuştur.

Üç aşamada gerçekleştirilmesi amaçlanan dil öğretiminde günlük konuşma dili birinci aşamayı, gazete ve dergiler üzerinden öğretim ikinci aşamayı, fen, tıp ve hukuk gibi uzmanlık alanları üzerinden yapılan öğretim ise üçüncü aşamayı oluşturur. Bu yöntemde yabancı dil öğretimi çoğunlukla soru-cevap şeklinde ilerler (Köse, 2012: 19).

Görsel-işitsel yöntem teknolojiden yararlandığından dil öğretimini kolaylaştırmıştır. Bu yöntemde dil bilgisine önem verilmemesi, okuma ve yazmanın ertelenmesi eksik noktalar. Genellikle metne bağlı kalınan bu yöntemin şarkı kullanımına uygun olmadığı görülmektedir.

2.1.1.6.7. Telkin Yöntemi

Bulgar eğitimci ve psikiyatr Georgi Lozanov tarafından geliştirilen telkin yöntemi, eski Doğu Bloku ülkelerinde kullanıldıktan sonra Batı ülkelerinde de kullanılmıştır. Psikolojik bir içeriği de olan bu yöntem; öğrenmeyi engelleyen psikolojik engelleri ortadan kaldırmayı hedefler ve rahat bir çevre oluşturmak için müzik, drama, resim gibi güzel

sanatlardan yararlanmayı önerir. Bu güzel sanatlardan müziği ve dolayısıyla müzikal ritmi merkezde tutar.

Lozanov ritim ve öğrenme arasındaki ilişkiyi belirlemek için birçok deney yapmış ve deneylerde hızlı bilgilerin %20'sinin, beş saniyede bir sunulan bilgilerin %30'unun, on saniyede bir sunulanlarınsa %40'ın üzerinde hatırlandığını belirlemiştir. Bu deneylerle beraber Lozanov, bilgilerin hafızda kalabilmesi için en etkili ritmin on saniyelik sürekli ve monoton bir ritim olduğunu tespit etmiştir (Duyar, 2001). Bu araştırma sonucundan yola çıkılarak yabancı kelimelerin öğrenilmesi için her kelimeye on saniye ayrılması kelimelerin hafızada daha iyi tutulup hatırlanmasını sağlamaktadır.

Lozanov yaptığı araştırmalarda çok özel bir müziğin yine çok özel bir ritimde olması kaydıyla insanın beden fonksiyonlarını stressiz bir ortama soktuğunu keşfetmiştir. Bu özel müzik beden fonksiyonlarını sakinleştirmenin yanında zihinsel algılama gücünü de önemli ölçüde artırmaktadır. Fizyologların bulguları kalp atışlarının ve beyin dalgalarının dinlenen müziğin ritmiyle uyum gösterme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Lozanov deneylerinde yavaş ritimli ve sakinleştirici klasik müzik parçalarını kullanmış ve öğrencilerinin bedensel ve zihinsel fonksiyonlarının bu yavaş ritimli parçalara uyum sağladığını tespit etmiştir (Duyar, 2001: 80).

Telkin yönteminde seçilecek eserin, bir barok parçası olması ve hızının largo olması yöntemin başarılı olmasını sağlar. Ayrıca bu yöntemde otoriter, tecrübeli ve bilgili bir öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Yani bu yöntem tecrübeli ve bilgili kişiler tarafından sistematik bir şekilde yapılmalıdır.

2.1.1.6.8. İletişimsel Yöntem

İletişimsel yöntem, dilin yapısı (dil-beyin ilişkisi) ve dilin kullanımı (dil-toplum ilişkisi) hakkında yapılan çalışmalardan doğmuştur. “İletişimsel bir dil ve dil kullanım modelini seçerek öğretim biçiminin, araç-gereçlerin, öğretmen ile öğrenci rolleri ve davranışlarının, sınıf içi etkinlikler ile uygulamaların ona göre düzenlenmesi ‘iletişimsel yöntem’ adını alır” (Demircan, 2005: 250).

İletişimsel yöntemin özellikleri şunlardır:

1. Öğrenci için anlamlı olan sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verilir.
2. Öğretim öğrenci merkezlidir.
3. Öğretim etkinlikleri daha çok karşılıklı diyalog, grup çalışması, benzetim (simulasyon), problem çözme ve eğitsel oyunlarla öğrenime dayanır.
4. Amaç dilde yazılmış ve günlük iletişimde kullanılan özgün materyaller öğretim için kullanılır.
5. Öğretmenin hem ana dilde hem de amaç dilde yeterli olması istenir.

6. Öğretmenin rolü, öğrencilere amaçlarına uygun bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olmaktadır (Demirel, 1990: 46).

Bu yaklaşıma göre dil bir iletişim aracıdır. İletişim kavramı bu yaklaşımın en önemli ve en temel kavramıdır. Amerikan ve İngiliz dilbilimcileri bu yaklaşımı, dil öğretiminin temel amacı olan iletişim becerilerini geliştirme ile dil ve iletişimi birbirine bağlayan ve dilin dört alanı olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini öğretme yöntemlerini geliştirme amacını taşıyan bir yaklaşım olarak görürler (Güneş, 2011: 134).

İletişimsel yöntemde öngörülen sınıf içi etkinlikler şu şekildedir:

1. Konunun belirlenmesine yönelik etkinlikler
2. Bir kavramı gösteren anahtar sözcükler belirlenir.
3. Öğrenciye bir cümle içinde verilen kavramın belirlenmesini hedefleyen sorular sorulur.
4. Okuma parçaları üzerinde durularak, metinde geçen başlıca kavramlar belirlenir.
5. Teybe kaydedilen konuşmalar dinletilir.
6. Belirli bir söylem ele alınarak bunun biçimsel yönden uygun olup olmadığı belirtilir.
7. Bir konuşma dinletilir ya da okutulur ve ardından öğrenciye yardımcı olmak amacıyla bu konuşmanın nerede geçtiği, konuşmacıları, konuşmanın ana başlıkları ve iletişimsel amaçları açıklanır.
8. Öğrencilere cümleler verilerek üzerinde çalışılan, açıklanmasını amaçlayan sorular yöneltilir (Demirel, 1990: 46-47).

İletişimsel yaklaşıma dayalı çalışmalarda öğrenilen dilin kültürel değerleri de edinilmektedir. Bu durum dilin kültür taşıyıcılığı özelliğinden kaynaklanmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tek amaç kelime öğretimi olmadığından Türk kültürünü kazandırmak da önemli bir yere sahiptir. Ayrıca bu yöntemle yabancı dil olarak Türkçeyi öğretirken kullanılan araç-gereçlerle sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulması oldukça önemlidir. Bu materyaller bir metinde geçen diyalog, şiir, şarkı vb. olabilir. Bu materyallerin tümüne otantik materyal denilmektedir.

İletişimsel yaklaşımda öğrenme sürecinin öğrenen merkezli olup öğrenme etkinliklerinin diyalog, grup çalışması, problem çözme, söz ve besteleri ana dilinde hazırlanmış otantik materyal olarak sayılan şarkıları kullanma iletişimsel yeterliliğin sağlanmasında önemlidir. İletişimsel yaklaşımın ana amacı ise akıcılığı sağlamaktır. Bundan hareketle şarkılar; öğrenciler için hedef dilde dinleme, telaffuz becerilerini geliştirme ve akıcılığı sağlama açısından etkili ve önemli araçlar olarak kabul edilebilir.

2.1.1.6.9. İşitsel Şarkılı Yöntem

1980'li yıllarda ortaya çıkan ve yabancı dil öğretiminde kullanılan bir başka yöntemdir. Bu yöntemde müziklerin öğrenciler tarafından bilinmesi, öğrencilerin ikinci dil

ediniminde karşılaşılabilecekleri korku, endişe ve kaygının üstesinden gelebileceklerine dair olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlar. Bu yöntem Harvard Üniversitesinde test edilmiş ve Amerika'daki okullarda uygulaması yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda yabancı dilin şarkılar aracılığıyla bilinen diğer bütün sınıf içi aktivitelerden daha hızlı, etkili ve net bir çağrışımla öğretilebileceğini savunmaktadır (Salcedo, 2002).

2.1.1.6.10. Çağdaş Müzik Yaklaşımı

Yabancı dil öğretiminde çağdaş müzik yaklaşımı ilk olarak 1990 yılında Ronald J. Anton tarafından tanıtılmıştır. Bu yaklaşıma göre şarkılar yabancı dil öğrenenler için bir tür suflör görevindedir (Salcedo, 2002). Farklı stiller aracılığıyla dilin çeşitli yapılarını öğretmeyi amaçlayan bu müzik yaklaşımıyla şarkılar, yabancı dil öğretimi için hazırlanan herhangi bir ders kitabında kullanılabilir.

Bu yaklaşımda farklı tarzdaki şarkılar ve bu şarkılardaki müzik ritmi dil bilgisi konularındaki yapılarla ilişkilendirilmiştir. Belirli bir ritim öğrenciye şarkıyı, şarkının kendisi ise öğrenenin söz konusu şarkıyla öğrenmiş olduğu dil bilgisi yapısı veya yapılarını hatırlamasını sağlar. Bu yöntemle Anton, şarkı ve psikolojinin yabancı dil öğrenimine katkısını irdelemektedir. Çağdaş müzik yaklaşımı beynin sağ lobunun aktif ve sözlü olmayan süreçleriyle ileriye dönük ket vurmaya azaltmak amacıyla sol lob tarafından yönetilen sözlü ve mantık temelli süreçlerini birleştirmek için bu kademeli yaklaşımı kullanır ve öğrencilerin belirli dil bilgisi yapılarını hatırlamalarına ve öğrenmelerine olanak tanır (Salcedo, 2002: 17).

2.1.1.7. Öğretim Yöntemi Olarak Müzik

Yabancı dil öğretiminde şarkıların kullanımı, dil öğretimi ve müzik tekniklerinin gelişimine katkı sağlamıştır. Müzik ve dil arasında benzerlik ve örtüşmeler oldukça fazla olduğundan dil öğretiminde pedagojik bir araç olarak müziğin, dil ve beyin üzerinde etki oranı da yüksektir.

2.1.1.7.1. Beyin ve Dil Öğretimi

Beyin; insan vücudunun en karmaşık organı olduğundan beynin yapısı, yetkinliklerin hangi beyin noktaları tarafından yönlendirildiği ve dil-beyin ilişkisi hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda beyindeki dil merkezinin sol lobda olmakla beraber eşit olarak dağılmadığı ve bu yüzden de dil merkezinin nerede olacağı konusunda fikir birliği sağlanamamıştır.

Dil, iletişimi sağlayan en etkili araç olduğundan dilin oluşması, ortaya konması ve bozukluklarını araştıran nörolojinin, başka bilim dalları ile çalışması gerekir ve bunlar nöropsikoloji, psikofizyoloji ve dilbilimdir. Çünkü nöropsikoloji açısından dil, uzun bir sosyal gelişme sırasında yaratılan kodlar

sistemidir. Bu sistemin bölümleri, sesbilim, sözcükçe, yapıbilim, anlambilim ve söz dizimidir. Dil, bütün bu sayılan bölümlerin etkin katılımıyla ve beynin tümünün katılımıyla ortaya konur (Tanrıdağ, 1991: 25).

İletişim esnasında karşımızdaki kişinin ifadeleri, jest ve mimiklerini yorumlamamız beynimizin sadece sol lobuyla değil, sağ lobunun da o esnada etkin olmasıyla gerçekleşen bir durumdur. Beyinde bulunan Wernick alanı, düşünce ile dilin birbirine bağlandığı geçici lobda bulunur. Brocka bölgesi ise dil bilgisi ve sözcük kullanımından sorumlu olan ön lobda bulunur. Brocka ve Wernicke bölgeleri insanlarda yaklaşık iki yaşına kadar gelişen ve insanın cümleler kurarak konuşmaya başlamasını sağlayan Arcuate Fasciculus isimli bir sinir dokusuyla birbirine bağlanır (Köse, 2012: 6).

“Dil gelişimi ise anne karnında başlayan bir süreçtir ve mevcut araştırmalar ses, dokunma gibi çeşitli uyarıcılara anne karnındaki bebeklerin tepki verdiğini kesin olarak ortaya koymaktadır” (Güneş, 2014: 26). Buna bağlı olarak insanoğlu anne karnında bile müzik ve seslere tepki vermektedir. Bu görüşlerden hareketle müziğin, öğrenme için ilk araç olduğu söylenebilir.

Beyinle ilgili araştırmalar yapan bilim insanları, beyin gelişimini sağlayıp öğrenmeyi geliştirecek etkinlikleri, anne karnındaki bebekle konuşmak, doğum sonrasında ninni ve şarkı söylemek ve bebeğe hikâyeler okumak olarak sıralamaktadır. Güneş’e göre (2014: 27) bu etkinlikler beyni harekete geçirip zihni geliştirmekte ve öğrenmeyi hızlandırmaktadır. Çeşitli ses ve kelimeler duyan ve söylenen ninnilerdeki tekrarlanan kelimelere defalarca maruz kalan biri için bu etkinlikler uyarıcı görevi görüp beyni harekete geçirerek öğrenmeyi tetikler.

Beynin hem sentezleme hem de analiz işlevi vardır. Sentezleme, insanların büyük çoğunluğunda sağ beyinde gerçekleşir. Algısal alanımızda bulunan her şeyin genel hatlarıyla algılanmasını, bir anlamda ağacı değil ormanı görmemizi sağlar. Analiz işlevi ise, çoğunlukla, belirli bir sırayı izleyen aşamalı bilgileri işleyen sol beyinde gerçekleşir ve ormanı değil tek ağaçları görmemizi sağlar. Bu analizin ardışık olarak yapılması gerekmektedir. Çünkü sol beyin, görsel algı alanı içinde bulunan nesnelere bir defada sadece birine dikkatini odaklayarak söz konusu nesneyi analiz edebilmektedir. Dil de yapı olarak sıralı ve aşamalıdır. Bilgileri farklı harf sıralamalarından oluşan sözcüklerin içine kodlamaktayız, harfler tek başına bir şey ifade etmemektedir. Dilin bu özelliğinden ötürü, yazılı, konuşma ve işaret dillerini sol beynin işlediği söylenebilir (Sylwester, 1995: 50).

“Beynin sol lobu bir lisanı konuşmak ve anlamak için özel bir mekanizma geliştirmiştir. İnsanın bir lisanı konuşabilmesi ve anlayabilmesi ile beynin sağ ve sol lobu fonksiyonlarının farklılaşması arasında çok yakın ilişki vardır” (Duyar, 2001: 16).

2.1.1.7.2. Müzik ve Beyin İlişkisi

Müzik, beyni çoklu bilişsel düzeyde etkinleştirip sinirsel ileti örüntülerini etkileyerek beynin etkinlik ve verimliliğini artırır. Bu alanda gerçekleşen çoklu etkileşim, müzik, bilişim ve bellek gibi üst düzey beyin işlevleri için gereklidir.

Matematik becerisinin işlendiği beyin alanları ile müziğin işlendiği alanlarda büyük oranda bir örtüşme vardır. Bu bağlamda, her iki yetinin birbirini etkileyebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Aynı örtüşme, limbik sistemi harekete geçiren müziğin, aynı sistemde ifade edilen uzun süreli bellek ile de örtüşmesinde görülmektedir. Bu nedenle, bilgilerin müzik eşliğinde sunulmasının, bu bilgilerin uzun süreli belleğe kodlanma olasılığını arttırdığı söylenebilir (Jensen, 2000: 29-32.)

Müziğin birçok özelliği bellek, söz dizimi ve görsel imgeleme gibi karmaşık beyin işlevleri ile aynıdır. Müziğin ritmik özelliği, hem melodinin hatırlanmasını kolaylaştırır hem de ses örüntüsü olarak belleğe kaydedilir. Yani müziğin yaratıcılık, bilgiyi zihinde tutma ve karmaşık zihinsel süreçlerin birbirine bağlanmasında rol oynadığını söylemek mümkündür. Müzik aynı zamanda duyguların yanında insanın, ruh hâli, sosyal iletişim, motivasyon artışı, kültürel farkındalık, estetik değerlendirme ve iç disiplin gibi alanları etkiler.

“Öğrenmeyi arttırmada müziğin kullanımı önemli katkılar sağlamaktadır. Sınıf ortamındaki müzik zekâsını öne çıkarma çabası anlamlı öğrenmeyi sağlayan çoklu zekâ kuramıyla ilişkilendirilmektedir” (Gardner, 1985: 287). “Gardner çoklu zekâ kuramında zekânın farklı kültürlerde aynı karşılığı bulan bir kavramı oluşturabilme yetisi olduğunu vurgulamıştır” (Günday, 2015: 43).

Tek tip bir zekâ olmadığını ileri süren Gardner’a göre, zekânın birden fazla boyutu ve biyo-psikolojik bir potansiyeli vardır. Gardner’ın sınıflamasına göre zekâ türleri dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, bedensel zekâ, müzikal zekâ, görsel-uzantısal zekâ, doğal zekâ, toplumsal zekâ, içsel zekâ ve varoluşsal zekâdır. Bu zekâ türlerinden, müzikal zekâ müzik algılama ve müzik üretme kapasitesidir. Yazılı ve sözlü dilin edinilmesinden bahseden dilsel zekâ ile seslerin algılanması ritmin iletimi, tekerleme, saymaca, söyleme açısından benzerlik gösterir (Günday 2015: 44).

“Dil becerilerinde öğrencilerin üstün performans gösterebilmeleri amacıyla yabancı dil öğretmenleri öğrencilerin müzik zekâlarından ve müzik tercihlerinden fayda sağlayabilir” (Gardner, 1985: 285).

Bu anlamda müziğin yabancı dil öğretimindeki işlevselliği bilgisayar yazılımı, görsel materyal veya somut nesnelere gibi bir öğretim aracı olarak kullanılmasına olanak sunmaktadır. Çoğu öğrenci müzik dinlerken veya şarkı söylerken gerek dinleme gerekse de algılama açısından beynin sağ lobunu kullanır. Çoğu öğrenme türü sol beyin yaklaşımlarıyla açıklandığı için, daha çok sağ beynini kullanan bireylerde müzikle öğrenme yöntemi bir avantaj olarak ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan sağ lobun melodiyi

öğrenmesi sol lobun ise kelimeleri öğrenmesi ile şarkıların beyin lobları arasında güçlü bir köprü kurduğu söylenebilir (Guglielmino,1986: 20).

2.1.1.7.3. Müzik ve Dil İlişkisi

İnsanlar duygu ve düşüncelerini dil ve sesle anlatabilirler. Müzik tüm insanlığın ortak dili olduğu için farklı dilleri konuşan kişilerin müzikle anlaşabilmeleri de doğal bir durumdur.

Müzik ve dilin ortak özellikler şunlardır:

1. İkisinde de yapıtaşları sestir.
2. Her iki etkinlikte de işitme sistemi etkin durumdadır.
3. Her iki etkinlikte de kısa ve uzun süreli bellekler etkin durumdadır.
4. Her ikisi de kendi belirli kurallarına göre işleyen birer sistemdir. Dilde dil bilgisi kuralları, müzikte ise estetik kurallar geçerlidir.
5. Her ikisi de toplumların kültür ve yaşayışlarından etkilenir.
6. Hemen her toplumun kendine has ana dili olduğu gibi, müzikal ana dili de vardır.
7. Her ikisi de insanın iletişim ihtiyacının karşılanmasında araçtır. Dildeki konuşma, müzikteki doğaçlamayla benzerlik gösterir (Bingöl, 2006: 215).

İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade etmekte kullandıkları araçlar dil ve müziktir. Şarkı ise söz ve müziğin birleşmesinden meydana gelir. Buna bağlı olarak dil ve müzik arasında önemli bir bağ olduğu söylenebilir.

2.1.1.8. Müziğin Yabancı Dil Öğretimine Etkileri

Yazıdan önce şiirlerin kullanılması, kolay ezberlenir olması ve şiire yaslanan şarkıların yabancı dil öğretiminde kullanılması insanlık tarihinin gelişim seyriyle ilgilidir. Şarkılar, şiire yaslandığından ve şiirin daha ilgi çekici hâle gelmesini sağladığından oldukça kıymetli materyallerdir. Bu bakımdan arkasına şiirselliğin gücünü de alan şarkılar, yabancı dil öğretimi için oldukça önemli bir yere sahiptir.

2.1.1.8.1. Müzik ve Hafıza

Hafıza, bilgileri depolayan ve ihtiyaç duyulduğunda bu bilgileri geri getiren bir sistemdir. Buna bağlı olarak bireyler istedikleri zaman bilgiyi işleme becerisine sahiptir.

Müzik, beyin duygu merkezine de etkisi olan önemli bir unsurdur. Rose (2016: 66) müziğin duygular aracılığıyla uzun süreli hafızaya katkıda bulunduğunu savunmuştur. Birçok kişinin kısık sesle, klasik müzik eşliğinde edindiği bilgileri uzun süreli bellekte kolaylıkla depolaması müzik ve hafıza ilişkisinin önemini kanıtlar niteliktedir. İnsanların şarkı sözlerini

hatırlayamasalar da şarkının adını o şarkının melodisiyle hatırlamaları, müzik ve hafıza arasında güçlü bir bağ olduğunun göstergesidir.

Sınıf içinde etkili ve önemli bir hatırlatıcı olarak kullanılan müzik aracılığıyla bireyler melodi ve ritmi de kullanarak bilgileri daha kolay hatırlar. Bazı araştırmacılar, müziği hafızanın yardımcısı olarak nitelendirmiştir. Bu araştırmacılardan biri olan Wallace (1994) hatırlama yeteneklerini karşılaştırırken ritmik ya da melodik metinlerin hatırlanmasının daha kolay olduğunu keşfetmiştir. Yapılan çalışmalara göre bir metin, müzikle basit ve kolayca öğrenilebilirken aynı metnin müzik olmadan hatırlanması daha zordur. Ayrıca araştırmacılar, müzik melodisinin zor olması durumunda hatırlamanın zorlaşacağını da vurgulamaktadır.

2.1.1.8.2. Müzik ve Motivasyon

Yabancı dil öğretiminde motivasyon oldukça önemlidir. Yabancı dil öğrenenler sınıf içinde ve o dilin konuşulduğu coğrafyada dil konusunda endişeler yaşamakta ve bu durum yabancı dil öğreniminde zorluklara neden olmaktadır. Bu tür zorlukların aşılmasında motivasyon, önemli bir etken olmakla beraber öğretmenlerin kullandığı materyal ve yöntemler etkilidir. Yabancı dil sınıflarında müzik kullanımı, öğrenci ilgisini artırdığı gibi onları zihinsel olarak da derse hazırlamaktadır.

Yabancı dil öğrenilirken müzik, sınıf içinde daha rahat ve eğlenceli bir atmosfer yaratmakta ve öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmaktadır. “Yeni bir dil öğrenmeye karşı duyulan endişenin ve stresin azaltılması, çoklu zekânın öne çıkarılarak kültürel farkındalığın ve öz saygının artırılması müziğin isteklendirmede oluşturduğu pozitif etki ile sağlanabilir” (Kara ve Aksel, 2013: 2740).

Sınıfta müzik kullanmak, öğrencilerin dikkatini derse verip eğlenmelerini sağladığı gibi sınıf atmosferini değiştirip öğrenmeyi kolaylaştırır. Aynı zamanda sınıfta gürültü olmasına da neden olabilir. Bu bakımdan müziğin sınıf ortamında dikkatli kullanılması gerekir.

2.1.1.8.3. Müzik ve Kültür

Müzik ve şarkı, bir ülkenin kültürü hakkında bilgi sahibi olmanın en etkili ve basit yollarından biridir. Türkçe Sözlük’te (2005: 1282) kültür: “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” demektir. Bu tanıma bağlı olarak şarkıların, kültür aktarımı ve yansımalarında etkili olduğu çıkarımında bulunulabilir.

Temsil ettiği toplumun kültürel karakteristiğinin, duyu ve düşüncelerinin müzikal ve sanatsal bir formda iletildiği şarkılar; yabancı dil öğretiminde iletişim ve etkileşimin en eğlenceli şeklidir. Şarkılar kaynak kültürün kalıplaşmış sözlerini, günlük yaşantısını, toplumsal gerçekliğini, sözcük zenginliklerini içerdiğinden yabancı dil öğretiminde etkin bir şekilde kullanılabilir ürünler arasındadır. Kültürel unsurların aktarımını yapan şarkılar, öğrencileri öğrenilen dilin şiirsel dünyasına taşıması, estetik ve hayal gücünü harekete geçirmesi, kaygıları azaltması ve öğrencileri motive etmesi yönüyle destekleyici materyaller olarak kullanılabilir.

Yabancı dil öğrenen bireyler, öğrenmek istedikleri dilin konuşulduğu topluluk içinde yaşamıyorsa sınıf ortamında müzik kullanmak, kültürü tanıtmının ve öğrencileri dil için motive etmenin önemli ve eğlenceli bir yolu olabilir.

2.1.1.9. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şarkı Kullanımı

Türkiye'nin uluslararası alanlarda ilerleme kaydetmesi dünya üzerinde Türkçenin öğrenilmesi arzu edilen diller arasına girmesini sağlamıştır. Türkçe öğrenmeye duyulan talepler yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarının düzenlenmesini sağlamıştır. Buna bağlı olarak öğretmenleri de çeşitli yöntem, teknik ve araçlar kullanmaya yöneltmiştir. Bunlardan biri de şarkı kullanımındır.

Yabancı dil öğretilen sınıflarda şarkı kullanımının önemi şu şekilde sıralanabilir:

1. Bir konunun, yeni kelimelerin veya herhangi bir dilsel özelliğın tanıtılması,
2. Sözcüklerin tekrar edilmesi hususunda alıştıırma olarak kullanılması,
3. Uzun ve yoğun dinleme parçaları olarak dinlemeyi geliştirmesi,
4. Dolaylı yoldan öğrencilerin yaygın dilsel hatalarını düzeltmesi,
5. Duygu ve düşünceleri ortaya koymada dürtüsel bir etki yaratması,
6. Öğrencilerin grup çalışması yapmasına imkân sağlaması (şarkıda ne anlatılmak isteniyor vb.) veya şarkı sonlarında sunulan alıştıırma örnekleriyle öğretmenler için faydalı materyaller olması,
7. Yabancı dil öğretiminde kaygıdan arındırılmış, rahat ve huzurlu bir sınıf ortamı oluşturmaya elverişli olması ve eğlenceli bir ortam sağlayabilmesi,
8. Derslerde öğrencilerin hayal gücü ve yaratıcılıklarını kullanmaları konusunda destekleyici olması bakımından yararlıdır (Kusnierek, 2016: 23).

Şarkılarla dil öğretiminde; öğretilen konunun pekiştirilmesi, dinleme becerilerinin geliştirilmesi, motivasyonun artırılması, öğrenilenlerin hatırlanması ve kelime öğretimindeki etkililiğın belirlenmesine yönelik yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde, şarkıların öğrenci motivasyonunu önemli derecede artırdığı, sınıftaki stresi azaltarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı, kelime öğretiminde büyük fayda sağladığı, öğrencilerin aktif katılımlarını gerçekleştirdiğı ve sınıfa iletişimsel bir boyut kazandırdığı

anlaşılmaktadır. Özellikle dinleme öncesi, sırası ve sonrasında yapılandırılmışsa öğrencinin konuyu daha iyi öğrenmesini sağladığı görülmektedir (Kömür, Saraç ve Şeker, 2005: 111-114).

Şarkılarda tekrar edilen bölümler nakarattır. Nakaratlardaki tekrarlar sayesinde dil gelişimi hızlanır ve öğrenmeler kolaylaşır. Bu durumundan yola çıkılarak şarkıların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de güçlü materyaller olduğu söylenebilir. Ayrıca müzikal zekâ dikkate alındığında planlaması dikkatli bir şekilde yapılan şarkılarla dolu bir dersin, dil becerilerini harekete geçirerek olumlu öğrenme sonuçları doğurduğu anlaşılmaktadır.

Öğrenciler, eğlenebildikleri ve müziğin materyal olarak kullanıldığı derslere daha fazla ilgi gösterip hedef dille ilgili olumsuz tavırlarını ortadan kaldıracaklardır. Müzikle ve öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanan materyallerle, motivasyon ve başarı olumlu yönde etkilenebilir. Başarıya ulaşan bir öğrenci güven duygusu ile birlikte derse karşı da olumlu tutumlar geliştirir. Bu olumlu tutumlar bireyin kendisini başarılı hissetmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu döngü şu şekilde gösterilebilir:

Şekil 1. Şarkı ile Yapılan Dersin Etki Döngüsü (Nişancı, 2013: 5)

Yukarıda verilen şekilden de anlaşıldığı gibi Türkçe öğrenirken olumsuz tutum sergileyen ve kaygı düzeyi yüksek olan yabancı öğrencilerin bu durumlarını önlemek için müzikten yararlanmak en etkili yollardan biridir.

Yabancı dil öğretiminde öğrenmenin, eğlenceli ve huzurlu bir şekilde gerçekleşmesi öğrencilerin olumsuz tutumlarını aşmalarını sağlar. Doğan'a göre (2012: 17) yabancı dil

öğretmeni öğrencilere sadece yapmaları gerekenleri söyleyen bir eğitmen değil aynı zamanda öğrencilerine öğrenmeden nasıl zevk alınacağını da tattıran kişidir. Öğretmen, öğrencilerini sadece başarıyı yakalamalarından değil engeller karşısında pes etmeden ve motivasyonlarını kaybetmeden iletişime hazırlayan bir yaklaşım sergilemelidir.

2.1.1.9.1. Otantik Materyal Olarak Şarkı ve Şarkılarla Kültür Aktarımı

Yabancı dil öğretim sürecinde, o dilin kullanıcıları tarafından günlük hayat ve sosyal ilişkilerde kullanılan dil ve iletişime dayalı her materyal otantik materyaldir. Bu materyaller, dil öğretmek amacıyla hazırlanmadığı için belirli ölçütlere göre daraltılıp sınırlandırılmazlar. Yabancı dil öğretmek amacıyla hazırlanan materyaller ise kolaydan zora aşamalı bir şekilde hazırlanarak o dili öğretmeyi amaçlar. Otantik materyallerde bu şekilde bir amaç olmadığı gibi bu materyallerin en önemli yanı dil kullanımına yani iletişime yönelik olmalarıdır. Sınıf içinde ve dışında kullanılabilen bu materyaller arasında şarkılar, şiirler, oyunlar, broşürler, afişler, davetiyeler, gazeteler, dergiler, kitaplar, iş ilanları, akıllı telefon uygulamaları vs. sayılabilir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan tanıma gelince otantik dokümanlar; sınıf için yapılmamış ama bir iletişim işlevini, bir bilgiyi, gerçek bir dil kavramını karşılamak üzere oluşturulmuş her türlü görsel ve işitsel araca verilen addır. Kayıt edilmiş gerçek bir söyleşinin bir kesiti bir gazetenin makalesi, Balzac'tan bir sayfa, bir şiir, bir basın bildirisi, bir reklam, bir şarkı hepsi birer otantik dokümandır (Ataseven, 1988: 191).

Dil ve kültürün bir bütün olduğu görüşünden hareketle gerçek yaşantıdan kopuk ve bağımsız bir dil öğretimi mümkün değildir. Türkçe öğretiminde Türk kültürünü ve kültürün zenginliğini örneklerle vermek Türk insanının değerlerini ön plana çıkaran materyaller kullanmak hem dersi tek düze olmaktan kurtarır hem de öğrendikleri dili etkili kullanmak adına kültürü sindirmelerine olanak sağlamaktadır. (Güzel ve Barın, 2013: 260).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yapıldığı ortamlarla otantik materyaller, Türk kültürüyle uyumlu olarak ilerleme kaydetmektedir. “Bu durumdan hareketle otantik dokümanlar, öğretilen dilin kültürünü verebilen nitelikli ve zengin kaynaklardır. Son derece iç içe olan kültür ve dil unsurları otantik dokümanların kullanımıyla zenginleştirilip başarı seviyesi arttırılabilir” (Ataseven, 1988: 198).

Otantik dokümanlardan olan şarkılar; kullanıma uygun, zengin, ulaşılması kolay ve yabancı dil öğrenenlerin dikkatini çeken kaynaklar olarak değerlendirilmektedir. Hedef dilin kültürel mirasının daha iyi kavranmasına ışık tutan şarkılar, kültürel değerlere açılan bir kapı gibidir. Şarkılar; eğlenceli, rahatlatıcı ve samimi bir sınıf ortamı yarattıkları gibi şarkılarda kullanılan ölçü, tekrar, kafiye, redif, ritim gibi unsurlar da öğrencilerin kelime ve yapıları

hatırlamalarını kolaylaştırır. Bu bakımdan şarkılar yabancı dil öğretiminde etkili ve önemli materyallerdendir. Ayrıca hedef kültürün aktarılmasında da şarkılar güçlü ve güvenilir kaynaklardır. Dil öğretmenler şarkıların kültürel içeriğinden aşağıdakilerden bazılarını yaparak yararlanabilir:

1. Uygun mevsimlerde tatil müzikleri çalınabilir.
2. Gelenek ve görenekler şarkılarla işlenebilir, hedef kültürün tarihi verilebilir.
3. Aşk ve sevgi gibi konular işlenen şarkılar kullanılabilir.
4. Her kültür kendi müzik zenginliğine sahiptir. Farklı müzik türleri tanıştırılabilir.
5. Hedef kültüre ait müzik enstrümanları ve özellikleri öğrencilerin ilgisini çekebilir (Claerr ve Gargan, 1984: 28'den Akt. Demirci, 2019: 36).

Şarkılar, kültürel öğeleri ve toplumun değer yargılarını yansıtan önemli otantik kaynaklardır. Sınıf ortamında şarkılar materyal olarak kullanıldığında hedef dilin kültürü de öğrencilere sunulmuş olur. Şarkılar aracılığıyla hem popüler hem de geleneksel değerler, dil öğrenenlere aktarılır. Bu bakımdan şarkılar kültür aktarımı görevini üstlenir. Aynı zamanda motivasyonu yüksek tutarak öğrenmenin eğlenceli ve kalıcı olmasına yardımcı olur.

2.1.1.9.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şarkı Seçme Ölçütleri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda şarkı kullanımı, müziğin evrensel bir dil olmasından dolayı olumlu kazanımlar sağlar. Öğretmenin programlı, donanımlı, bilgili ve yetkin olması yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedeflerin gerçekleşmesi açısından önemlidir. Şarkı etkinliklerinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi için şunlara dikkat edilmelidir:

1. Şarkı etkinliğinden önce amacın çok iyi belirlenmesi gerekmektedir.
2. Şarkı konuya uygun olarak seçilmelidir.
3. Seçilen parça hedef kitlenin millî ve manevi değerlerine saygılı parçalar olmalıdır.
4. Bu parçalar arkadaşlık, yardımlaşma, cömertlik, fedakârlık, sevgi gibi insani ve evrensel değerleri anlatan temalar içermelidir.
5. Seçilen parça öğrencinin dil seviyesine uygun olmalıdır.
6. Seçilen parçanın ritmi ne çok hızlı ne de çok yavaş olmalıdır. Öğrencinin kelimeleri yakalayabileceği bir ritimde olmalıdır.
7. Diksiyonu düzgün olan şarkıcıların yorumladığı müzik parçaları seçilmelidir.
8. Anlaşılır müzik parçaları seçilmelidir (Çalışkan, 2013: 17).

Şarkılardaki dil özellikleri, onların dil dersleri için uygun materyaller olabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Bu özellikler şöyle sıralanabilir:

1. Açık seçiklik: Şarkıların dili sınırlı zaman dilimi içinde gerçekleşen, dil derslerinin hızlı temposunda, kavranabilecek açıklıkta olmakta, dil açısından öğrenim engeli oluşturmamaktadır.

2. Yoğunluk: Şarkıların her biri kapalı bir küçük dünya oluşturur ve nakarat tipi dizelerle sağlanan birçok tekrarı içerir. Bu tekrarlar genelde anlaşılması kolay ve akılda kalıcı dizelerdir. Şarkı dili somut sözcüklerle dolu belirli sayıda tümcelerden oluşur, anlatacaklarını basit, doğrudan, açıkça bir ifade kullanarak, bununla beraber yoğunluğu fazla, büyük bir hayal gücüne gönderme yaparak anlatır.
3. Uygunluk: Şarkılarda anlam iskeletini oluşturan anahtar sözcükler vardır ve bu sözcüklerle ilgili soru-yanıt oyunları, öğreneni şarkının anlam bütünlüğü konusunda bir fikir sahibi yapar. Bazen benzetmeler yoluyla bazen anlayarak bazen de sezerek uygunluk sağlayan elemanlar yardımıyla şarkının genel anlamı kolayca kavranabilir. Tüm bu çalışmalar müziğin yabancı dil öğretiminde de ne kadar etkili olduğunu ve sınıf atmosferini olumlu yönde nasıl değiştirebileceğini göstermektedir (Ataseven, 1988: 193).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda şarkıların; bilişsel, psikomotor ve duygusal-sosyal etkilerinin yanı sıra eğlendirirken Türk kültürünü tanıtmayı, pratik yapma imkânı sunması, öğrenme ve hatırlamaya yardımcı olması bakımından da oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Şarkı seçimi için kontrol listeleri kullanılmaktadır.

Sorulacak Sorular	Evet	Hayır
Dersin dil ve içeriğiyle uygun mu?		
Öğrencilerin dil yeterliliği düzeyi ile uyumlu mu?		
Melodi ve ritim açısından ilgi çekici mi?		
Müzikal anlamda yeterince basit mi?		
Söz, ritim ve melodi olarak yeterli tekrara sahip mi?		
Jest ve mimiklerle birlikte kullanıma uygun mu?		
Genel olarak motive edici ve ilginç mi?		

Tablo 1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir şarkının seçilme kontrol listesi (Shin, 2007: 15).

Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler, şarkıların katkılarının yanında bazı zorluklara da hazırlıklı olmalıdır. Bunlar:

1. Pop şarkılar bilimsel çıktılar değildir. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde kimileri tarafından etkin bulunmayabilir.
2. Her öğrencinin farklı öğrenme stillerine sahip olabileceğinden hareketle şarkılar herkeste müzikal zekâ ile öğrenmeyi sağlayamayabilir.
3. Her sınıf ortamında dinleme etkinliğini yapacak müzik sistemleri bulunmayabilir ve dinlenen şarkı öğrenciler için verimli ve eğlenceli olmayabilir.
4. Her öğrencinin hoşlanabileceği müzik türü tek bir etkinlikle sunulamayabilir.
5. Kimi şarkılar eğitim dili için uygun olmayan sözcükler içerebilir. Öğretmen ders öncesi mutlaka sınıf kültürüne uygun kelimelerin öğretildiği şarkı etkinliklerini araştırmalıdır.
6. Müzikaliteden yoksun çok fazla tekrar barındıran şarkılar öğrencilerin sıkılmalarına ve dikkatlerinin dağılmasına sebep olabilir (Keskin, 2011: 379).

2.1.1.9.3. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

Türkiye’de yabancı dil öğretim merkezlerinde dil seviyeleri temel, orta, ileri olarak sınıflandırılırken Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi A, B, C şeklinde ve her seviyeyi kendi içinde alt bölümlere ayırarak sınıflandırır. Bu bölümler, A1: başlangıç, A2: temel, B1: eşik, B2: orta, C1: fonksiyonel yeterlilik, C2: ustalık olarak isimlendirilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şarkılar; dil bilgisi ve kelime bilgisi, seslendirme hızları, telaffuz kolaylıkları gibi özellikleri dikkate alınarak ve bu seviyelere bağlı olarak hazırlanıp kullanılabilir. Temel, ara ve ileri düzey kullanıcılarının öğrenme çıktıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

İLERİ DÜZEY KULLANICI	C2	Okuduğu ve duyduğu her şeyi neredeyse bir çaba göstermeksizin anlayabilir. Farklı kaynaklardan yazılı ve sözlü olgu ve kanıtları tutarlı bir biçimde özetleyerek yeniden oluşturabilir. Doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade edebilir ve karmaşık konularla bağlantılı ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir.
	C1	Uzun ve zorlu metinlerden oluşan geniş bir basamağı anlayabilir ve örtük anlamları kavrayabilir. Sözcüklerini uzun uzadıya aramak zorunda olmaksızın doğal ve akıcı bir biçimde kendini ifade edebilir. Toplumsal, mesleki ya da akademik yaşamı içinde dilini esnek ve etkin bir biçimde kullanabilir. Karmaşık konularda açık ve dizgeli bir biçimde kendini anlatabilir ve düzenleme, eklememe ve söylem bağdaşıklığı gereçleri üzerindeki denetim gücünü gösterebilir.
ARA DÜZEY KULLANICI	B2	Uzmanlık alanına ilişkin teknik bir tartışma da dâhil olmak üzere karmaşık bir metin içindeki somut ya da soyut konuların özünü anlayabilir. Doğal bir konuşucuyla ne kendisi ne de karşısındaki için bir gerilim içermeyen bir konuşma türünden durumlarda belli bir doğallık ve rahatlık derecesiyle iletişim kurabilir. Geniş bir konu dizisi içinde kendini açık ve ayrıntılı bir biçimde dile getirebilir, güncel bir konuya ilişkin görüş bildirebilir ve farklı olasılıkların avantaj ve sakıncalarını sergileyebilir.
	B1	Açık ve standart bir dil kullanıldığında ve iş, okul, eğlence, vd. bildik şeyler söz konusu ana konuları anlayabilir. Erek dilin konuşulduğu bir bölgeye yapılan yolculuk sırasında karşılaşılan durumların çoğunda sorunların altından kalkabilir. Bildik ve ilgi alanına giren konular üzerine yalın ve tutarlı bir söylem üretebilir. Bir olayı, bir deneyimi ya da bir düşüneyi anlatabilir, bir beklentiye betimleyebilir ve bir projeye veya bir düşünceye ilişkin gerekçeler ya da açıklamaları kısaca dile getirebilir.
TEMEL DÜZEY KULLANICI	A2	Tek cümleleri ve doğrudan öncelik alanlarıyla (söz gelimi yalın ve kişisel bilgiler ve aile bilgileri, alışverişler, yakın çevre, iş) ilişkili olarak sıklıkla kullanılan deyimleri anlayabilir. Bildik ve alışlagelen konular üzerinde yalnızca yalın ve dolaysız bilgi alışverişini gerektiren basit ve bildik etkinlikler çerçevesinde iletişim kurabilir. Eğitimini, dolaysız çevresini yalın yollardan betimleyebilir ve dolaysız gereksinimlerine denk düşen konuları anlatabilir.
	A1	Sıradan ve gündelik değişlerle somut gereksinimleri karşılamayı hedefleyen son derece yalın ifadeleri anlayabilir ve kullanabilir. Kendini veya bir başkasını tanıtabilir ve bir kişiye, kendisiyle ilgili sorular –Örneğin oturduğu yer, ilişkileri, sahip olduğu şeyler, vb. üzerine– aynı türden sorulara yanıt verebilir. Eğer kendisiyle konuşan kişi yavaş yavaş ve tane tane kendisine yardımcı olacak biçimde konuşuyorsa, basit bir biçimde iletişim kurabilir.

Tablo 2. Ortak Yetenek Düzeyleri-Bütüncül Basamak (AOÖÇ, 2009: 22-23)

Yabancı dil öğrenen bireyler, yalnızca öğrenilen hedef dille değil o dilin kültürüyle de iç içe olduklarından çok dilli ve kültürlüdürler. Şarkılar; kültür aktarımında rol oynaması, sanatsal değere sahip olması, yabancı dil öğrenenlerin hayal gücünü geliştirmesi, üretken olmalarına yardımcı olması ve kavrama becerilerini geliştirmeleri açısından oldukça önemli değerlerdir. Bir dilin kurallarının öğretilmesinden önce iletişim aracı olarak kullanılmasını ön plana çıkaran iletişimsel yaklaşım, yazılı ve sözlü iletişimle dil öğrenmenin amacına ulaşabileceğini savunur. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, günlük dil kullanımından yola çıkarak şarkıların kültürel özellikleri yansıtan kelime ve deyimleri içermesi bakımından önemli olduğunu ifade etmektedir. Topçu'ya göre (1999: 174) kelimelerin ve deyimlerin ana dilinde edinilen, hedef dilde ise öğrenilen söz varlıkları olması şarkıların zengin kaynaklar olduğunun göstergesidir. Bireyin doğal ortamda öğrenmesi beklenen bilgilerin sınıf içerisinde otantik materyallerle sunulması şarkıların iletişimsel özellik taşımaları nedeniyle oldukça olasıdır. Çünkü şarkılar; iletişimsel yaklaşımın savunduğu dilsel yeterliliğe ulaşma amacına en yakın, yaşayan kültürel miraslardır (Nişancı, 2013).

Avrupa'da yabancı dil öğretimi, Avrupa Konseyi eğitim politikaları esaslarına göre şekillenmiş ve ortak standartlar, kriterler ve buna uygun araçlar geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü (AKMDB), "Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi"ni oluşturmuştur. Günümüzde çoğu Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi AKMDB'nin öngördüğü bu plana uyularak gerçekleştirilmektedir (Mirici, 2000: 162).

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmalarını yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Yabancı dil öğrenenlerin, bu dili iletişim kurmada kullanabilmek için neleri bilmeleri ve bu dilde etkinlik kazanmak için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Bu açıklamalar aynı zamanda dillerin kurulmuş olduğu kültür bağlamını da kapsamaktadır. Başvuru metni aynı zamanda yabancı dil öğrenenlerin gerçekleştireceği ilerlemenin, öğrenmenin her aşamasında ve yaşam boyu öğrenme temeliyle ölçülebilmesini sağlayan dil yeterlilik düzeylerini de tanımlamaktadır (AOÖÇ, 2009: 1).

Ülkemiz, Avrupa'da ortak eğitim uygulamalarını öngören Socrates Projesine 24 Ocak 2000 tarihinde 253/2000/EC sayılı Avrupa Konseyi kararıyla katılmıştır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerindeki yabancı dil öğretim uygulamaları ülkemizde de benimsenmiştir. Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi, Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümünce belirlenen eğitim politikalarına göre yapılmaktadır. Avrupa'da ortak bir yabancı dil öğretim programı ve yabancı dil öğretiminde ortak bir standart, ortak ölçütler ve buna dayalı bir araç geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (The Common European Framework of Reference for Languages)'ni oluşturmuştur. Bugün tüm Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi bu çerçeve programa dayalı olarak gerçekleştirilmektedir (Kılınç, 2021: 335).

2.1.1.10. Şarkılarla Temel Dil Becerilerinin Kazandırılması

Yabancı dil öğretiminde kazanımlar temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın geliştirilmesiyle sağlanır. Bu beceriler şu şekilde incelenebilir:

2.1.1.10.1. Dinleme

İnsan yaratılışı gereği çevresiyle iletişim kurma ihtiyacı duyar. İletişim insanın anlama, anlaşma/anlaşılma ve anlatma gibi ihtiyaçlarından doğduğu için toplumda yaşayan birey çevresine kendini anlatmak ve çevresindekileri de anlamak zorundadır. İnsan tüm bu ihtiyaçlarını dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini kullanarak karşılar. Bu becerilerden biri olan dinleme, insanın anne karnındayken kazandığı ilk ve sağlıklı insanların ölmeden önce kaybettiği son dil becerisidir. Ayrıca yabancı dil öğrenirken de bilgiyi anlayıp paylaşmak ve çevrede yaşananları algılamak için geliştirilmesi gereken ilk beceri dinlemedir.

Yabancı dil öğrenmeye çalışan çoğu kişi amaçladıkları hedef dilin en önemli göstergesinin konuşma olduğunu savunmaktadır. Rosova'ya göre hedef dili akıcı bir şekilde konuşmak isteyenler arasında çok az kişi konuşmadan önce dinlemenin gelişmesinin gerektiğinin farkındadır. Her ne kadar konuşma, bir şeyler sorabilme veya merak ihtiyacını giderme anlamında dinlemeden üstün olarak görülse de konuşma sonrasında alınan tepkiler ve cevaplar iletişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için dinleme becerisinin de en az konuşma becerisi kadar önemli olduğunun göstergesidir (Rosova, 2007: 24).

Bazı bilim adamları, Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde dinlediğini ve okuduğunu anlama becerisinin gelişimine etki eden faktörler arasında şarkılara da yer vermiştir. Sözleri aynı olan şarkı metinleri müzikli ve müziksiz olarak öğrencilere verilmiş ve işitme organını hızlı bir şekilde aktif hâle getiren müziğin anlamaya yardımcı olduğunu göstermiştir. (Arslan, 2011: 19)

Şarkılar, yapısı gereği dil öğrenenlerin merakını uyandırdığı ve konuşma hızının farklı basamaklarını içerdiği için dinleme becerisine katkı sağlayan önemli kaynaktır. Öğretmenler derslerde şarkıları öğretirken dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası basamaklarını kullanmaktadır.

2.1.1.10.1.1. Dinleme Öncesindeki Etkinlikler

Dinleme öncesinde öğretmen, öğrencileri ne yapacakları ya da ne dinleyecekleri konusunda hazırlamalıdır. Dinleme öncesi etkinliklerdeki amaç öğrencilerin hazır bulunuşluklarını ölçüp ilgi alanlarını belirlemektir. Öğretmen, etkinlik öncesindeki hazırlıklarıyla öğrenmeyi kolaylaştıran bazı alıştırmalar yapabilir. Bunlar müzik, resim kolajları, bilgi kartları ve müzik anketi olabilir.

Dinleme öncesinde öğrencilerden gerçekleştirmesi istenebilecek etkinlikler aşağıdaki yollarla verilebilir:

- Öğrencilere dersin başında ne tür bir etkinlik yapılacağına bilgisi verildikten sonra şarkıyı seslendiren sanatçının resimleri gösterilerek onun kim olduğu hakkında kısa bir sohbet gerçekleştirilebilir.
- Şarkının sözleri arasında somut ve soyut görsellerle desteklenebilecek nesne veya kavramların resimleri internetten indirilerek öğrencilerle paylaşılabilir.
- Dinlemeye başlamadan önce öğrencilerle bu kelimelerin telaffuz çalışmaları yapıp kelimelerin anlamları ve türleri verilebilir (İnal, 2018: 423).

Dinleme öncesinde öğrenciler, dinleyecekleri şarkının konusuyla ilgili bilgilendirilerek anlamlarını bilmedikleri kelimeler hakkında beyin fırtınasına yönlendirilebilir. Şarkı etkinliklerinde öğrencilerin şarkıda yer alan kelimelere ve dil bilgisi kurallarına aşina olmaları da önemlidir. Ayrıca öğrencilerin şarkıdaki ana fikri anlamasını kolaylaştırmak için kilit kelimelerin önceden verilmesi etkili bir yöntemdir. Çünkü öğrenciler şarkıda yer alan tüm kelimelerin anlamlarını bilemezler.

Dinleme öncesi basamakta birçok aktivite kullanılabilir. Öğrencilere şarkının başlığı verilebilir, başlıktan yola çıkılarak hangi kelimeleri duymayı bekledikleri sorulabilir. Ayrıca öğretmenler ilgiyi arttırmak için sınıfa şarkı hakkında posterler getirip öğrencilere şarkı veya şarkıcı hakkında düşüncelerini sorabilir. Yani bu basamak öğrencide merak uyandırma ve derste yapılacaklar hakkında ipucu verme basamağıdır.

2.1.1.10.1.2. Dinleme Sırasındaki Etkinlikler

Dinleme etkinliği doğrudan sözlerle ilgilidir. Bu basamak sırasında öğrencilerin dikkatlerinin şarkı üzerinde yoğunlaşması gerekir. Böylece öğrenciler görev ve aktiviteleri yerine getirirler.

“Şarkının en az üç kere dinletilmesi öğrencilerin anlamadaki kaygılarını gidermeye yardımcı olabilecektir. Metin çalışma etkinliğinin bu aşamasında yaptırılabilir. Çünkü öğrencilerin dinledikleri şarkıyı kavrama ve ana fikri çıkarma gibi yetilerini harekete geçirebilmek için dinleme sırasında odaklanmaları gerekmektedir” (Koç, 2015: 159).

Dinleme esnasında öğrencilerin kelime bilgisi, dil bilgisi veya telaffuzunu geliştirmek için boşluk doldurma etkinlikleri yapılabileceği gibi onlardan karışık verilen sözleri anlamlı hâle getirmeleri istenebilir ya da uzun bir kelime listesi verilip duydukları kelimeleri bulmaları istenebilir. Şarkı durdurularak şarkının son satırını öğrencilerin söylemesi de istenebilir. Öğrencilere bilgisayar, cd çalar, tablet, telefon vs. ile beraber şarkı söyletilebilir. Zorlanılan kısımlar seçilip öğrencilere tekrar dinletilebilir.

Dinleme sırasında öğrencilerden gerçekleştirmesi istenebilecek etkinlikler aşağıdaki yollarla verilebilir:

- Etkinlik öncesinde öğrencilerle paylaşılan resimler karmaşık bir sırayla verilerek bu kelimelerin şarkıda geçtiği sırada yeniden düzenlenmesi istenebilir.
- Boşlukları doldurma etkinliği dinleme sırasında yaptırılabilir. Öğrenciler şarkıyı dinledikleri esnada metin olarak önlerinde bulunan ve kazandırılması amaçlanan eksik kelimeleri dinleyerek yazabilir.
- Şarkı içerisinde geçen zaman kalıpları kelimelerin sonlarındaki ekler boş bırakılıp öğrenciler tarafından doldurularak dil bilgisi kurallarının genel bir tekrarı sağlanabilir.
- İkinci veya üçüncü dinleme sırasında şarkıda geçen bilgiler doğru-yanlış etkinliğiyle verilebilir. Şarkının zorluk veya kolaylık durumuna göre bu etkinlik dinleme sonrasında da yaptırılabilir (İnal, 2018: 423-424).

2.1.1.10.1.3. Dinleme Sonrasındaki Etkinlikler

Dinleme sonrasında yapılan etkinlikler öğrencilerin dinledikleri şarkıyı yazma, yazdığını okuma ve konuşma olarak sıralanabilir. Dinleme sonrasında öğrencilere, şarkıyla ilgili sorular sorulabileceği gibi onların şarkının kültürel unsurlarını da anlamaları sağlanmalıdır. Şarkıda yer alan kelimelerin eş ve zıt anlamlarını öğretmeyi hedefleyen etkinliklerin yanı sıra bulmacalarla kelimeler pekiştirilebilir. Yazma becerisini geliştirmek için öğrencilerden şarkıya yeni dizeler eklemeleri ya da şarkının nakaratını değiştirmeleri istenebilir. Konuşma becerisini ve telaffuzu geliştirmek için şarkı öğrencilere söyülebileceği gibi şarkının nakarati kızlar ve erkeklere ayrı ayrı söylenilerek eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratılabilir.

Bu etkinliklerle öğrencilerden şarkıyı özetlemeleri, kendi şarkılarını ve kültürlerini dâhil ederek yazma pratiği yapmaları ve yeni öğrendikleri dilin yapısını kullanmaları beklenir. Öğrenciler bu aşamada daha çok üretim yaparlar. Öğrencilerden beklenen, sözlü ve yazılı görevleri metne bağlı kalarak yerine getirmeleri ve dillerini geliştirmeleridir. Son adımdaki etkinlikte ders konuları oldukça esnekler. Ders, kurgusal bağlamlardan günlük hayata çekilir. Öğrencilerin metne bağlı kalmadan düşüncelerini belirtmeleri beklenir (Keskin, 2011: 382).

Öğrencilerin şarkıyı dinledikten sonra hislerini arkadaşlarıyla paylaşmaları da oldukça önemlidir. Şarkıyla ilgili tartışma ortamı yaratmak, şarkının yazarı ya da bestecisi hakkında öğrencilerden araştırma yapmalarını istemek de bu basamakta yer alır.

2.1.1.10.2. Okuma

Okuduğunu ve dinlediğini anlama benzer süreçlerdir. Anlama becerisinin ikinci bileşeni olan okuma ile dinleme arasında yakın bir ilişki vardır. Okuma da dinleme gibi yoğun bir zihinsel çaba ve dikkat gerektiren aktif bir süreç olmakla beraber bir anlam kurma

sürecidir. Okuduğunu anlama becerisi gelişmiş olan kişinin, dinlediğini anlama becerisi de gelişecektir. Bu yüzden okuma becerisinin, dinleme becerisini doğrudan etkilediğini söylemek mümkündür.

Güneş'e göre (2007: 117) okuma: “Görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreç.” olarak tanımlamaktadır.

Okuma, yabancı dil öğrenen bireylerin tek başlarına geliştirebilecekleri bir etkinliktir. Tüm yabancı dil öğrenen öğrencilerde olduğu gibi Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler de hedef dilde dinleyip beğendikleri ancak anlayamadıkları şarkılara ilgi duymaktadırlar. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan şarkı etkinliklerinde öğrencilere şarkı sözleri önceden verilir ve onlarda merak duygusu uyandırılıp okuma becerisinin gelişmesine yardımcı olunur. Şarkı sözlerini şarkıyı dinlemeden önce okuyan öğrenciler; şarkının ritmini, temposunu veya türünü çıkarımda bulunabilir. Bir başka yöntem olarak ise öğrencilere şarkı sözleri sırasız verilir ve dinleme esnasında bu sözleri sıraya koymaları istenebilir.

2.1.1.10.3. Konuşma

İnsanın temel ihtiyaçlarından biri olan konuşma, dinleme becerisinden sonra gelişir. Konuşma becerisi doğumla birlikte çıkarılan ilk seslerle kazanılır.

Konuşma ve dinleme becerileri birbirleriyle doğrudan bağlantılıdır. Bebekler öncelikle anne ve babalarının daha sonra çevresindeki insanların konuşmalarını dinlerler ve sonrasında birtakım zihinsel süreçleri tamamlayarak konuşma becerilerini geliştirirler. Sadece bireyler arasında fikir, duygu ve düşüncelerin iletilmesini sağlayan ve etkileşimsel bir süreç olmayan konuşma becerisi aynı zamanda anlama, öğrenme ve sosyal birtakım yeterlilikleri geliştirmek için de önemli bir beceridir. (Güneş, 2014: 105).

Konuşma, dört beceri içinde öğrencilerin en fazla geliştirmek istedikleri beceridir. Bu bakımdan öğrencilere şarkı etkinlikleri sırasında konuşma pratiği yaptırılabilir. Dinleme öncesinde şarkının adından yola çıkılarak teması hakkında fikir alışverişinde bulunulabilir. Dinleme sırasında şarkı söyletilebilir. Dinleme sonrasında ise şarkının öğrencilerde bıraktığı etki sorularak konuşma becerisine katkı sağlanabilir.

2.1.1.10.4. Yazma

“Yazma becerisi dinleme, konuşma ve okuma üzerine kurulmuş, en son kazanılan beceri alanıdır. Yazma, başka bir deyişle yazılı anlatım, duygu ve düşünceleri, herhangi bir

dilde kullanılan alfabedeki yazı karakterlerini, sembollerini, işaretlerini kullanarak başkalarına aktarma işi olarak tanımlanabilir” (Özbay, 2005: 71).

Yazma; diğer dil becerilerine göre geç gelişmekle beraber yabancı dil öğrenen kişilerin kendilerini geliştirmesine, bilgilerini kullanabilip fikirlerini ifade etmelerine imkân sağlaması açısından önemli bir beceridir. Şarkılar, yazma becerisinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Yabancı dil öğrenenlerden dinledikleri şarkılarla ilgili duygularını yazmaları istenilebilir. Öğrencilerin dinledikleri şarkıya dizeler eklemeleri, nakaratı değiştirmeleri ya da şarkıyı özetleyerek paragraf hâlinde yazmaları istenerek bu becerinin gelişimi sağlanabilir.

2.1.1.10.5. Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi öğretilirken öğrencilerin dikkatini çekmek zor olduğundan şarkılar, eğlendirirken öğretme özelliğiyle öğrenmede kolaylık sağlayabilir. Dil bilgisi, hedef dili öğrenirken amaç değilse bile öğretimin tamamlayıcı bir parçası olduğu için önemlidir. Bu bakımdan şarkılar eğlendirici özellikleriyle dil bilgisi öğretiminde etkili araçlardır. Önceden öğretilen bir dil bilgisi kuralı şarkılar aracılığıyla pekiştirilebilir.

Öğrenen ne kadar çok kelime bilse de dil bilgisi kurallarında meydana gelebilecek eksiklik hedef dilde konuşma veya yazma gibi üretimsel becerinin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Her ne kadar bazı şarkı sözleri kafiyeye uyma uğruna dil bilgisi kurallarından yoksun olsa da öğrencilerden bu şarkılarda verilen yanlış ifadelerin dil bilgisi açısından düzeltilmesi istenilebilir (Kayhan Saka, 2008: 23).

Bazı şarkılarda sözleri ritme uydurmak için dil bilgisi kurallarına uyulmadığı görülür. Öğrencilerin bu yanlışları bulup düzeltmeleri dil bilgisi öğretimi üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Şarkılara öğretmen tarafından eklenen ve uygun olmayan sıfat, zarf, edat gibi kelime gruplarında yer alan hataları öğrencilerin bulmaları istenilebilir. Şarkıda geniş zamanla verilen cümleleri öğrencilerin şimdiki zamana çevirmelerini istemek bir örnek olarak verilebilir. Şarkı kullanımının dil bilgisi öğretimine etkisi ile ilgili yapılan çalışmalar, şarkıların eğlenceli ve motive edici olduğunu ve dil bilgisi öğretimini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

2.1.1.10.6. Kelime Bilgisi ve Deyim Öğretimi

Şarkılar, kelime öğretiminde etkili ve önemli materyallerdir. Yabancı dil öğrenenler şarkılarda yer alan yeni kelimelerle hem kelime hazinelerini zenginleştirir hem de bildikleri kelimeleri tekrar ederler.

Şarkılar sahip oldukları anlamlı bağlam nedeniyle kelimelerin içselleştirilmesi ve tekrarlama yöntemiyle anımsanması açısından eşsiz kaynaklardır. Son yıllarda birçok araştırmacı yabancı dil öğretiminde kelime ediniminin rastlantısal ve amaca yönelik kelime kazanımı boyutu arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Rastlantısal kelime ediniminde sözcükler konuşma türünden farklı olarak içinde müzikal öğelerin bulunduğu şarkılar aracılığıyla daha kolay anımsanmakta, işitsel öğrenim ile (müzik ve müziğin alt bileşenleri) ezberleme sürecini kolaylaştırmaktadır (Medina, 1990: 6).

Şarkılarla kelime öğretimi için öğrencilere şarkıyı dinletmeden önce şarkının başlığı söylenebilir. Öğrencilere bir kelime listesi verilerek duydukları kelimeleri işaretlemeleri istenilebileceği gibi şarkıda yer alan ve öğretilmek istenilen kelimeler boşluk doldurma, yanlış verilen kelimenin doğrusunu yazma gibi alıştırmalarla verilebilir. Ayrıca öğrencilerin öğrendiği yeni kelimelerin zıt anlamlılarını ya da eş anlamlılarını bulması istenerek de kelime dağarcığı genişletilebilir. İsim, sıfat, zarf, fiil ya da edat gibi kazanımı hedeflenen sözcük türleri farklı cümlelerde boş bırakılıp öğrencilerden bu boşlukları doldurmaları da istenebilir. Harf olarak bilinçli bir şekilde yanlış yazılan kelimelerdeki hataları bularak onların doğru şeklini yazmaları istenebilir

Yabancı dil öğretiminde deyimler kelimelerle karşılaştırıldığında ikinci derece öneme sahip gibi görülebilir. Fakat konunun uzmanları deyimlerin başlangıç seviyesinden itibaren verilmesi gerektiğini düşünmekte ve öğrenenlerin yabancı dili kültürel gerçekleri ve incelikleriyle öğrenmeleri açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca öğrenme stratejileri açısından da deyimler, atasözleri ve diğer kalıp ifadelerin yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahip olduğu da bilinmektedir (Topçu, 2001: 131).

Şarkılar dil öğretiminde tamamlayıcı etkinlikler olarak kabul görse de bu etkinliklerin öğrenme ve öğretme amaçlarıyla beraber ele alınması hâlinde kelime ve deyim öğretiminin büyük ölçüde arttırılabileceği üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

2.1.1.10.7. Telaffuz Öğretimi

Yabancı dil öğrenenlerin çoğu, telaffuzla ilgili zorluk çekmektedir. Genellikle okuma ve yazmada daha başarılı olan öğrenciler, hedef dili konuşan kişilerle iletişime geçtiklerinde yanlış telaffuzdan dolayı sıkıntı yaşamaktadır. Otantik metin grubunda yer alan şarkılar, sınıf dışında pratiğe imkân sağladığı için fonetik becerileri düzeltmede yararlıdırlar.

Yabancı dil öğrenen çoğu kişi o dili öğrenirken sözcükleri doğru ve tam telaffuz etmede güçlük çekerler. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler duydukları Türkçe kelimeleri kendi ana dillerinde olmadığı için algılamakta zorluk çekerler. Öncesinde öğrenciler için bilinmeyen bu kelimeleri fiziksel olarak üretmek zor gelmektedir. Okuma, yazma ve hedef dili anlamada çoğunlukla sorun yaşanmazken yanlış telaffuz yüzünden o dili ana dili olarak konuşan bireylerle iletişime geçememektedirler. Bunun yanı sıra bazı bireyler şarkı söylemeyi konuşmaktan daha zor bulsa da şarkılar sesletimi geliştirmede son derece faydalıdır (Kayhan Saka, 2008: 25).

Şarkılar, öğrencilerin kelimelerle ya da nakaratlarla benzer sesleri tekrarlamasına olanak sağlar. Şarkıları birkaç kez dinleyen öğrencilerin, kelimeleri daha iyi anlamayıp kavramaları ve doğru bir sesletimle kelimeleri telaffuz etmeleri kolaylaşır.

2.2. Barış Manço'nun Hayatı

Kökene Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar uzanan ve Mançozâde ailesinin bir üyesi olan Mehmet Barış Manço, Hakkı Manço ve Rikkat Uyanık'ın ikinci çocuğu olarak 1 Ocak 1943'te İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Ailesi II. Dünya Savaşı'nın bitmesine duyduğu özlem sebebiyle ona Barış adını vermiştir.

Barış Manço üç yaşındayken anne ve babası ayrılmış, babasının yanında büyümüştür. Türk Sanat Müziği sanatçısı olan annesinden aldığı yetenekle küçük yaşlarda şarkı söylemeye başlamış ve ilk grubunu Galatasaray Lisesi'nde okurken 1958 yılında kurmuştur. 1962 yılında ilk 45'lik plağını çıkarmıştır. Babasının vefatı üzerine Şişli Terakki Lisesi'ne geçerek eğitimini tamamlamış; daha sonra Belçika Kraliyet Akademisi'nde resim, grafik, desen ve iç mimarlık eğitimi almıştır. Belçika'daki eğitimi süresinde kafelerde müzik yapmış ve bu şekilde tanıştığı Belçikalı şair André Soulac ile iletişimini kuvvetlendirmiştir. Soulac, Barış Manço'nun bestelerine yardımcı olmuştur.

Belçikalı bir grup ile tanışan Barış Manço bu gruba dâhil olmuştur. Ancak Türkiye'ye dönme isteği ve grubun Türkiye'de çalışma izni olmaması sebebi ile grup bir süre sonra dağılmıştır. Türkiye'ye döndüğünde içinde Fuat Güner ve Mazhar Alanson'un da olduğu Kaygısızlar grubunu kuran Barış Manço, grubun diğer üyelerinin yurt dışında çalışmak istememesi üzerine yollarını ayırmıştır. Bir sonraki grubunun üyeleri farklı ülkelerden olmuştur. Barış Manço müziğin evrensel gücüne inanan bir sanatçıdır çıkaramını yapmamız mümkündür. Grubun dağılması ile Moğollar grubu ile bir araya gelen Barış Manço, Mançomongol grubunu kurmuştur. Moğollar'ın yurt dışında, Barış Manço'nun Türkiye'de çalışmak istemesi üzerine grup ayrılmak zorunda kalmıştır. Manço'nun daha sonra kurduğu Barış Manço ve Kurtalan Ekspres grubu Manço'nun 20 aya yakın askere gitmesi üzerine dağılmıştır. (Özkarabekir, 2011)

Barış Manço, 1971 yılında çıkardığı "Dağlar Dağlar" şarkısı ile müzik hayatında çok iyi bir kariyere ulaşmıştır. 1975 yılında ilk ve tek sinema filmi olan "Baba Bizi Eversene" filminde Meral Zeren ile başrol oynamıştır. 1978 yılında Lale Çağlar ile evlenmiş, 1981 ve 1984 yılında ise çocukları Doğukan Hazar ve Batıkan Zorbey dünyaya gelmiştir.

Barış Manço, sadece eserleri ile değil fikirleri, yaptıkları ve dış görünüşüyle de toplumu etkilemiştir. Kıyafetleri, omuzlarına dökülen uzun saçları, çenesinin altına kadar inen bıyıkları, antika değerindeki gümüş iri taşlı yüzükleri, bileklik ve kolyeleri, kemer tokaları,

işlemeli kaftanları, şalvarları, cepkenleri ve çizmeleri ile eşsiz bir yıldız olarak gönüllerde taht kurmuştur.

1988 yılında 7'den 77'ye isimli bir televizyon programı hazırlayarak her yaştan insana hitap etmiş ve program 1998 yılına kadar devam etmiştir. 1990 yılında Barış Manço'nun Japonya serüveni başlamıştır. 1991'de Soka Üniversitesinde Japon veliahdının da katıldığı büyük ve muhteşem bir konser vermiştir. Yirmi bin Japonyalının Türk bayrağını dalgalandırması, Japonya başbakanının Barış Manço'yu içtenlikle kucaklaması Türkiye ve Türk dilinin tanıtılması açısından önemli bir adım olmuştur.

İki yüzden fazla şarkısıyla ünü Türkiye sınırlarını aşan sanatçının şarkıları en az dokuz dile çevrilmiş, (Arapça, Bulgarca, Farsça, Fransızca, Flemenkçe, Japonca, İbranice, İngilizce, Yunanca) farklı ülkelerde verdiği konserlerde binlerce insanla kucaklaşmış ve koro hâlinde şarkıları söylenmiştir. Şarkılarıyla sınırları aşıp evrensel dili yakalamıştır. Mısır'da "Dağlar Dağlar"ı söylemiş, halkın yoğun ilgisiyle karşılaşınca program defalarca tekrarlanmıştır.

Barış Manço, 1 Şubat 1999 tarihinde Moda'daki evinde rahatsızlanmış ve Siyami Ersek Göğüs, Kalp ve Damar Cerrahisi Hastanesi'ne kaldırılmış fakat kalbinin durması üzerine hayata gözlerini kapatmıştır. 3 Şubat 1999 tarihinde Atatürk Kültür Merkezi'nde yapılan devlet töreni ve her kesimden insanın katılması ile son yolculuğuna uğurlanmıştır. (Yangın, 2002)

2.2.1. Barış Manço Şarkılarının Yabancı Dil Öğretiminde Dil ve Kültürel Zenginlik Bakımından Kullanılabilirliği

Kültürel değerlere çok iyi bir şekilde sahip çıkan Barış Manço için dil, oldukça önemlidir. Evrensel bir dünya görüşü ve sanat anlayışı olan sanatçı, büyük kitlelere seslenebilmek için dili en iyi iletişim aracı olarak görmüş ve bunu müzikle birleştirmiştir. Yedi dil bilen Barış Manço için Türkçe ayrı bir yere sahiptir. Eserlerinde edebi sanatlara, ikilemelere, pekiştirmelere, yansıma sözcüklere, atasözü ve deyimlere yer vermiştir. Oğuznâme'de yer alan "Atalar sözü Kur'an'a girmez, yanınca yelişür." atasözünden yola çıkılarak atasözlerinin Kur'an-ı Kerim ile birlikte anıldığı ve toplum hayatında önemli bir yeri olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Barış Manço da şarkılarında, atasözlerini sıklıkla kullanmıştır.

Barış Manço şarkıları, Türk dili ve kültürünün öğretiminde her seviye için barındırdıkları dil, kültürel çeşitlilik, öğreticilik ve anlamsal zenginliğiyle faydalı içerikler sunmaktadır. Barış Manço'nun albümlerine verdiği isimler de "*Yeni Bir Gün* (1979), *Sözüm*

Meclisten Dışarı (1981), *Estağfurullah Ne Haddimize* (1983), *24 Ayar Manço* (1985), *Değmesin Yağlı Boya* (1986), *Sahibinden İhtiyaçtan* (1988), *Darısı Başınıza* (1989), *Müsaadenizle Çocuklar* (1995)” bu zenginlikten nasibini almıştır ve oldukça anlamlıdır.

Manço, Anadolu'nun dili ve kültürüyle yoğrulan şarkılarıyla evrensel dili yakalayan çağdaş bir halk ozanıdır. “Eskiye bil, bugünü yaşa, yarına hazır ol...” düsturunu göre hareket edip tüm insanlığa seslenen; 1991 yılında devlet sanatçısı unvanı, Hacettepe Üniversitesi onursal doktora unvanı, Uluslararası Teknoloji Ödülü, Japonya Uluslararası Kültür ve Barış ödülü, Belçika Krallığı Leopold II Şövalyesi nişanı, Fransız Kültür Bakanlığı Edebiyat ve Sanat Şövalyesi nişanı, Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı; Türkmen Vatandaşlığı ödülü gibi sayısız ödül alan Mehmet Barış Manço; çağdaş bir Türk ozanı, seyyah, âşık, şarkıcı, besteci, program yapımcısı ve sunucudur.

Barış Manço'nun kişiliği ve eserleriyle Türk diline ve kültürüne yaptığı hizmetlerin ana çizgisi, 1998 yılında Baki Günay ile yaptığı röportajda belirtilmektedir:

...Dünyanın en iyi anlatım dilinin de ana dilim olduğuna inanıyorum. Türkçenin çok muazzam bir esnekliği olduğunu düşünüyorum. İki buçuk yaşındaki çocuğun anlayabileceği şekilde de anlatabiliyorum şarkılarımı, kırk yıl kafasını çalıştırса da bu adam ne demek istiyor diye zorlanacak şekilde de anlatabiliyorum; yani Arkadaşım Eşek ile Dört Kapı şarkısı arasında akıl almaz bir uçurum var. Şarkılarımda “Hay Allah şöyle dese miydim?” diye hayıflandığımı hatırlamıyorum. Parçalarımda Türk'ün tarihinde nefes aldığı her coğrafyadan bir parça bulabilirsiniz. Bu benim genlerimde var. Elli beş yıllık yaşamımın büyük bir bölümünü yabancı ülkelerde konuşarak ve yaşayarak geçirdim. Ona rağmen hâlâ kendi dilimden, kendi dinimden ve halkımdan kopamadım. Diğer insanlar on beş günlük tura gidince hemen Türkçeleri bozuluyor, aksanları değişiyor. Gittikleri ülkenin dili ile konuşuyorlar. Ben bu dilimi otuz beş yıldır bozmadım... Ben, beni ve benim olanı anlatacağım. Bunun için de kendimle, kendi kültürümle ilgili şeyler söyleyeceğim çünkü ben İngiliz değilim, Alman değilim, Fransız değilim. Tabii bir şeyler anlatırken, karşıdaki insanlara da faydalı olacak bir şeylerin anlatılması gerektiğine inanıyorum.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken müzikle eğitim, öğretici ve eğlenceli olması bakımından önemlidir. Ayrıca, aralarında ses benzerliği, kafiye, redif gibi unsurlar olan sözcüklerin kullanımı dil öğrenmeyi kolaylaştırır. Barış Manço gibi rol model olan bir sanatçının şarkılarını kullanmak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu düşünceden hareketle çalışmada, sanatçının Türk kültürüne ait değerleri içeren ve Türkçenin söz varlığını başarılı bir şekilde ifade eden şarkılarından örnekler yer almaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde birden fazla kazanımı bir arada bulundurmak önemli olduğundan Barış Manço şarkıları, bu konuda en iyi kaynaklar arasında sayılabilir.

Barış Manço şarkıları, işitsel ve görsel bir öğretim materyali olarak dil ve alfabe öğretiminde kişi, yer, hayvan, bitki-meyve-sebze, yemek ve akrabalık isimleri gibi kavram adlarının; deyim, atasözü, kalıplaşmış dil ifadelerinin öğretiminde; Türk büyüklerinin tanıtımında, halk hikâyeleri, halk hekimliğinin öğretimi ve daha pek çok alanda Türk dili ve kültürünün aktarımı, korunması ve öğretiminde çeşitlilik ve zengin bir içerik barındırmaktadır.

2.3. İlgili Araştırmalar

Müzik destekli öğretim, eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılsa da çalışmalar birçok araştırmacıya göre yeterli değildir. Yabancı dil öğretiminde müzik destekli öğretim ile ilgili yapılan çalışmaların son yıllarda arttığı ve müziğin öğretim materyali olarak kullanımına önem verilmeye başlandığı görülmektedir. Bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanlarda müzik eğitimi alan kişilerin almayanlara kıyasla daha başarılı olduğu ve diğer becerilerinin de geliştiği ifade edilmektedir.

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve Barış Manço ile ilgili yapılan çalışmalar ve yabancı dil öğretim materyali olarak şarkıların kullanılması ile ilgili çalışmalar üzerinde durulacaktır. Ayrıca Barış Manço şarkılarında dil ve kültür zenginliğinin incelendiği çalışmalar hakkında da bilgiler verilecektir.

Ülkemizde ve dünyada şarkılar; dil öğretiminde, temel dil becerilerinin aktarılmasında ve kültür aktarımında kullanılmaktadır. Yabancı dil öğretiminde şarkıların kullanımı ile ilgili Bartle (1962), Richards (1969), Jolly (1975) ve Lozanov (1978) gibi araştırmacılar tarafından çalışmalar yapılmıştır. Araştırmacılar hedef kitleyi bilişsel olarak desteklemek, onların dile olan ilgilerini artırmak, telaffuzlarını geliştirip motivasyonlarına katkı sağlamak amacıyla şarkıların derslerde kullanımı hakkında çalışmalar yapmışlardır.

Li ve Brand'ın 2009 yılında müziğin kelime ve dil öğrenimine etkileri konusunda yaptıkları bir araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmada Beatles, Led Zeppelin, Cat Stevens, Pink Floyd, Rolling Stones gibi şarkıcıların eserleri kullanılarak Çin'de bir araştırma yapılmıştır. Yüz beş üniversite öğrencisi üç gruba ayrılmıştır. Birinci gruba tam zamanlı, ikinciye yarı zamanlı müzik destekli eğitim verilirken üçüncü gruba müzik destekli eğitim verilmemiştir. Üç grubun ön ve son test puanları arasındaki farklardan yola çıkılarak öğrenme düzeylerinin ve ders tutumlarının, istatistiki olarak şarkıların kullanıldığı grupta daha anlamlı olduğunu ifade etmişlerdir. Yazarlara göre şarkılar materyal olarak kullanıldığında

öğrencilerin dil becerileri gelişmiş ve kelime öğrenimi başarılı olmuştur (Li ve Brand, 2009: 73).

Köse'nin 2012 yılında hazırladığı *Yabancı Dil Öğretiminde Şarkı Kullanımı* adlı yüksek lisans tezinde, *Le Français En Chantant* kitabının yazarları Jean Christophe Delbende, Vincent Heuzé ve Jean Louis Goussé'un şarkılar hakkındaki görüşleri yer almaktadır. Kitaba göre şarkılar; sosyalleşmeye yardımcı olur, duyu organlarını geliştirir, hedef kitlenin dersten zevk almasını sağlar ve estetik duyguları geliştirir (Dumont, 1998: 83, Akt. Köse, 2012: 26).

Batdı, Elazığ il merkezindeki 12. sınıfta okuyan Anadolu liseleri öğrencilerinden random olarak seçtiği 292 öğrenci ile bir çalışma düzenlemiştir. Öğrencilere bir anket uygulamış ve yabancı dil öğretiminde şarkıların, dört temel dil becerisi ile kelime öğretimi, telaffuz öğretimi gibi becerilerini geliştirmedeki rolünü değerlendirmiştir. Verilere göre öğrenciler, şarkılarla işlenen dersin sıkıcı olmadığını, dikkat çektiğini, şarkıların hayal gücünü geliştirdiğini, hatırlamayı kolaylaştırdığını ve kelime dağarcığını zenginleştirdiğini ifade etmişlerdir. “Bu sonuçlara göre; dil becerilerini geliştirmede önemli etkiye sahip olan şarkılarla öğrenmenin dil öğretim programlarında sistemli ve düzenli bir şekilde kullanılması ve öğretmenlerin bu noktada gerekli hassasiyeti göstererek derslerine şarkıları yerinde, zamanında ve amacına uygun olarak uygulaması gerektiği önerilebilir” (Batdı, 2012: 131).

Günay (1992) *Cumhuriyet Terkibi ve Barış Manço* makalesinde, Barış Manço'yu baksıların çağdaş bir izdüşümü olarak gördüğünü belirtmiş ve Manço'nun atasözü, deyim, kalıplaşmış sözler ve halk deyişlerini kullanıp Türk kültür hayatından beslendiğini ve eserleriyle kendi benliğine sadık kaldığını aynı zamanda çağının getirilerine uyduğunu ifade etmiştir.

Yangın (2002) tarafından önce yüksek lisans tezi olan ardından basılan ve sekiz bölümden oluşan *Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço* eseri, Barış Manço şarkılarının zenginliği ile ilgili kapsamlı bilgiler vermektedir. Kitapta, Barış Manço'nun hayatı, sanatçı kimliği, dil anlayışı, kültürel bağları, Barış Manço sevenleri ile yapılan söyleşiler, metinler ve değerlendirmeler yer almaktadır.

Tunca (2005) tarafından yazılan *Barış Manço: Uzun Saçlı Dev Adam* eserinde Manço'nun hayatı, grupları, şarkıları ve varsa şarkılarının hikâyeleri, aile ve eğitim hayatı hakkında bilgiler yer almaktadır.

Düzgün (2009), *Âşıklık Geleneğinin Değişim ve Dönüşüm Sürecinde Barış Manço Olgusu* makalesinde Barış Manço'nun *Aynalı Kemer* ve *Osman* şarkılarını örnek olarak

değerlendirmiş, sanatçıda âşık tarzı söylemlerin olduğunu ve âşık edebiyatının tür, biçim, ezgi özelliklerini yansıttığını ifade etmiştir. Manço'nun âşık tarzı söylemlerle çağdaş müziği birleştirdiği ifade edilmiştir.

Arslan ve Âdem (2010), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı* makalelerinde görsel ve işitsel araçların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmasını tavsiye etmişlerdir. Çalışmada Barış Manço'nun *Domates Biber Patlıcan* şarkısı hedef kitleye dinletilerek çalışma kâğıdında yer alan boşlukların doldurulması istenmiş ve bu şekilde bir etkinlik oluşturulmuştur.

Çangal (2012), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Taşıyıcısı Olarak Türküler* makalesinde Karacaoğlan'a ait olan *Bana Kara Diyen Dilber* türküsünü incelemiş, türkü dinleyerek ezberleme, boşluk doldurma, koro hâlinde türkü söyleme, türkü ile ilgili soruları cevaplama etkinlikleri düzenlenmiştir. Bu tür etkinliklerle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğretiminin gerçekleşeceği ve kültür aktarımının yapılacağını belirtilmiştir.

Özdamar (2014), *Dede Korkut Kitabı'nın Çağdaş Müzik Sanatçıları Üzerindeki Tesiri* makalesinde Barış Manço'nun *Nazar Eyle* şarkısını inceleyerek Dede Korkut Kitabı'nda yer alan bazı motifleri şarkıda nasıl kullandığını açıklamış ve popüler kültür aracılığıyla geleneksel öğelerin aktarıldığını belirtmiştir.

Erdoğan (2015), *Barış Manço Örneğinden Hareketle Müziğin Ahlak Eğitimiindeki Önemi ve İşlevi* makalesinde Barış Manço'nun beş adet şarkısını incelemiştir. Şarkılarda evrensel ahlak anlayışı üzerinde durularak dinleyicilere iyilik, doğruluk, dürüstlük, helal kazanç gibi davranışlar kazandırılmaya çalışılmıştır.

Yiğit (2017) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kalıplaşmış Sözcüklerin Şarkılarla Anlatımı: Barış Manço Şarkıları Örneği* bildirisinde Barış Manço'nun Türkçesi, kıyafetleri, elindeki gitarı, kullandığı takıları, uzun saçları ve bıyıkları ile bir döneme damga vuran, şarkılarında kullandığı atasözü ve deyimlerle evrensel dili yakalayan bir halk ozanı olduğunu ifade etmiştir. Barış Manço'nun şarkılarının kalıplaşmış sözler bakımından kültür aktarımı yapabilecek kadar zengin olduğu ve kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde motivasyonu artırıcı, eğlenceli eğitim materyalleri olarak etkin kullanıma uygun olduğu üzerinde durulmuştur.

Erdoğan (2018), *Orta Asya'dan Anadolu'ya Uzanan Bir Köprü: Barış Manço ve Türk Kültürü* bildirisinde Barış Manço'nun, Türk kültüründe Orta Asya'dan Anadolu'ya köprü görevi üstlenen müziği ve şarkıları üzerinde durulmuştur. Çalışmada *Hey Koca Topçu / Genç*

Osman ve Kayaların Oğlu şarkıları incelenmiş ve Barış Manço'nun bu şarkılarla gençlerde milli bir şuur oluşturmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Şarkıların toplumun gelenek-göreneklerini, sevinç ve üzüntülerini, yüzlerce yıllık tecrübelerini aktaran ve toplumsal bilinç uyandıran bir yapıda olduğu üzerinde durularak Manço'nun şarkılarının önemi ve değerinden bahsedilmiştir.

Turanalp (2019) *Şarkılarla Dinî ve Ahlakî Değer Aktarımı: Barış Manço Örneği* bildirisinde değerler eğitiminde edebiyatın ve müziğin kullanımına değinmiş; Barış Manço'nun müzik hayatı ve felsefesi üzerinden Barış Manço şarkılarında dinî ve ahlakî değer aktarımlarını tespit etmeye çalışmıştır.

Boztoprak (2019) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dede Korkut'un 20. Yüzyıldaki Yansıması Barış Manço Tipi* makalesinde kültürleşme sürecinden yola çıkarak, Dede Korkut'un 20. yüzyıldaki yansıması olan Barış Manço'nun, şarkıları, kıyafetleri, aksesuarları, klipleri ve programlarından faydalanarak öğrencilerin; dinleme, okuma, konuşma, yazma becerileri ile telaffuz, motivasyon ve iletişim becerilerini geliştirmesi amaçlanmıştır.

Aça (2019) *Toplumsal Değerlerle Normların Öğretilip Hatırlatılmasında Barış Manço'nun Rolü* makalesinde Barış Manço'nun şarkıları ile toplumsal değerler ve normların öğretilip hatırlatılmasına katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Sanatçı bu yönüyle Dede Korkut'un uzantısı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada özellikle *Arkadaşım Eşşek*, *Bugün Bayram* ve *Halil İbrahim Sofrası* gibi şarkıların değerler ve normların öğretilmesi ya da hatırlatılması açısından önemli olduğu ifade edilmiştir.

Barış Manço'nun anılarının, notalarının ve röportajlarının yer aldığı; *Barış Manço'ya Özlem* (Kırca, 1999), *Barış Manço 81300 Moda* (Anı ve şarkı albümü, 2000), *Müsaadenizle Barış Manço* (İldan, 2002), *Hâlâ Yazıp Çizecek Birkaç Satırım Kaldı* (Şahin, 2005), *Türk Kültürü'nün Karbon Kâğıdı / Barış Manço Destanı* (Yatağanbaba, 2006), *Dağı Aşan Deve: Barış Manço* (Yatağanbaba, 2008) adlı kitaplar da yazılmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılabilirliği sorgulanıp şarkılar derinlemesine incelenmiş, araştırmanın ana problemi ve alt problemlerine cevap aranmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma modelinde bilgi yeniden yapılandırılır.

Nitel çalışmada ön deneyimler, bilgiler, duygular, beceriler, kuramca önce, olgu sonra gelir. Araştırmacı o zamana dek elde ettiği bilgilerle, değerlerle, duygularla olguya bakar. Olgunun özelliklerini bunlar istenirse de etkiler ve değiştirir. Bilgide öncelik kuramcadır. Kuramca, ön deneyimler olmadan bilgi elde edilemez. Ayrıca olgulardan yeni açıklamalar, kabuller, kuramcılar oluşturulabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2019: 74-75).

Doküman incelemesi yöntemi, yazılı ve görsel malzemelerin araştırılıp incelenmesine dayanır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189). Kitaplar, dergiler, makaleler, romanlar, öyküler, şiirler, şarkılar, yazıtlar, resimler, slaytlar, filmler, anıtlar, giyim-kuşam, pullar, flamalar yazılı ve görsel malzemeler olabilir. Şarkıların incelenmesiyle elde edilen veriler, uygun kategorilere ayrılarak sınıflandırılmış ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Nitel çalışmada, dokümanların o kültürün yapısına uygun olması ve onlara yüklenen anlamlara bağlı kalınarak değerlendirilmesi önemlidir. Deyimler, atasözleri, benzetmeler vb. o kültürün yapısı içinde ele alınmalıdır. Bu çalışmada da bütün unsurlar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ilke ve yöntemleriyle bütünleştirilerek ele alınmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmalardaki olgu, nesne ve bireylerin tamamına evren; evreni temsil edecek nitelikte olanlardan seçilenlere ise örneklem adı verilir. Bu çalışmada Barış Manço'nun 1962-1981 yılları arasında çıkardığı 5 adet 45'lik ve 1975-1999 yılları arasında çıkardığı 12 adet albümde yer alan 137 şarkı evren olarak kabul edilirken bunlardan amaca uygun olarak

seçilen 68 şarkı ise örneklemdir. 45'lik ve albümlerde yer alan bazı şarkılar aynı olduğundan evren ve örneklemler belirlenirken bu durum dikkate alınarak şarkılar sayılmıştır.

Örnekleme seçiminde amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, olasılığa dayalı olmayan bir tekniktir. "Araştırmacının kendi kişisel gözlemlerinden hareket ederek araştırma sorunsalına uygun geldiğini düşündüğü belirli özellikleri taşıyan deneklerin seçildiği örnekleme amaçlı örnekleme denir" (Gürbüz ve Şahin, 2018: 132). Kısacası amaçlı örneklemede, araştırmacının amacına en uygun olan birimler örnekleme dâhil edilir. Aşağıdaki tabloda da araştırmanın evren ve örneklemleri verilmiştir.

Evren	Örnekleme
İşte Hendek İşte Deve (45'lik) İşte Hendek İşte Deve Kâtip Arzuhâlim	İşte Hendek İşte Deve
Fil ile Kurbağa (45'lik) Fil ile Kurbağa	Fil ile Kurbağa
Ölüm Allah'ın Emri (45'lik) Ölüm Allah'ın Emri Gamzedeyim	Ölüm Allah'ın Emri
Lambaya Püf De (45'lik) Lambaya Püf De Kalk Gidelim Küheylan	Kalk Gidelim Küheylan
Nazar Eyle (45'lik) Nazar Eyle Gülme Ha Gülme	Nazar Eyle
2023 (Albüm) Acıh da Bağa Vir Kayaların Oğlu 2023 Yol Verin Ağalar Beyler Uzun İnce Bir Yoldayım Yine Yol Göründü Gurbete Gülme Ha Gülme Gelinlik Kızların Dansı	Acıh da Bağa Vir Yol Verin Ağalar Beyler Yine Yol Göründü Gurbete Gülme Ha Gülme Kara Haber Vur Ha Vur Durma Ha Durma Dere Boyu Kavaklar

<p>Kara Haber Vur Ha Vur Durma Ha Durma Tavuklara Kışt De Dere Boyu Kavaklar</p>	
<p>Yeni Bir Gün (Albüm) Sarı Çizmeli Mehmet Ağa Gesi Bağları Çoban Yıldızı Bir Selam Sana Ne Ola Yar Ola Aynalı Kemer 2024 İkinci Yolculuk Ham Meyvayı Kopardılar Dalından Yeni Bir Gün Anlıyorsun Değil mi? Ne Köy Olur Benden Ne de Kasaba Elveda Ölüm Bir Kelebeğin Yaşam Öyküsü</p>	<p>Sarı Çizmeli Mehmet Ağa Aynalı Kemer Yeni Bir Gün Anlıyorsun Değil mi? Ne Köy Olur Benden Ne de Kasaba Elveda Ölüm</p>
<p>20. Sanat Yılı Disko Manço (Albüm) Eğri Büğrü Hüseyni Selam Dağlar Dağlar (Disko) Nazar Eyle Gamzedeyim (Disko) Ben Bilirim (Disko) Nazar Eyle (Disko) İşte Hendek İşte Deve (Disko) Dere Boyu Kavaklar (Disko) Kâtip Arzuhâlim (Disko) Ne Ola Yar Ola Burası Muş'tur</p>	<p>Dağlar Dağlar (Disko) Nazar Eyle Ben Bilirim (Disko) İşte Hendek İşte Deve (Disko) Dere Boyu Kavaklar (Disko) Yeni Bir Gün Ne Köy Olur Benden Ne de Kasaba Elveda Ölüm</p>

<p>Taksim</p> <p>Yeni Bir Gün</p> <p>Ne Köy Olur Benden Ne de Kasaba</p> <p>Elveda Ölüm</p> <p>Kervan Taksim</p>	
<p>Sözüm Meclisten Dışarı (Albüm)</p> <p>Âdem Oğlu Kızgın Fırın Havva Kızı</p> <p>Mercimek</p> <p>Ali Yazar Veli Bozar</p> <p>Arkadaşım Eşşek</p> <p>2025</p> <p>Bahçede Hammeli</p> <p>Gülpeembe</p> <p>Hamburger</p> <p>Alla Beni Pulla Beni</p> <p>Şehrazat</p> <p>Dönence</p> <p>Cacık-Sözüm Meclisten Dışarı</p> <p>Hal Hal</p>	<p>Âdem Oğlu Kızgın Fırın Havva Kızı</p> <p>Mercimek</p> <p>Ali Yazar Veli Bozar</p> <p>Arkadaşım Eşşek</p> <p>Hamburger</p> <p>Alla Beni Pulla Beni</p> <p>Cacık-Sözüm Meclisten Dışarı</p> <p>Hal Hal</p>
<p>Estağfurullah Ne Haddimize (Albüm)</p> <p>Halil İbrahim Sofrası</p> <p>Geçti Dost Kervanı</p> <p>Kazma</p> <p>Bal Sultan</p> <p>Bebek</p> <p>Aman Yavaş Aheste</p> <p>Kol Düğmeleri</p> <p>Eski Bir Fincan</p> <p>Çıt Çıt Çedene</p>	<p>Halil İbrahim Sofrası</p> <p>Kazma</p> <p>Bal Sultan</p> <p>Aman Yavaş Aheste</p> <p>Eski Bir Fincan</p>
<p>24 Ayar Manço (Albüm)</p> <p>Söyle Zalım Sultan</p> <p>Bugün Bayram</p> <p>Mahkûm</p>	<p>Söyle Zalım Sultan</p> <p>Bugün Bayram</p> <p>Mahkûm</p> <p>Dört Kapı</p>

Dört Kapı Gibi Gibi Lahburger Abbas Yolcu Dut Ağacı	Gibi Gibi Lahburger Abbas Yolcu Dut Ağacı
Değmesin Yağlı Boya (Albüm) S.O.S Aman Hocam Süper Babaanne Nerede Düriye Olmaya Devlet Cihanda Unutamadım İşte Hendek İşte Deve Osman Al Beni	S.O.S Aman Hocam Süper Babaanne Düriye Olmaya Devlet Cihanda İşte Hendek İşte Deve Osman
Full Aksesuar 88 Manço-Sahibinden İhtiyaçtan (Albüm) Nane Limon Kabuğu Ahmet Bey'in Ceketi Affet Beni Gönül Ferman Dinlemiyor Ömrümün Sonbaharında Anahtar Kalpler Beraber Zehra Sakız Hanım-Mahur Bey Sahilde	Nane Limon Kabuğu Ahmet Bey'in Ceketi Gönül Ferman Dinlemiyor Anahtar Zehra Sakız Hanım-Mahur Bey
Darısı Başınıza (Albüm) Kara Sevda Domates Biber Patlıcan 7'den 77'ye Delikanlı Gibi Günaydın Çocuklar	Kara Sevda Domates Biber Patlıcan Kezban Can Bedenden Çıkmayınca

<p>Kezban Can Bedenden Çıkmayınca Güle Güle Oğlum Hatırlasana Hayır</p>	
<p>Mega Manço (Albüm) Süleyman Hemşerim Memleket Nire Ayı Gel Yine Bir Gül Nihal Allah'ım Güç Ver Bana Dıral Dede'nin Düdüğü Ayrılık Tuti-i Mucize Güyem Rüya</p>	<p>Süleyman Hemşerim Memleket Nire Ayı Gel Dıral Dede'nin Düdüğü</p>
<p>Müsaadenizle Çocuklar (Albüm) Müsaadenizle Çocuklar Bal Böceği Yolla Yârim Tez Yolla Al Beni Sarıl Bana Benden Öte Benden Ziyade Gül Bebeğim Beyhude Geçti Yıllar Yol En Büyük Mehmet Bizim Mehmet</p>	<p>Müsaadenizle Çocuklar Bal Böceği Yolla Yârim Tez Yolla Benden Öte Benden Ziyade Gül Bebeğim Yol En Büyük Mehmet Bizim Mehmet</p>
<p>Mançoloji (Albüm) Dağlar Dağlar Gülpembe İşte Hendek İşte Deve Sarı Çizmeli Mehmet Ağa Kara Sevda</p>	<p>Dağlar Dağlar İşte Hendek İşte Deve Sarı Çizmeli Mehmet Ağa Kara Sevda Hal Hal Aynalı Kemer</p>

Hal Hal	Nazar Eyle
Kol Düğmeleri	Can Bedenden Çıkmayınca
Unutamadım	Dönence
Aynalı Kemer	Anlıyorsun Değil mi?
Beyhude Geçti Yıllar	Gül Bebeğim
Nazar Eyle	Halil İbrahim Sofrası
Can Bedenden Çıkmayınca	Yolla Yârim Tez Yolla
Dönence	Alla Beni Pulla Beni
Anlıyorsun Değil mi?	Domates Biber Patlıcan
Gül Bebeğim	Ben Bilirim
Halil İbrahim Sofrası	Sakız Hanım-Mahur Bey
Yolla Yârim Tez Yolla	Gibi Gibi
Alla Beni Pulla Beni	
Domates Biber Patlıcan	
Ben Bilirim	
Sakız Hanım-Mahur Bey	
Gibi Gibi	
40. Yıl	

Tablo 3. Araştırmanın evren ve örneklemi

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılabilirliği incelenmiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle şarkılar incelenerek veriler toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle veriler çözümlenmiştir. Araştırma, ses dosyalarının taranıp amaca uygun olarak analiz edilmesi yöntemiyle şekillendirilmiş nitel bir perspektife sahiptir. İçerik analizi ile dokümanların içeriği uygun başlıklara yerleştirilerek gruplandırılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlemek ve yorumlamaktır” (Baş ve Akturan, 2013: 259).

Çalışmada Barış Manço'nun 1962-1981 yılları arasında çıkardığı 5 adet 45'lik ve 1975-1999 yılları arasında çıkardığı 12 adet albümde yer alan 137 şarkıdan 68 tanesi başlıklara uygun olarak derinlemesine incelenmiştir.

Çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için yazılmış olan kitaplar, yüksek lisans tezleri, makaleler incelenmiştir. (Sarıçoban, 2015; Güzel ve Barın, 2020; Şahin, 2014;

Demircan, 2005; Ahmed ve Fişekçioğlu, 2019; Durmuş, 2013; Alyılmaz ve Şengül, 2017; Yiğit, 2017; Sever, 2018; Erdoğan, Yıldırım, Günaydın vd, 2017; Dilidüzgün, 2016; Durmuş ve Okur, 2018; Kurt, 2020; Güneş, 2007; Güneş, 2014; Arslan, 2011; Yangın, 2002; Tunca, 2005) gibi birçok kaynak kitaptan, Barış Manço şarkıları ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konulu yüksek lisans tezleri ve makalelerden, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sempozyumlarından, Barış Manço albümlerinden yararlanılarak araştırmaya derinlik kazandırılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılabilirliği, şarkılardan verilen örneklerle sunulup yorumlanmıştır. Ayrıca şarkı etkinliklerine yer verilmiştir.

4.1. Alfabe Öğretimi

Barış Manço'nun, *Arkadaşım Eşek*, *S.O.S. Aman Hocam*, *Nane Limon Kabuğu* ve *Ayı* şarkıları zengin içeriklerinin yanı sıra dil öğretiminin ilk basamağı olan alfabe öğretimi için de kaynak olarak kullanılabilir.

Köy yaşamı sürerken kente göç eden bir çocuğun köydeki hayatına ve bağ kurduğu hayvanlara duyduğu sevgi ve özlemin anlatıldığı *Arkadaşım Eşek* şarkısının, *Arkadaşım eş-*, *arkadaşım -şek*, *arkadaşım eşşek* nakaratında, *eşek* kelimesinin vurgulu telaffuzu ve kelimenin hecelere ayrımı, yabancı dil olarak Türkçe alfabe öğretiminde bir kaynak niteliğindedir. Bu şarkı alfabe öğretiminde ses, hece, kelime, cümle sıralamasına uygun olarak sesteki heceye, heceden sözcüğe geçiş için örnek teşkil edebilir. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin, Türkçenin ses ve hece yapısını kavramasını sağlayabilir.

S.O.S Aman Hocam adlı şarkı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere alfabeyi öğretebilmesi açısından oldukça uygun bir şarkıdır. Seslerin ağırlıklı olduğu yapısıyla şarkının sözleri aynen aşağıdaki gibidir:

A (A) B (B) C Ç D E F G

A (A) B (B) C Ç D E F G

A B C Ç D E F G

A B C Ç D E F G

Yumuşak G

Yumu yumu şak şak

Yumuşak G

Ha İ İ, ha İ İ, H İ İ İ İ

J K L M N O Ö P R

S Ş T U Ü V Y Z (Manço, 1986)

Dil öğretiminin ilk basamağı bütün dillerde alfabe öğretimidir. Bu şarkıda da 29 harften oluşan Türk alfabesi, eksiksiz bir şekilde sıralanmıştır. Bu bakımdan *S.O.S Aman Hocam* adlı şarkı alfabe öğretimi için oldukça uygundur. Ayrıca alfabeyi öğretirken harflerin telaffuzu noktasında da hedef kitleye yol göstericidir.

Nane Limon Kabuğu adlı şarkıda *hapşu* kelimesinin hecelere ayrılıp tekrarlanmasıyla işitsel-dilsel yöntemden faydalanılarak alfabe öğretimine katkıda bulunulur ve hecelere ayırmaya örnek sunulur. Şarkının sözleri şu şekildedir:

Nane, limon kabuğu, bir güzel kaynasın aman
Ha ha ha ha ha içine hatmi çiçeği, biraz çörek otu katasın aman
Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın, bir tutam zencefil aman
Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor, biraz daha sabret güzelim
Ha ha ha ha ha hapşu (Manço, 1988)

İşitsel-dilsel yöntemde tekrar ve taklitler önemlidir. Dinleme ve konuşmaya, okuma ve yazmadan fazla önem verilir. Yani telaffuz oldukça önemlidir. Şarkıda da *ha* seslerinin tekrarlanması, dinleme becerisinin ön plana çıkarılması ve bunlara bağlı olarak hedef kitlenin telaffuzlarını geliştirebilmesi bu şarkının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilir olduğu anlamına gelmektedir.

Ayı adlı şarkıda da, *ayı* kelimesiyle sestene hece oluşumu örneklendirilmiştir. Şarkının sözleri şu şekildedir:

A de bakayım (a) bi de y de (y) şimdi bi de ı (ı)
Oku bakayım (ayı) oku bakayım (ayı)
Oku bakayım (ayı) oku bakayım (ayı) (Manço, 1992)

Ayı şarkısında seslerden kelime oluşumu örneklendirilmiştir. Şarkı; alfabe öğretimini, sestene sözcüğe geçişi ve hedef kitlenin Türkçenin ses yapısını öğrenmesini kolaylaştırabilir. Yani bu şarkı hem alfabe öğretiminde hem de harfleri birleştirip harflerden kelime oluşturmada kullanılacak bir örnektir.

4.2. Kavramların Öğretimi

İnsanlar, içinde buldukları toplumda kelimeleri, kelimelerin çağrıştırdığı kavramları, kalıplaşmış ifadeleri kullanarak kelime hazinelerini geliştirir.

Bir kültürde geliştirilen kelime çeşitliliği ile o kültürün dil zenginliği arasında var olan olumlu ilişki; insanların düşünce, duygu zenginliği, eğilimleri ve ihtiyaçlarının çeşitliliği, yaşam biçimlerini kavram öğrenme ve geliştirme süreciyle şekillenmektedir. Bir kelimeyle ifade edilen kavram ile kelime arasında sıkı bir ilişki bulunur. Herhangi bir disiplinde bilginin transferini yapabilmek, problemleri çözebilmek ve üst düzeyde düşünsel faaliyetleri geliştirerek bilgi üretebilmek için o alandaki temel kavramların öğrenilmesi zorunludur. Böylece gelişen dil, yaratıcılığın ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanların yaşamlarının da geliştirdikleri kavramlarla sınırlı olduğu ileri sürülmektedir (Ülgen, 2001: 54).

Kişi, yer, hayvan, bitki-meyve-sebze, yemek ve akrabalık isimleri gibi kavram adlarının öğretiminde Barış Manço'nun şarkıları, yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kullanılmaya oldukça elverişlidir. Şarkıların kullanılmasıyla öğrenciler bu kavramları eğlenerek kalıcı bir şekilde öğrenir. Öğrenciler, günlük hayatta sıklıkla kullanılan bitki, hayvan, sebze, meyve, yemek, akrabalık ve yer adlarını şarkılar eşliğinde öğrenerek toplum hayatına daha rahat karışabilir.

4.2.1. Kişi Adları

Barış Manço'nun *Nazar Eyle*, *Sarı Çizmeli Mehmet Ağa*, *Âdemoğlu Kızgın Fırın*, *Havva Kızı Mercimek*, *Dut Ağacı*, *Abbas Yolcu*, *Sahibinden İhtiyaçtan*, *Kalk Gidelim Küheylan*, *Halil İbrahim Sofrası*, *Abbas Yolcu* gibi şarkıları yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kullanılırsa öğrenciler, toplumdaki insanların isimlerini daha kolay bir şekilde öğrenebilir. Kişi adlarının yer aldığı şarkıların sözleri şu şekildedir:

*Kalk gidelim **Küheylan***

*Uçalım gayri oy, **Neslihan**'a varalım gayri*

...

Hele hele yar yar

***Aslihan** derler güzelin adını duydum breh breh*

Gül yüzünü görmeye geldim (Manço, 1973)

Yüce hakan sefere gitmiş

***Bilge** hatun dokuz doğurmuş*

Dokuz oğlan 5 yaşına gelmiş

Dokuzu birden kılıç kuşanmış (Manço, 1974)

Karadeniz içinde yatar gemiler

Topçu dağları döver, yer gök iniler

***Banuçiçek Baykoca**'yı bir ümit bekler*

Vur ha kardaş vur, vur ha vur ha vur (Manço, 1975)

Yıllar geçti, güz yaz oldu

***Baykoca**'ysa toprak oldu*

Sil göz yaşın

Durma ha, durma (Manço, 1975)

*Abdi ve **Hakkı** Beyler rahmetlik oldu*
Bir tek bu fincan kaldı yüzyıllık sevdalarla
Bir gün senin olacak birikmiş anılarıyla (Manço, 1983)

Çorba kaynadı pilav da pişti
*Sofrayı kurduk düğün misali **Süleyman** (Manço, 1992)*

Yaz tahtaya bir daha
Tut defteri kitabı
*Sarı çizmeli **Mehmet Ağa***
Bir gün öder hesabı (Manço, 1999)

*Âdem babayla **Havva** anadan bu yana*
Çok şeyler söylendi sevda üzerine
Sayırsız türküler yakıldı (Manço, 1981)

Kurt kuzuya kem bakınca
*Köye döner **Nazo** gelin (Manço, 1981)*

*Tatlı komşu **Ayşe** teyze*
*Emekli **Salih** öğretmen (Manço, 1980)*

Ali yazar, Veli bozar
Küp suyunu çeker azar azar
Üzölmüşüm, neye yarar
Keskin sirke küpüne zarar (Manço, 1981)

Kuyu başına vardım
***Zeynep**'i görem diye*
Nasıl haberin almışsa
Dayı emmi hep orda (Manço, 1986)

*Buyurun dostlar buyurun **Halil İbrahim** Sofrasına*
Alnı açık, gözü toklar buyursunlar başköşeye

*Kula kulluk edenlerse ömür boyu tas köşeye
Nefsine hâkim olursan kurulursun tahtına (Manço, 1983)*

*Şu sağdaki iki katlı ev **Nezahat Hanımlarını** galiba
Yok yok bu **Yekta Beylerinki** olmalı
Nezahat Hanımlarınının yanı top oynadığımız boş arsaydı
İyi ama nerde boş arsa, ya bakla tarlası, peki taş mektep neredeler
Kimler götürdü kimler çaldı o güzelim anıları benden
Birden **Rıza Amca**'yı gördüm
Yine o dut ağacının altında oturuyordu
Koşum ellerine sarıldım, önce tanımadı
Sonra **Rıza Amca** 'nın sımsıcak ellerinde
Çocukluğumu yeniden yaşamaya başladım (Manço, 1985)*

*Bu konuşma niye
(**Abbas** yolcu soran yok)
Yolculuk nereye
Kim kaldı geriye (Manço, 1985)*

*Kadir-kıymet anlayana sandık açmasan da olur
Kırk yamalı hırka yeter, **İdris** biçmiş der giyerim (Manço, 1985)*

*Öksüz doğdu **Mehmet**
İte kaka büyüdü **Mehmet**
On bir yaşına doğru
Okula da gitti **Mehmet** (Manço, 1995)*

***Osman** bir deli oğlan, on yedisinde
Bir dikili taşı yoktu şu fani dünyada
Osman yoksul, **Osman** garip, **Osman** bir deli oğlan
Osman sahipsiz, **Osman** bir âşık oğlan
Şerife bir güzel kız, on beşinde, **Şerife** ay parçası
Şerife elma yarısı, **Şerife** bey kızı, **Şerife** ağa kızı
Osman kim, **Şerife** kim derler*

Derler de araya girerler ağalar beyler (Manço, 1986)

Mahur Bey *susunca*

Kapandı perdeler

Sakız Hanım *la bitti*

O hüzünlü nağmeler (Manço, 1988)

Kulun olayım kölen olayım

*Hemen darılma hala kızı **Zehra** (Manço, 1988)*

*Mahalleye dert oldu **Kul Ahmet**'in ceketi*

Mahalleli kahvede muhabbet peşindeyken

Leylekler lak lak edip peynir gemisi yüklerken

*İbret-i âlem oldu **Ahmet Bey**'in Ceketi (Manço, 1988)*

Nuh *dedi kız babası **Mehmet***

*Peygamber demedi **Mehmet** (Manço, 1995)*

Yabancı dil öğretiminin temel parçalarından olan kişi adları, kültür aktarımında da etkilidir. Bir milletin kültürünü tanımak çocuklara verilen isimlerle de ilgilidir. Toplumda sık sık tercih edilen isimler toplumun yapısıyla ilgili ipuçları verirken hedef kitle, şarkılar aracılığıyla toplumdaki isimlerden bazılarını öğrenir. Bu sayede telaffuzlarını da geliştirebilirler.

Şarkılarda kişi adlarıyla beraber unvan ve akrabalık adlarına da yer verildiği görülmektedir. Dillerde hitaplar her zaman önemli olduğundan ve insanlara seslenmenin temelini oluşturduğundan örnek verilen şarkıların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabileceği düşünülmektedir. Barış Manço'nun verilen örneklerde olduğu gibi içinde adların yer aldığı şarkıları bu doğrultuda kullanılabilecek materyallerdir.

4.2.2. Yer Adları

Barış Manço'nun *Kalk Gidelim Küheylan, Hemşerim Memleket Nire* gibi şarkıları yabancı dil olarak Türkçe öğretimi esnasında kullanılırsa Türkiye'de yer alan şehirlerden bazılarının adlarını öğrenmeleri kolaylaşabilir. Hedef kitlenin ülkede yer alan şehirler hakkında da bilgi sahibi olması sağlanabilir. Yer adlarının bulunduğu şarkı sözleri şu şekildedir:

Urfa Diyarbakır gezdim hele hele yar yar

32 sancak saydım hele hele yar yar...

Rumeli'nde pek çok gezdim hele hele yar yar

Tuna boyunda dolandım hele hele yar yar (Manço, 1973)

Okumuşu cahili, yoksulu zengini, hiç farkı yok hepsi aynı,

*Sonunda ben de anladım **Hanya** 'yı **Konya** 'yı. (Manço, 1992)*

4.2.3. Hayvan Adları

Türk milleti, hayvansever bir millet olduğundan geçmişten günümüze mit, destan ve efsanelerde hayvanlara sıklıkla yer verilmiştir. Barış Manço da şarkılarında hayvan isimlerini kullanmıştır. Bu şarkılar, yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kullanılırsa öğrenciler, hayvan adlarını daha kolay bir şekilde öğrenebilir ve telaffuzlarını geliştirebilir. Bu içerikle ilişkilendirilecek hayvan adlarının geçtiği şarkılar şunlardır:

Çok zamanlar önce kara orman içinde

*Yalnız başına tek bir erkek **fil** yaşardı*

Bir gün dolaşırken nehrin kenarında

*Kendi gibi yalnız **kurbağaya** rastladı (Manço, 1972)*

Dün yine seni andım gözlerim doldu

O tatlı günlerimiz bir anı oldu

Ayrılık geldi başa katlanmak gerek

*Seni çok çok özledim arkadaşım **eşek***

*Arkadaşım eş arkadaşım şek arkadaşım **eşek** (Manço, 1981)*

*Seni gidi **bal böceği**, kim çözecek bu bilmeceyi*

*Ateşte yanar **pervane**, ben oldum derdinden divane (Manço, 1995)*

*Biri **aslan** yürekli, mağrur **kartal** misali*

*Biri ürkek bakışlı **anka kuşu** sanki*

Çektiler silahları çünkü ilahlar kurban ister

Töreler aşk dinlemez yalnız emrede (Manço, 1981)

*Yaban **tay**ları çayırdan tepişiyor mu?
Çilli **horoz kediler**le dövüşüyor mu?
Sarıkız minik **buz**ağıyı süttten kesti mi?
Kuzularla oğlaklar sevişiyor mu? (Manço, 1981)*

*Cıvıldaşır **dudu kuşu** sanki **bülbülün** ötüşü
Uzakta bir **baykuş** öttü (Manço, 1979)*

*Gül yüzünden, bal yanaktan
Sırma saçtan, al dudaktan
Kumru gibi kaçan gözden
İnce belden, al topuktan
Sev dedin de sevmedim mi? (Manço, 1985)*

*Ben yaralı **kurt** sen kınalı **kuzu**
Biraz cilve aşkın biberi tuzu (Manço, 1985)*

***Kuşlar** uçmaz, güller soldu
Yüce dağlar duman oldu (Manço, 1995)*

***Martular** göç etti **turnalar** süzüldü (Manço, 1975)*

***Kurt kuzuya** kem bakınca
Yavru **ceylan** gibi kaçır (Manço, 1981)*

*Kırk **deve** kırk **koyun** kurban kesilmiş (Manço, 1974)*

***Turnalardan** haberimi
Aldığın gün sevdiceğim
Gülme sakın, gülme ha gülme (Manço, 1975)*

*Bak evladım buna **ayı** derler
Ormandan inip şehre gelirler
Ağır mağır hantaldır ama*

Armudun iyisini aylar yer (Manço, 1992)

*Çoktan uçmuş **güvercin***

Tahta masam devrilmiş

*Can dostum **Çomar** uykuda (Manço, 1979)*

*Kalk gidelim **Küheylan** (Manço, 1973)*

*Komşunun **tavuşu** komşuya **kaz** görünür dersin*

***Kaz** gelen yerden **tavuşu** esirgemezsen*

Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama

Gün gelir sapın ucuna olursun kazma (Manço, 1983)

*Dağlar, taşlar, uçan **kuşlar** senin olsun yâr*

Deniz, derya, gökler hep yerinde dursun yâr

Gönlüm senden bir şey ister, nasıl desem yâr?

Alla beni pulla beni

Al koynuna yâr (Manço, 1999)

Arpa buğday yan yana orak istemez

*Yağız **at** şahlandı mı durak dinlemez (Manço, 1999)*

Türk kültüründe önemli yeri olan at, kurt ve kartal gibi hayvanların Barış Manço şarkılarında yer alması, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere hayvan adlarını öğretirken Türk kültürü hakkında da bilgi verilmesini sağlayabilir. “At Türk’ün kanadadır.” sözü de bunu desteklemektedir. Türklerde bozkurt, liderlik ruhunu; çift başlı kartal, devleti anlatmaktadır.

Lahburger şarkısında adı anılan anka kuşu ise Kaf Dağı’nda yaşadığına inanılan mitolojik bir kuştur. Şarkıdaki kahramanların tasvirinde de Türk mitolojisi ve kültüründen yararlanıldığı görülmektedir. Bu şarkıda ayrıca tanrılara kurban sunma ritüeline de yer verilmiştir. Yani şarkı hem hayvan adlarını hem de Türk kültürü ve mitolojisini öğretme açısından önemlidir. Sanatçının şarkıları, adı anılan hayvanlar dışında eşek, oğlak, kuzu, koyun, ayı, güvercin, tavuk, kaz, turna, fil, kurbağa, bülbül, baykuş gibi hayvan adlarının öğretilmesi noktasında önemli materyallerdir.

Şarkılarda adı geçen hayvanlardan yirmisi karada yaşarken on biri havada yaşar ve bu durum da şarkılardaki zenginliği gösterir. Ayrıca eski Türk topluluklarının göçebe hayat sürerken hayvanlarla iç içe yaşamasından ve onlardan birçok anlamda yararlanmasından bahsedilerek Türk kültürü hakkında bilgiler de verilebilir. At, köpek gibi hayvanlar, insanların doğada iç içe yaşayıp evcilleştirdiklerindedir. Hedef kitleye hangi hayvan adlarının öğretileceği seçkisi yapılırsa verilen Barış Manço şarkıları bunları karşılar niteliktedir.

4.2.4. Sofra/Yemek Kültürü ve Yiyecek-İçecek Adları

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak Barış Manço şarkıları, öğrencilere toplum içinde hayatlarını devam ettirebilmeleri noktasında yardımcı olabilir. Şarkılar aracılığıyla sofranın kültürü ile ilgili ifadeler ve yiyecek-içecek adlarını öğrenen öğrencilerin toplum içinde kendilerine güveni ile beraber kelime bilgileri de artar. Bu kazanıma yardımcı olabilecek Barış Manço şarkıları şunlardır:

*Canı **kaymak** isteyen cebinde manda taşır*

***Bulguru yağı** bulan **çorbamın** kaynatır*

*Ya hiçbir şey bilmemek **pilav** üstüne **keşkül** (Manço, 1975)*

***Ayrana** daldır **bulgura** saldır*

*Kimi **zeytin** yer kimi **baklava börek** (Manço, 1981)*

Sözüm meclisten dışarı dostlar

*Bugünlerde kendimi **hıyar** gibi hissediyorum*

Hani dilim dilim doğrasalar beni

Marmara, Ege, Karadeniz ve hatta Akdeniz

***Cacık** olur diyorum*

Zeytin** suyuna kuru **ekmek

Böyle gelmiş böyle gidecek (Manço, 1981)

***Tuz, ekmek** hakkı bilene, sofranın kurmasan da olur*

*İlk bir tas **çorba** yeter, rızıkım buymuş der içerim*

Kadir-kıymet anlayana sandık açmasan da olur

Kırk yamalı hırka yeter, İdris biçmiş der giyerim (Manço, 1985)

*Koca **ekmeği** paylaşmak dururken*

*Tek bir lokmanın kavgası uğruna
İşte sonunda yalnız baş başa
Kırık bir sazın son telleri gibi (Manço, 1985)*

*Barış der biraz **tuzum ekmeğim** olsa
Buz gibi pınar **suyundan** bir testim olsa (Manço, 1986)*

***Çorba** kaynadı **pilav** da pişti
Sofrayı kurduk düğün misali Süleyman (Manço, 1992)*

*Dağlar aştım hazar eyledim
Her gördüğüm güzele nazar eyledim
Hakikat sofrası kurulunca
Bir salkım **üzüme** pazar eyledim (Manço, 1995)*

Barış Manço'nun *Halil İbrahim Sofrası* adlı şarkısında *İsmail'e inen koçun kurban edilmesi*, *Halil İbrahim Sofrası* gibi ifadelerle, Hz. İbrahim'in, oğlu İsmail ile yaşadığı kurban hadisesine atıfta bulunulmuştur. Şarkı sözleri şu şekildedir:

*Daha çatal bıçak kaşık icat edilmemişken
İsmail'e inen koç kurban edilmemişken
Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna
Kapağı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok
Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna
Kapağı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına (Manço, 1983)*

Şarkıda geçen Halil İbrahim aslında İbrahim Peygamberdir. O çok cömert ve insanlara bol bol ikram eden bir kimse olduğu için Türk kültüründe; Halil İbrahim Sofrası, Halil İbrahim Bereketi, şeklinde kalıplaşmış ve ilgili bağlamlarda kullanılagelmiştir. Bu yönüyle şarkı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış sözcüklerin öğretiminde ders materyali olarak kullanılabilecek zengin içeriğe sahiptir (Yiğit, 2017: 64).

Şarkı örneklerine bakıldığında şarkıların sadece yiyecek içecek adlarını değil sofa kültürü, folklorik, mitolojik ve dini öğeleri de barındırdığı görülür. *Dört Kapı* şarkısında yer

alan tuz ekmek hakkı ifadesinden hareketle kültür aktarımı da yapılabilir. Tuz ekmek hakkının iyilik yapılan kişi üzerindeki manevi hak olduğu hedef kitleye açıklanarak kadir kıymet bilmek gerektiği ifade edilebilir. Şarkılarda Türk kültürü, gelenek görenekler, kurban miti, misafirperverlik ve misafirin eve bereket getirdiği anlayışı da yer almaktadır. Bu bakımdan şarkıların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine uygun olduğu düşünülmektedir.

4.2.5. Bitki-Sebze-Meyve Adları

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak olan Barış Manço şarkıları, öğrencilere yiyecek-içecek adlarının öğretiminde olduğu gibi bitki-sebze-meyve adlarının öğretimi ve öğrencilerin toplumda hayatlarını devam ettirebilmeleri konularında yardımcı olabilir. Bu içerikle ilişkilendirilecek Barış Manço şarkıları şunlardır:

Selam olsun ağalar beyler

*Mor **sümbüllü** alaca dağlar (Manço, 1975)*

*Mor **menekşe nergis** dizmiş boynuna*

***Gül** bahçemde diken bitti (Manço, 1979)*

Akşam olup gün batınca

Dağlara hüznün çökünce

***Lale sümbül** boynunu eğip*

Kurt kuzuya kem bakınca

Köye döner Nazo gelin (Manço, 1981)

Domates biber patlıcan

Bir anda bütün dünyam karardı

Bu sesle sokaklar yankılandı

***Domates biber patlıcan** (Manço, 1989)*

*Dalları basmış **erikle kiraz***

*Senin de canın günün birinde **armudun** iyisini yemek isterse*

*Sakın ha aman manava gidip de **armutları** tek tek elleme (Manço, 1992)*

***Nane limon kabuğu** bir güzel kaynasın aman ha ha ha ha ha*

*İçine **hatmi çiçeği** biraz **çörek otu** katasın aman ha ha ha ha ha*

*Hatta biraz **tarçın** bir tutam **zencefil** aman (Manço, 1988)*

Dağlar aştım hazar eyledim

Her gördüğüm güzele nazar eyledim

Hakikat sofrası kurulunca

*Bir salkım **üzüm**e pazar eyledim (Manço, 1995)*

Söz varlığının sınıflandırılmasında bitki, sebze ve meyve adları önemlidir. Bu isimlerin bir araya geldiği örnekler söz varlığının zenginliğini de göstermektedir. Örnekleri verilen Barış Manço şarkılarının da bu doğrultuda olduğu düşünülmektedir.

4.2.6. Akrabalık Adları

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akrabalık adlarının öğretilmesi noktasında Barış Manço şarkıları, eğlendirirken öğretme açısından önemli materyaller olarak kullanılabilir. Bu içerikle ilişkilendirilecek akrabalık adlarının geçtiği Barış Manço şarkıları şunlardır:

*Tatlı komşu Ayşe **teyze***

Emekli Salih öğretmen (Manço, 1980)

*Birden Rıza **Amca** 'yı gördüm*

Yine o dut ağacının altında oturuyordu (Manço, 1985)

Kuyu başına vardım

Zeynebi görem diye

Nasıl haberin almışsa

***Dayı emmi** hep orda (Manço, 1986)*

***Babaannem dedemi** ilk gördüğü gün*

Tam yüreğinden vurulmuş (Manço, 1986)

Kulun olayım kölen olayım

*Hemen darılma **hala kızı** Zehra (Manço, 1988)*

Akrabalık adlarında Türkçenin diğer dillerden daha zengin olduğu düşünülmektedir. Amca-dayı, hala-teyze kelimelerinin ayrımının bazı dillerde yapılmadığı bilinmektedir. Birbirinden farklı olan bu akrabalık adları arasındaki ayrımın ve diğer akrabalık adlarının

yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere öğretilmesi noktasında Manço'nun verilen şarkıları örnek niteliğindedir.

4.3. Atasözü, Deyim ve Kalıplaşmış Sözler

Bir ulusun kültürel varlığının ve yaşanmışlıklarının dildeki ifadelerinden olan atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözlerin öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dile hâkim olma konusunda önemli bir yere sahiptir. Türkçe; atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözler bakımından oldukça zengin bir dildir ve bu zenginlik Barış Manço şarkılarında da kendini göstermektedir. Atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözlerin öğretilmesinde, Barış Manço'nun zengin içerikli birçok şarkısı destekleyici materyaller olarak kullanılabilir niteliktedir.

4.3.1. Atasözü

Bizim, gelenekle yerleşmiş bir atalar sözü anlayışımız vardır. Bu anlayışa göre, atasözleri, ulusal varlıklardır. Tanrı ve peygamber sözleri gibi ruha işleyen bir etki taşırlar. İnanıncı ve kutsaldırlar... Atasözleri, geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca geçirdikleri denemelerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğmuşlardır. Ulusun ortak düşünce, kanı ve tutumunu belirtir, bize yol gösterirler. Bir atasözle belgelendirilen tutumun doğruluğu herkesçe kabul edilir. Anlaşmazlıklarda bir atasözü en büyük yargıdır (Aksoy, 1995: 15).

Türk dili ve kültürünün zenginliğini en iyi yansıtan sanatçılardan biri olan Barış Manço, şarkılarında atasözlerine hak ettiği değeri vermiştir. Atasözleri onun şarkılarıyla adeta yeniden hayat bulmuştur. Manço, bu dünyaya topluma hizmet etmek ve düşüncelerini insanlara aktarmaya çalışmak için geldiğini düşünmüştür. Bu bakımdan öğütlerini ve mesajlarını aktarmak için en etkili araç olarak atasözlerini kullanmayı tercih etmiştir. Bu kullanımlar şöyledir:

Kara haber tez duyulur, unutsun beni demişsin

Bende kalan resimleri, mektupları istemişsin (Manço, 1989)

Altın çöpe düşse değerini kaybeder mi?

Tenekeyi parlatsan hiç çeyrek altın eder mi? (Manço, 1986)

Arpa buğday yan yana orak istemez

***Yavuz at şahlandı mı durak dinlemez** (Manço, 1985)*

*Hayırsız evlat **üzümünü yemiş ama***

*Merak edip de **bağını sormamış***

...

Ateş sadece düştüğü yeri yakar

Nedir bu dünyanın hâli (Manço, 1989)

Korkunun ecele faydası yok

Bu koşuşma niye

Abbas yolcu soran yok (Manço, 1985)

Kızdır nazdır bin altın azdır

Oğlan bir oktur her evde yoktur (Manço, 1981)

Sabırlı derviş murada ermiş

Söz gümüştür sükût altınmış

Demek ki susmak daha kıymetli (Manço, 1983)

Bak evladım buna ayı derler

Ormandan inip şehre gelirler

Biraz ağırdır, hantaldır ama

Armudun iyisini aylar yer (Manço, 1992)

Eski adamlar doğruyu söylemiş

Bir çiçekle bahar olmaz (Manço, 1988)

Kim demişse iki gönül bir olunca

Samanlık seyranmış, bir de bana sorsa (Manço, 1980)

Selam büyükler, merhaba çocuklar

Bu akşam size yeni bir öyküm var

Dilim sürçerse kusura bakmayın

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var

Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersin

Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen

Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama

Gün gelir sapın ucuna olursun kazma (Manço, 1983)

Gönül ferman dinlemiyor

Bu ayrılık çok acı (Manço, 1988)

Çivi çiviye söker derler

Soğuktan donanı buzla ovarlar (Manço, 1981)

Ali yazar, Veli bozar

Küp suyunu çeker azar azar

Üzülmişüm, neye yarar

Keskin sirke küpüne zarar (Manço, 1981)

Barış iğneyi kendine batırır, çuvaldızı başkasına

Bol keseden akli ona buna dağıtır, darısı kendi başına (Manço, 1988)

Manço'nun şarkılarında kullandığı atasözlerinden bazıları ise şunlardır:

Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.

Altın yere düşmekle pul olmaz.

Aşığın gözü kördür.

Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş.

Balcının var bal tası, oduncunun var baltası.

Canı kaymak isteyen, mandayı yanında taşır.

Davul dengi dengine çalar.

Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

Dünya Süleyman'a bile kalmamış.

Evdeki hesap çarşıya uymaz.

Gün olur devran döner.

Gönül ferman dinlemez.

İğneyi kendine çuvaldızı başkasına batır.

Lafla peynir gemisi yürümez.

Saldım çayıra Mevla'm kayıra.

Sona kalan dona kalır.

Söz gümüşse sükût altındır.

Yuvayı dişi kuş yapar.

(TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, 2019)

Yangın'a göre (2002: 86) sanatçının şarkılarında 49 atasözü kullanılmıştır. Barış Manço'nun temel amacının, Türk toplumu öncülüğünde bütün insanlığa ulaşım ve gelecek arasında köprü kurarak atalar sözü ile insanları uyarmak olduğu söylenebilir. Atasözleri şarkıların değerini artırırken kültür aktarımını da kolaylaştırır. Şarkıları geleneğe bağlar ve şarkıları dinleyene alanın atasözü varlığını aktarmış olur. Atasözlerini başarılı bir şekilde kullanan sanatçının şarkıları, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere atasözlerini öğretmek için kullanılabilir en değerli kaynaklardandır.

4.3.2. Deyim

Genellikle mecaz anlam taşıyan deyimler, öğüt vermeyip hüküm bildirmeyen ve yargıda bulunmayan sadece bir durumu ya da özelliği anlatan kalıplaşmış sözlerdir. “Deyim, asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir” (Elçin, 1997: 525).

Barış Manço şarkılarında sevgilinin unsurlarını, doğa güzelliklerini ya da acılarını anlatırken sıfatlar kullanmış, benzetmeler yapmış ve deyimleri sıklıkla kullanmıştır. Manço'nun deyimleri kullandığı şarkılarından bazıları şunlardır:

Bir sabah dediler ki gelin oldu gitti gurbete Bal Sultan

Yüreğime düştü ateş inanmak zordu Bal Sultan

...

Aşk ateşiyle yanmayan nasıl ocak yaksın ki

Çocukluk nedir bilmeyen nasıl çocuk baksın ki (Manço, 1983)

Dünya ahret bir keyif sürmek için

Mutlak dökmeli helal alın teri (Manço, 1983)

İşte Halep işte arşın

Ya aşarsın ya biçersin

İşte hendek işte deve

Ya atlarsın ya düşersin (Manço, 1986)

Babası yıllarca didinip çabalamış

Oğluna bir bağ bırakmış (Manço, 1989)

Çevir kazı yanmasın, aman kız uyanmasın (Manço, 1975)

Kız dediğin nazlı olur

Erkekse mangal yürek (Manço, 1981)

Mahalleye dert oldu Kul Ahmet'in ceketi

Mahalleli kahvede muhabbet peşindeyken

Leylekler lak lak edip peynir gemisi yüklerken

İbret-i âlem oldu Ahmet Bey'in Ceketini (Manço, 1988)

Babaannem dedemi ilk gördüğü gün

Tam yüreğinden vurulmuş

...

Yıllar sonra biz de böyle diyeceğiz değil mi?

Tüh tüh tüh tüh maşallah nazar değmez inşallah (Manço, 1986)

Ali yazar Veli bozar

Küp suyunu çeker azar azar

Üzölmüşüm neye yarar?

Keskin sirke küpüne zarar

Bir gün dönsem sözünden

Düşerim dost gözünden (Manço, 1981)

Yine sensiz geçen bir gecenin

Buz gibi sabahında

Bu korkunç yalnızlığında

Seni bekliyorum, yanıyor yüreğim (Manço, 1992)

Adamın kafası bir atarsa bayramlık ağzını bir açarsa

Sana neler der biliyor musun mahalle duyar rezil olursun

Ben seni seveyim sen beni say ki bozulmasın ağzımızın tadı (Manço, 1992)

Saldım çayıra Mehmet Mevla'm kayıra Mehmet

Bundan iyisi Şam 'da kayısı

Nuh dedi kız babası Mehmet

Peygamber demedi Mehmet (Manço, 1995)

Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim Sofrasına

Alnı açık, gözü toklar buyursunlar başköşeye

Kula kulluk edenlerse ömür boyu tas köşeye

Nefsine hâkim olursan kurulursun tahtına

Çalakaşık saldırırsan ne çıkarsa bahtına

Halat gibi bileğiyle yayla gibi yüreğiyle

Çoluk çocuk geçindirir haram nedir bilmeyenler

Buyurun siz de buyurun buyurun dostlar buyurun (Manço, 1983)

Sonunda ben de anladım Hanya'yı Konya'yı

Sanki insanlık pazara çıkmış ekmek aslanın ağzında (Manço, 1992)

Büyükler köz köz otururken adam oluvermiş çocuklar

Aşkolsun aç koynuna kuş konsun

Çek ipini rahvan gitsin inceldiği yerden kopsun

Hayır mı şer mi göreceğiz artık sabrın sonu selamet (Manço, 1995)

Zürefânın düşkünü

Beyaz giyer kış günü

Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz

Sonra dizini döversin

İğneyi kendine batırır

Çuvaldızı başkasına

Bol keseden aklı ona buna dağıtır

Darısı kendi başına (Manço, 1988)

Geriye ne kaldı bir kuru sevdıyla

Ne köy olur benden ne de kasaba (Manço, 1979)

Manço'nun şarkılarında kullandığı deyimlerden bazıları ise şunlardır: Adam olmak, ağır gelmek, ağız tadı, ağzının tadının bozulması, al gülüm ver gülüm, alıp başını gitmek, alnı açık, ardına düşmek, araya girmek, aşk ateşiyle yanmak, bir baltaya sap olamamak, boyun eğmek, canı istemek, canı istemek, can yoldaşı, can yakmak, derde düşmek, ders almak, dert olmak, dert yanmak, dillere düşmek, dili tutulmak, dizini dövmek, dostlar başına, dünyanın dar gelmesi, dünya malı, dünyası kararmak, dünyası yıkılmak, düşünüp taşınmak, elinden kaçırmak, el kızı, ellere vermek, gözleri kararmak, gözü tok, güç vermek, haber göndermek, haddini bilmek, hasret kalmak, içini dökmek, içi yanmak, kafası atmak, kem gözle bakmak, kendini bilmek, keyif sürmek, kulak vermek, kul köle olmak, kurban olmak, kürek çekmek, laf dinlemek, nasip olmak, nazar değmek, ömür tüketmek, rezil olmak, saçlarına ak düşmek, sararıp solmak, sözüm meclisten dışarı, söz vermek, tatlı dilli, toprak olmak, yar etmemek, yemeden içmeden kesilmek, yerden yere vurmak, yola düşmek, yol vermek, yüreği yanmak... (TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, 2019)

Yangın'a göre (2002: 89) sanatçının şarkılarında 428 deyim kullanmıştır Deyim öğretimi, dil öğretiminin en zor noktalarındandır. Mecaz unsurlar barındıran söz varlığı olduklarından başka dillere çevrildiklerinde anlam kaybına uğrarlar. Bu bakımdan şarkılar aracılığıyla ve çeviri yapılmadan yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere deyimler öğretilebilir. Sanatçı zengin içerikli şarkılarında deyimleri başarılı bir şekilde kullanmıştır. Manço'nun eserleri yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sırasında deyim öğretimi için kullanılabilir. Başarılı, eğlenceli ve eğitici araçlardır.

4.3.3. Kalıplaşmış Sözcükler

Kalıplaşmış sözcükler, ilişki sözcükleri ve kültür birim olarak da bilinmektedir. Aksan "ilişki sözcükleri" terimini tercih etmiştir. Aksan'a (1996: 35) göre bu sözcükler, "bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözcüklerdir." Bu sözcüklerin toplum hayatında kullanılması gelenek hâlini almış ve Türk kültürüyle ayrılmaz bir bütün olmuştur.

Kalıplaşmış sözcükler, toplumsal kurallara uygun söz söyleme imkânı verip konuşanların birbirlerini anlamalarına ve uyum içinde bir iletişim kurmalarına yardımcı olur. Buna bağlı olarak Gökdayı'ya (2008: 106) göre "kalıp sözcüklerin en önemli işlevinin, dil kullanıcılarına iletişim durumu ve bağlama göre kullanıma hazır ifadeler sunarak dilsel üretim ve anlamlandırma işini kolaylaştırmak olduğu söylenebilir." Kalıp sözcükler ayrıca Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkıda bulunabilir. Barış Manço şarkılarından bu içeriğe uygun örnekler şunlardır:

*Süper babaanne, seni çok seviyoruz
O büyük aşkları inan biz de yaşıyoruz
Bugünkü genç kızlar yarının anneleri dersin
İnan gençleri anlayan bir tek sensin
Tuh tuh maşallah nazar değmez inşallah (Manço, 1986)*

*Kul Ahmet erken kalkar haydi **ya nasip** derdi
Kimseler anlamazdı ya nasip ne demekti
Kul Ahmet erken yatar sabaha **ya kısmet** derdi
Kimseler anlamazdı ya kısmet ne demekti (Manço, 1988)*

*-Çok yaşa
-Sen de gör.
-Rahat ve iyi yaşa (Manço, 1988)*

***Hele destur!** Maşallah bu ne bolluk böyle
Hele destur! Helalinden kazandıysan söyle
Hele destur! **Gözümüz yok Allah daha çok versin**
Ama paylaş gel beni dinle paylaşırsan sevaba girersin (Manço, 1992)*

***Alavere dalavere** Mehmet
Hadi yine yürü nöbete Mehmet (Manço, 1995)*

*Allah'a bir can borcumuz var
Bir tek ona güven (**yolun açık olsun**) (Manço, 1995)*

Barış Manço şarkılarında kalıplaşmış sözleri kullanması açısından önemli bir yere sahiptir. Sanatçının şarkıları atasözü ve deyimlerde olduğu gibi kalıplaşmış sözler bakımından da zengindir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin, iletişim kurmalarına ve kalıp sözleri öğrenmelerine yardımcı olması açısından Barış Manço şarkıları, akla gelen faydalı, eğlenceli ve eğitici kaynaklardandır.

4.4. Halk Hikâyeleri

Anlatı esasına dayalı destan, masal, efsane gibi anlatım türlerinden biri olan halk hikâyesi, Alptekin'e göre göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerindedir. Alptekin

(2009: 18) halk hikâyelerinin aşk, kahramanlık vb. gibi konuları işleyen; kaynağı Türk, Arap-İslam ve Hint-İran olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar tarafından anlatılan nazım nesir karışımı anlatmalar olduğunu ifade eder. Halk hikâyeleriyle ilişkilendirilebilecek Barış Manço şarkıları şunlardır:

Âdem babayla Havva anadan bu yana
Çok şeyler söylendi sevda üzerine
Sayırsız türküler yakıldı
Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin
Türlü masallar yazıldı
Kerem ile Aslı, Yusuf ile Züleyha gibi (Manço, 1981)

Uğrunda yanayım Kerem gibi gel
Dağları deleyim Ferhat gibi gel
İşte canım vereyim Mecnun gibi gel
Yeter ki bana gel (Manço, 1992)

Barış Manço şarkıları, kültür aktarımı ve halk hikâyelerinin yaşatılması bakımından önemlidir. Barış Manço şarkıları; Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Yusuf ile Züleyha gibi halk hikâyelerine telmihlerde bulunarak kültür aktarımı yapmakla beraber öğrencilerin dikkatlerini bu gibi halk hikâyelerine çekerek derslerin eğlenceli olmasını ve merak unsurunun canlı tutulmasını sağlayabilir. Ayrıca Âdem ile Havva insanlığın ortak kültürüne kapı aralayabilir ve bu ilişkilendirmeyele öğretim kolaylaşabilir. Romeo ve Juliet'ten hareketle Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Yusuf ile Züleyha daha kolay bir şekilde öğretilir.

4.5. Halk Hekimliği

Halkın, çeşitli sebeplerden ötürü doktora gidemediği durumlarda, hastalıkları sağıaltmak için başvurduğu yöntemlere halk hekimliği adı verilir. Halk hekimliği günümüzde, alternatif tıp olarak değerlendirilmektedir ve birçok insan tarafından kullanılmaktadır.

Halkın deneme-yanılma ile elde ettiği tecrübeler sonucu geliştirdiği halk hekimliği, halk kültürü açısından oldukça önemlidir. Barış Manço'nun şarkıları, halk hekimliğine de yer vererek hem halk kültürünü yabancı dil öğrenenlere tanıtması hem de hastalıkların tedavisi için toplumda kullanılan yöntemleri öğretmesi ya da sorgulatması açısından önemli materyallerdendir. Bu içerikle ilişkilendirilebilecek şarkılar şunlardır:

Çivi çiviye söker derler

Soğuktan donanı buzla ovarlar (Manço, 1981)

Yeter çektiğim, insaf et gayri

Senin bana gönlin var gibi, gibi

Zehirin şifası süt ile incir

Ellerim kelepçe, yüreğim zincir (Manço, 1985)

Barış Manço *Nane Limon Kabuğu* adlı şarkısında, halk arasında hastalıkların tedavisi için kullanılan tarifin reçetesini vererek Lokman Hekim'e atıfta bulunur. Tarifte yer alan nane, limon, hatmi çiçeği, çörekotu, tarçın ve zencefilin soğuk algınlığı, grip, nezle, öksürük gibi hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir. Tedavi reçetesinin yer aldığı şarkının sözleri şu şekildedir:

Nane limon kabuğu bir güzel kaynasın aman ha ha ha ha ha

İçine hatmi çiçeği biraz çörekotu katasın aman ha ha ha ha ha

Hatta biraz tarçın bir tutam zencefil aman

Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor, biraz daha sabret güzelim

Ha ha ha ha ha hapşu

Çok yaşa

Sende gör

Rahat ve iyi yaşa

Sen tedbirini al önünü kış tut bırak yine de yaz gelsin

Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz sonra dizini döversin

Zürafanın düşkününü beyaz giyer kış günü

Sonunda şifayı kapıp da şaşırınca

Bana gel beni dinle iyi yaz (Manço, 1988)

Lokman Hekim Türk kültüründe, birçok derde deva olabilecek bitkilerle ilgili hikmet sahibi bir hekim olarak tanınmaktadır. Bu şarkıda geçen kalıplaşmış sözcükler ve atıflar yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kalıplaşmış sözcükleri kaynağından öğrenme fırsatı sunabilir. Bir şifa reçetesi olarak kurgulanmış şarkı sözleri ve aynı anda birçok çağrışıma sahip kalıplaşmış sözcükler, kaynak kültür ve hedef kültür arasında kültürel etkileşim zemini oluşturabilir (Yiğit, 2017: 70).

Sağlık, insanların önceliği ve ortak endişesidir. Her insan sağlık kaygısı taşır ve hastalandığında çabucak iyileşmek ister. Halk arasında yapılanlar basit, hızlı, kolay ve ayakta tedavi için önemlidir. Bunlar işe yarayan ve hızlı reçeteler olarak uzun süre denenmişliğin

izlerini taşır. *Gibi Gibi* şarkısında yer alan *zehirin şifası süt ile incir* ifadesi ile akrep sokmalarına karşı halk arasında uygulanan tedavi yöntemi dile getirilmiştir. İncirin taze yerinden damlatılan sütün akrep zehrini alacağı inancına gönderme yapılarak tedavinin yapılabileceği ifade edilmiştir. Manço'nun verilen şarkıları üzerinden hedef kitleye halk hekimliğinin öğretilmesi kalıcı olabilir.

4.6. Peygamberler, Türk Büyükleri ve Mitoloji

Toplumlara yol gösteren peygamberler ile bir milletin maddi ve manevi kültürünün mimarları olan büyükler, insanlık için önemli kişilerdir. Şarkılarında yabancı dil öğrenenlere bu kişileri tanıtacak içerikler de bulunan Barış Manço, dil, din ve kültür aktarımında önemlidir. Manço'nun bu içeriklerle ilişkilendirilecek şarkıları şunlardır:

Anlatsın Karacaoğlan'ı, Pir Sultan Abdal'ı, Köroğlu'nu

Davullar yine vurulsun

Güneş yine iki mızrak boyu yükselsin gün doğusundan

Bitsin artık bu küskünlük kardeşlerim (Manço, 1971)

Of offff

Genç Osman dediğin bir küçük uşak

Beline bağlamış ibrişim kuşak of of

Askerin içinde birinci uşak

Allah Allah deyip geçer Genç Osman of of (Manço, 1976)

Yine kütüphaneden geliyor

Baktım bir cilt şair Mehmet Akif

İki büyük kitap Fatih Sultan Mehmet

Üç kalın cilt Mevlana bir de Mimar Sinan (Manço, 1988)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde

Kaf Dağı'nın ardında uzak bir ülkede

Kozu paylaşmak için iki düşman kabile

Seçtiler iki civan sürdüler meydâne (Manço, 1985)

Kadir-kıymet anlayana sandık açmasan da olur

Kırk yamalı hırka yeter, İdris biçmiş der giyerim (Manço, 1985)

Âdem babayla Havva anadan bu yana

Çok şeyler söylendi sevda üzerine

Sayırsız türküler yakıldı

...

Yedi iklim, dört bucak

İnanmazsan git de bak

Nuh'un gemisinde bile

Fırın mercimek dolmuş (Manço, 1981)

Daha çatal, bıçak, kaşık icat edilmemişken

***İsmail'e inen koç** kurban edilmemişken (Manço, 1983)*

Bütün âşıklar el ele, kol kola, cıvı cıvı geziyor

*Bense **Nuh'un gemisinde** tek başıma gibi inan ki (Manço, 1989)*

Şarkılarda adı geçen Nuh bir tarafıyla Noah, yabancı karşılığı da olan tarihi ve mitolojik bir ögedir. Bunun benimsetilmesi dil öğretiminin tarihsel ve kültürel boyutlarını destekleyici niteliktedir. Ayrıca Nuh'un gemisinde az malzeme ile insanlığın ilk yemeği olan aşure yapılmıştır. Bu yabancılarda Noah's soup olarak bilinir ve insanlığın ortak yemeği olarak düşünülebilir. Nuh tufanı, insanlığın belki de yeniden doğuş mitolojisidir. Ayrıca diğer şarkılarda kurban mitine ve insanlığın ortak kültürü olan Âdem ile Havva'ya yer verilmesi Manço'nun şarkılarının dil öğretimi ve kültür aktarımında kullanılabilirliğini göstermektedir. Şarkılarda Türk tarihinde ve kültüründe önemli bir yere sahip olan Fatih Sultan Mehmet, Genç Osman, Mevlana, Mimar Sinan, Mehmet Akif, Karacaoğlan ve Köroğlu gibi isimlerin bulunması Türk büyüklerinin, devlet adamlarının, Türk tarihinin, Türk sanatının ve halk sanatçılarının adlarının öğretilmesinde kullanılabilirliğini göstermektedir.

Manço, *Lahburger* şarkısına *Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde* ifadeleriyle başlayarak dinleyicileri gerçek dünyadan koparıp masal dünyasına çekmektedir. Şarkının devamında Kaf Dağı'nın adına da yer verilmiştir. Beydilli'ye göre (2004: 281) Kaf Dağı'nın "cevahirden yaratıldığı ve çevresini bir kuşak gibi suların sardığına inanılmış, bütün dağların anası olarak düşünülmüştür. İnanışa göre, bütün dağlar değişik şekillerde yeraltından Kaf dağına bağlıdır." Bu yönüyle Türk mitolojisine gönderme yapılmıştır.

4.7. Evlilik ve Düğün Kültürü

Barış Manço şarkıları, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere Türk kültüründeki evlilik ve düğünlerle ilgili bilgiler vermektedir. *Nazar Eyle* ve *İşte Hendek İşte Deve* adlı şarkılarda, *Yüce hakan sefere gitmiş, Bilge hatun dokuz doğurmuş, sırma saçlı kırk güzel gelmiş, levent boylu kırk yiğide varmış, düğün dernek kırk gece sürmüş, kırk deve kırk koyun kurban kesilmiş* gibi kalıplaşmış ifadelerle Türk destan geleneğinden yararlanılarak evlilik ve düğün kültürüne yer verilmiştir.

“Türk destan geleneğinde, hakanlar sefere çıkar, hakanın eşi doğum yapar, sırma saçlı güzeller, levent boylu yiğitlerle evlenir, kırk gün kırk gece düğün yapılır, kırk deve, kırk koyun kurban kesilirdi” (Yiğit 2017: 68). Şarkılarda yer alan ifadeler, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere Türk kültüründe düğün ve evlilikle ilgili bilgiler vermenin yanında kültürel öğeleri müzikal olarak hissetme fırsatı da sunar. Evlilik ve düğün kültürü ile ilişkilendirilecek Manço şarkıları şunlardır:

Nazar eyle, nazar eyle

Sırma saçlı kırk güzel gelmiş

Levent boylu kırk yiğide varmış

Düğün dernek kırk gece sürmüş

Kırk deve, kırk koyun kurban kesilmiş

Nazar eyle, nazar eyle

Avucuna bir kuş konmuş

Biri tutmuş kanadın yolmuş

Biri kesmiş, öteki yemiş

Garip Barış: Hani bana? (Manço, 1974)

Kuyu başına vardım Zeynebim bekler diye

Nasıl haberin almışsa dayı emmi hep orda

Dediler ne ararsın kızı almak mı istersin

Sana bir çift lafımız var hele buysa niyetin

İşte hendek işte deve ya atlarsın ya düşersin

Baktın olmaz vazgeçersin zordur almak bizden kızı

İşte halep işte arşın ya aşarsın ya biçersin

Baktın olmaz vazgeçersin zordur almak bizden kızı (Manço, 1986)

Dil öğrenme aynı zamanda toplumun kültürünü de öğrenmedir. Şarkı örneklerinde evlilik ve düğünlere yer verilmiştir. Bu örneklerle dil öğretiminin daha kalıcı bir hâle getirildiği ve evlilik-düğün kültürü hakkında bilgiler verildiği söylenebilir.

4.8. Dünyanın Faniliği ve Ölüm

Ölüm her canlı için kaçınılmaz bir sonudur. Barış Manço da dünyanın fani bir yer ve insanın bir yolcu olduğunu, ölümün ise kaçınılmaz olduğunu ifade edip ölümü kabullenir. Özellikle *Abbas Yolcu* isimli şarkısıyla insanoğlunun bu dünyada geçici olduğuna ve bir gün mutlaka aslına döneceğine dair evrensel hatırlatmalar yapar. Bu içerikle ilişkilendirilecek şarkılar şunlardır:

Ben o yare doyamadım

Doysun kara topraklar (Manço, 1980)

Denizlerde okyanuslarda

Dalgaların koinunda

Bir ömür tükettikten sonra

Su içip boğulmak varsa

Çöllerde kızgın kumlarda

Karlı buzlu dağlarda

Bir ömür tükettikten sonra

Çukurda kaybolmak varsa

Korkunun ecele faydası yok

Bu koşuşma niye

Abbas yolcu soran yok

Yolculuk nereye

Kim kaldı geriye (Manço, 1985)

Kim aramış kim bulmuş dertlerine çare?

Ölüm Allah'ın emri ayrılık olmasaydı

Of oof, of oof, of oof hele hele yar (Manço, 1976)

Bir lokma ye, bir yudum iç, bir oh çekiver

İlaç neye yarar vade gelmişse eğer (Manço, 1986)

Osman bir deli oğlan, on yedisinde

Bir dikili taşı yok derlerdi şu fani dünyada

Osman yoksul, Osman garip, Osman bir deli oğlan

Osman sahipsiz, Osman bir âşık oğlan

Dinleyin ağalar, dinleyin beyler

Üç günlük dünyada üç kuruşluk mala gönül verenler

Bilesiniz artık Osman'ında bir dikili taşı var

Bir avuç toprağa dikili bir taşı

Bir de ağızdan ağıza, dalga dalga yayılan yanık bir türküsü var Osman'ın (Manço, 1986)

Unutma ki dünya fani, veren Allah alır canı

Ben nasıl unuturum seni can bedenden çıkmayınca (Manço, 1989)

Göz yaşım karıştı yağmura

Damla damla süzölüyor toprağa

Bizi ancak ölüm ayırır diyordun bana

Söyle nasıl kıydın kendine, gül bebeğim?

Seni benden ölüm bile ayıramadı işte

Nasıl kıydın kendine, söyle, gül bebeğim? (Manço, 1995)

Bu yolda ölmek var

Belki de dönmemek

Ömür bitse bile

Yol bitmeyecek

...

Topraktan geldi insan

Yine toprağa dönecek

İki lokma ekmek için

Ömür boyu dövüşecek (Manço, 1995)

şarkılarda ölümün genellikle üstü kapalı ifadelerle belirtildiği görölmüştür. *Ölüm Allah'ın Emri, Osman, Can Bedenden Çıkmayınca, Gül Bebeğim* gibi şarkılarda ölüm ve dünyanın geçiciliğine değinilmiştir. Ölüm kavramı aynı zamanda felsefi içerikler de

barındırır. Şarkılarda yer alan yol, yolculuk, geçicilik gibi kavramlarla Türklerin ölüm karşısındaki duyuş, düşünüş ve yaşayış tarzları da hedef kitleye öğretilir. Bu şarkılar, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere evrensel bir tema olan ölümü hatırlatıp kavramların öğretilmesinde kolaylık sağlayabilir.

4.9. Telaffuz

Yabancı dil öğrenen kişiler, yabancı dilde duydukları kelimeleri algılamak için ana dilleri olmadığı için zorluk çekip yanlış telaffuz yüzünden insanlarla iletişim kurmada sorun yaşayabilirler. Bu sorunu gidermek için sesletimi geliştirmede faydalı olduğu düşünülen şarkılar kullanılabilir. Barış Manço şarkılarının, Manço'nun kusursuz telaffuzundan dolayı yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilere telaffuz noktasında faydası olacağı düşünülmektedir.

Arkadaşım Eşek şarkısında, *Arkadaşım eş-*, *arkadaşım -şek*, *arkadaşım eşşek* nakaratında, *eşek* kelimesinin vurgulu telaffuzu ve heceleme tekniğiyle söylenmesi açısından hedef kitlede telaffuz açısından ilerleme kaydedebilir. Şarkının sözleri şu şekildedir:

Dün yine seni andım gözlerim doldu

O tatlı günlerimiz bir anı oldu

Ayrılık geldi başa katlanmak gerek

Seni çok çok özledim arkadaşım eşek

Arkadaşım eş arkadaşım şek arkadaşım eşek (Manço, 1981)

S.O.S Aman Hocam adlı şarkının alfabe telaffuzunu öğretmesi bakımından faydalı bir şarkı olduğu ve hedef kitleye kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Şarkının sözleri şu şekildedir:

A (A) B (B) C Ç D E F G

A (A) B (B) C Ç D E F G

A B C Ç D E F G

A B C Ç D E F G

Yumuşak G

Yumu yumu şak şak

Yumuşak G

Ha İ I, ha İ I, H İ I I I

J K L M N O Ö P R

S Ş T U Ü V Y Z (Manço, 1986)

Nane Limon Kabuğu adlı şarkının, hecelerin telaffuzu noktasında kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Şarkının sözleri şu şekildedir:

*Nane, limon kabuğu, bir güzel kaynasın aman
Ha ha ha ha ha içine hatmi çiçeği, biraz çörek otu katasın aman
Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın, bir tutam zencefil aman
Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor, biraz daha sabret güzelim
Ha ha ha ha ha hapşu
Çok yaşa
Sen de gör
Rahat ve iyi yaşa (Manço, 1988)*

Ayı adlı şarkının da, ayı kelimesiyle ses ve kelime telaffuzuna katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Şarkının sözleri şu şekildedir:

*A de bakayım (a) bi de y de (y) şimdi bi de ı (ı)
Oku bakayım (ay) oku bakayım (ay)
Oku bakayım (ay) oku bakayım (ay) (Manço, 1992)*

Manço'nun içerikle ilişkilendirilecek diğer şarkı sözleri şu şekildedir:

*Yaz tahtaya bir daha
Tut defteri kitabı
Sarı çizmeli Mehmet Ağa
Bir gün öder hesabı (Manço, 1999)*

*Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim Sofrasına
Alnı açık, gözü toklar buyursunlar başköşeye
Kula kulluk edenlerse ömür boyu tas köşeye
Nefsine hâkim olursan kurulursun tahtına (Manço, 1983)*

*Seni gidi bal böceği, kim çözecek bu bilmeceyi
Ateşte yanar pervane, ben oldum derdinden divane (Manço, 1995)*

*Akşam olup gün batınca
Dağlara hüznün çökünce
Lale sümbül boynunu eğip*

*Kurt kuzuya kem bakınca
Köye döner Nazo gelin (Manço, 1981)*

*Domates biber patlıcan
Bir anda bütün dünyam karardı
Bu sesle sokaklar yankılandı
Domates biber patlıcan (Manço, 1989)*

*Dalları basmış erikle kiraz
Senin de canın günün birinde armudun iyisini yemek isterse
Sakın ha aman manava gidip de armutları tek tek elleme (Manço, 1992)*

*Nane limon kabuğu bir güzel kaynasın aman ha ha ha ha ha
İçine hatmi çiçeği biraz çörek otu katasın aman ha ha ha ha ha
Hatta biraz tarçın bir tutam zencefil aman (Manço, 1988)*

*Gönül ferman dinlemiyor
Bu ayrılık çok acı (Manço, 1988)*

*Ali yazar, Veli bozar
Küp suyunu çeker azar azar
Üzölmüşüm, neye yarar
Keskin sirke küpüne zarar (Manço, 1981)*

*Barış iğneyi kendine batırır, çuvaldızı başkasına
Bol keseden akli ona buna dağıtır, darısı kendi başına (Manço, 1988)*

*Dünya ahret bir keyif sürmek için
Mutlak dökmeli helal alın teri (Manço, 1983)*

*İşte Halep işte arşın
Ya aşarsın ya biçersin
İşte hendek işte deve
Ya atlarsın ya düşersin (Manço, 1986)*

*Kul Ahmet erken kalkar haydi ya nasip derdi
Kimseler anlamazdı ya nasip ne demekti
Kul Ahmet erken yatar sabaha ya kismet derdi
Kimseler anlamazdı ya kismet ne demekti (Manço, 1988)*

*Yeter çektiğim, insaf et gayri
Senin bana gönlün var gibi, gibi
Zehirin şifası süt ile incir
Ellerim kelepçe, yüreğim zincir (Manço, 1985)*

*Bir ben var ki benim içimde, benden öte benden ziyade
Bir sen var ki senin içinde, senden öte senden ziyade (Manço, 1995)*

*Aynalı kemer ince bele,
Bu can kurban tatlı dile,
Seher vakti bir güzele vuruldum (Manço, 1999)*

*Dağlar, taşlar, uçan kuşlar senin olsun yâr
Deniz, derya, gökler hep yerinde dursun yâr
Gönlüm senden bir şey ister, nasıl desem yâr?
Alla beni pulla beni
Al koynuna yâr (Manço, 1999)*

*Simsiyah gecenin koynundayım yapayalnız
Uzaklarda bir yerlerde güneşler doğuyor
Biliyorum
Dönence (Manço, 1999)*

Barış Manço'nun hemen hemen bütün şarkıları kelime telaffuzu bakımından örnek niteliğindedir. Özellikle insanlarla iletişim kurmada önemli bir yere sahip olan kavram, kişi, yer, hayvan adları, sofrayemek kültürü ve yiyecek-içecek adları, bitki-sebze-meyve adları ve akrabalık adları, deyim ve atasözlerinin telaffuzunun öğretilmesi noktasında Manço şarkıları oldukça önemli bir yere sahiptir.

4.10. Motivasyon

Motivasyon, yabancı dil öğretiminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Yabancı dil öğretilen sınıflarda kullanılan şarkılar, hedef kitlenin dile ilgisini artırmakta ve onları dil öğrenmeye zihinsel olarak hazırlamaktadır. Hedef kitlede endişeleri ortadan kaldırmak için şarkıların kullanılabilmesi düşünülmektedir. Barış Manço'nun, şarkılarıyla dil öğrenenleri motive edip onları olumlu etkileyebileceği ve eğlendirebileceği düşünülmektedir. Motivasyon ile ilişkilendirilecek şarkılar şunlardır:

Domates biber patlıcan

Bir anda bütün dünyam kararı

Bu sesle sokaklar yankılandı

Domates biber patlıcan (Manço, 1989)

Kara sevda, kara sevda dedikleri daha ne olabilir ki?

Kara sevda, kara sevda, seni benden kim ayırabilir ki?

Çocukça bir aşk deyip de geçme, sakın gülme hâlîme

Nasıl olduğunu anlayamadım ama seviyorum seni delicesine (Manço, 1989)

Zaman akıyor sanki, saatler durmuş bugün

Sonsuz yalnızlığında bir tek sen varsın bugün

Ya dön bana artık, duyuyor musun beni?

Ya çık git dünyamdan, anlıyorsun değil mi? (Manço, 1979)

Nane limon kabuğu bir güzel kaynasın aman ha ha ha ha ha

İçine hatmi çiçeği biraz çörek otu katasın aman ha ha ha ha ha

Hatta biraz tarçın bir tutam zencefil aman (Manço, 1988)

Yaz tahtaya bir daha

Tut defteri kitabı

Sarı çizmeli Mehmet Ağa

Bir gün öder hesabı (Manço, 1999)

Dün yine seni andım gözlerim doldu

O tatlı günlerimiz bir anı oldu

*Ayrılık geldi başa katlanmak gerek
Seni çok çok özledim arkadaşım eşek
Arkadaşım eş arkadaşım şek arkadaşım eşek (Manço, 1981)*

*Seni gidi bal böceği, kim çözecek bu bilmeceyi
Ateşte yanar pervane, ben oldum derdinden divane (Manço, 1995)*

*Daha çatal bıçak kaşık icat edilmemişken
İsmail'e inen koç kurban edilmemişken
Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna
Kapağı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok
Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna
Kapağı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına (Manço, 1983)*

*Bak evladım buna ayı derler
Ormandan inip şehre gelirler
Biraz ağırdır, hantaldır ama
Armudun iyisini ayılar yer (Manço, 1992)*

*Deli gönül sevdasını ben bilirim ben bilirim
Yardan ayrı kalmasını ben bilirim ben bilirim (Manço, 1980)*

*Yavru ceylan gibi kaçar
Seke seke, çaydan geçer
Nazo gelin ayağına takar
Hal hal (Manço, 1981)*

*Yeter çektiğim, insaf et gayri
Senin bana gönlin var gibi, gibi
Zehirin şifası süt ile incir
Ellerim kelepçe, yüreğim zincir (Manço, 1985)*

Kınalar yakalım elimize, (kınalar yakalım elimize)
Sahip olalım dilimize, (sahip olalım dilimize)
Aman dikkat belimize, (aman dikkat belimize)
Şimdi müsaadenizle çocuklar, sıra bana geldi çocuklar
İş başa düştü çocuklar, hazır mıyız?
El salla el salla, (el salla el salla)
Kol salla kol salla, (kol salla kol salla)
Sağ gösterip sol salla, (sağ gösterip sol salla)
Bir omuz at sağdan salla, (bir omuz at sağdan salla)
El salla el salla
Kol salla kol salla
Sağ gösterip sol salla
Bir omuz at sağdan salla (Manço, 1995)

Aynalı kemer ince bele,
Bu can kurban tatlı dile,
Seher vakti bir güzele vuruldum (Manço, 1999)

Sen de biraz naz ediyorsun amma
Senin bana gönlün var gibi gibi
Yüzüme karşı git diyorsun amma
Sanki gözlerin kal der gibi gibi (Manço, 1999)

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenleri motive edebilmek için Manço'nun eğlendirici, ritmi ve tınısı yüksek şarkıları seçilerek yapıcı duygular uyandırılabilir. Bu şekilde hedef kitle eğlendirilerek motive edilebilir.

4.11. Şarkı Etkinlikleri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço'nun Nane Limon Kabuğu, Domates Biber Patlıcan, Arkadaşım Eşek, Ayı, Halil İbrahim Sofrası şarkılarıyla örnek etkinlikler hazırlanmıştır.

Şarkı etkinlikleri hazırlanırken Durmuş ve Okur'un editörlüğünü yaptığı *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı*'nda bulunan ve İnal tarafından hazırlanan *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şarkıların Önemi ve Seçimi* bölümünden esinlenilmiştir. İlgili bölümde

Zeki Müren'in Bahçevan şarkısıyla öğrenciler için etkinlikler hazırlanmıştır. Kitapta yer alan bu etkinlikler, çalışmada Barış Manço şarkılarına uyarlanmıştır.

4.11.1. Nane Limon Kabuğu

Eski adamlar doğruyu söylemiş
Bir çiçekle bahar olmaz
Kişi kendini bilip sağa sola sormalı
Can pazarı bu oyun olmaz
Zürafanın düşkününü beyaz giyer kış günü
Sonunda şifayı kapıp da şaşırınca
Bana gel, beni dinle, iyi yaz
Defteri, kalemi al, iyi yaz

Nane, limon kabuğu, bir güzel kaynasın aman
Ha ha ha ha ha içine hatmi çiçeği, biraz çörek otu katasın aman
Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın, bir tutam zencefil aman
Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor, biraz daha sabret güzelim
Ha ha ha ha ha hapşu
Çok yaşa
(Sen de gör)
Rahat ve iyi yaşa

Sen tedbirini al, önünü kış tut, bırak yine de yaz gelsin
Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz sonra dizini döversin
Zürafanın düşkününü beyaz giyer kış günü
Sonunda şifayı kapıp da şaşırınca
Bana gel, beni dinle, iyi yaz
Defteri, kalemi al, iyi yaz

Nane, limon kabuğu, bir güzel kaynasın aman
Ha ha ha ha ha içine hatmi çiçeği biraz çörek otu katasın aman
Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın, bir tutam zencefil aman
Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor, biraz daha sabret güzelim
Ha ha ha ha ha hapşu (Manço, 1988)

Dinleme Öncesi

Dinleme öncesinde hedef kitleye yapılacak etkinlikle ilgili bilgi verilir. Öğrencilere Barış Manço'nun kim olduğu sorulur ve Barış Manço hakkında kısaca bilgi verilir. Şarkıda yer alan kelimelerin daha iyi anlaşılabilmesi için hedef kitleye kendi dilinde ve Türkçede karşılığı olan kelimelerle sunu yapılabilir. Bu şekilde şarkıya hazırlık yaptırılabilir. Şarkıda geçen ve görüntülenebilecek kelimelerin resimli görüntüleri bulunarak öğrencilere dağıtılır.

1. Etkinlik

Aşağıda *Nane Limon Kabuğu* adlı şarkıda adı geçen görseller yer almaktadır. Bu görsellerin adlarını görselin altındaki boşluğa yazınız.

Dinleme Sırası

Şarkının üç dört kez dinletilmesi yararlı olur. Şarkı dinletilirken boşluk doldurma etkinliği yaptırılır. Çalışma kâğıdındaki boşlukları müzik dinleyerek doldurmaları istenir. Doğru-yanlış etkinliği de hedef kitleye şarkı dinletilerek yaptırılır.

2. Etkinlik

Şarkıyı dinlerken boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayınız.

..... doğruyu söylemiş

Bir bahar olmaz

Kişi kendini bilip sormalı

Can pazarı bu olmaz

Zürafanın düşkününü giyer kış günü

Sonunda kapıp da şaşırınca

Bana, beni, iyi

Defteri, al, iyi yaz

.....,, bir güzel kaynasın aman

Ha ha ha ha ha içine, biraz katasın aman

Ha ha ha ha ha hatta biraz, bir tutam aman

Ha ha ha ha ha bin deva geliyor, biraz daha sabret güzelim

Ha ha ha ha ha hapşu

Çok

(Sen de gör)

..... ve iyi yaşa

Sen tedbirini al, önünü tut, bırak yine de gelsin

Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz sonra döversin

3. Etkinlik

Şarkıyı dinleyerek aşağıdaki doğru cümlelere D, yanlış cümlelere Y yazınız.

	<u>D</u>	<u>Y</u>
Eski adamlar doğruyu söylemiş.	()	()
Bir çiçekle yaz olmaz.	()	()
Kişi kendini bilip ileri geri sormalı.	()	()
Defteri, kalemi al, iyi yaz.	()	()
Nane, limon kabuğu, bir güzel kaynasın.	()	()
Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz sonra dizini döversin.	()	()
Bana gel, beni dinle, güzel yaz.	()	()
Defteri, kalemi al, iyi yaz.	()	()

Hedef kitle boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinliğini yaptıktan sonra bunların doğrulukları kontrol edilerek onlara dönüt verilir ve yanlışların düzeltilmesi sağlanır.

Dinleme Sonrası

Dinleme sonrasında hedef kitleye şu etkinlikler yaptırılabilir:

- Dinleme sonrasında hedef kitleden şarkının sözlerini anlamlı cümleler hâlinde sıralamaları ya da şarkının kesilmiş sözlerini birleştirmeleri istenebilir.
- Bu şarkıda renkler öğretilir. Limon kabuğu, nane, çörek otu ve tarçının renkleri sorulabilir.
- Mevsim adları öğretilir. Şarkıda bahar ve kış kelimelerinden hareketle diğer mevsimlerin adları sorulabilir.
- Zıt anlamlı sözcükler öğretilir. Sağ ve sol kelimelerinden hareketle zıt anlamlı kelimelere örnekler istenebilir.
- Sesteş kelimeler öğretilir. Şarkıda geçen yaz kelimesinden yola çıkılarak sesteş kelimeler anlatılabilir.
- Şarkıda geçen can pazarı, şifayı kapmak, dizini dövmek deyimlerinden hareketle deyim konusu tekrar edilip, öğrencilerden deyim örneği vermeleri istenebilir.
- Şarkının *ha ha ha ha ha hapşu* kısmı ile sesletim yaptırılabilir. Hedef kitleden bunu gittikçe artan bir tempoda söylemeleri istenip onların bu etkinlikten keyif almaları sağlanabilir. Bu şekilde hedef kitlenin motivasyonu artırılabilir.
- Şarkının *ha ha ha ha ha hapşu* kısmı ile heceleme tekrarları yaptırılabilir.
- Öğrencilerden şarkıda geçen tüm kelimeleri liste hâlinde yazmaları istenebilir.
- Şarkı ile ilgili sorular sorulabilir. Örneğin; Barış Manço'nun hastalıklara karşı önerdiği reçete nelerden oluşmaktadır?, Dinlediğiniz şarkıda geçen “Çok yaşa, sen de gör rahat ve iyi yaşa” söz grupları ne anlama gelir?
- Şarkı hep birlikte söylenebilir. Öğrenciler çekinse de öğretmen şarkıyı söylemeye başlayıp öğrencileri cesaretlendirirse onlar da söylemeye katılabilir. Eğer öğrenciler zorlanırsa sadece nakarat kısmı da söylenebilir.
- Öğrencilere kareoke yaptırılabilir. Bu şekilde telaffuz çalışmaları da yaptırılmış olur. Tekrarlarla sözcüklerin kalıcı öğrenilmesi ve pekiştirilmesi sağlanabilir.
- Öğrencilere bazı kelimeler söylenip bu kelimelerden şarkıda geçen ve geçmeyenleri bulmaları istenebilir.
- Şarkı sözleri bulmaca hâline getirilebilir ve öğrencilerden bulmacaya gizlenen kelimeleri bulmaları istenebilir.
- Barış Manço'nun hastalıklara karşı önerdiği reçetede yer alan nane, limon kabuğu, hatmi çiçeği, çörek otu, tarçın, zencefil öğrenme ortamına getirilebilir. İmkânlar dâhilinde tarifteki gibi kaynatılarak hedef kitlenin bu tarifi tatması sağlanabilir. Ayrıca halk hekimliği ve millî kültür hakkında bilgiler verilebilir.

4. Etkinlik

Şarkıda adı geçen sözcükleri bulunuz.

Z	B	A	H	A	R	T	Ö	L	D
E	V	H	N	O	Ç	A	K	İ	E
N	A	D	A	M	İ	R	I	M	F
C	H	E	N	S	Ç	Ç	Ş	O	T
E	M	R	E	O	E	I	A	N	E
F	E	T	H	L	K	N	A	L	R
İ	S	A	Ğ	L	B	E	Y	A	Z
L	K	İ	Ş	İ	U	E	S	K	İ

4.11.2. Domates Biber Patlıcan

Domates, biber, patlıcan

Domates, biber, patlıcan

Bir anda bütün dünyam karardı

Bu sesle sokaklar yankılandı

Domates, biber, patlıcan

Keşke hislerimi sana açıkça anlatabilseydim

Sana deli gibi âşık olduğumu söyleyebilseydim

Göz göze geldiğimiz o anda

Sanki dilim tutuldu bir anda

Konuşamadım karşımda

Oysa bütün cesaretimi toplayıp sana gelmiştim

Senin için çarpan şu kalbi gör istemiştim

Tam elini tutmak üzereyken

Aşkımı itiraf edecekken

Sokaktan gelen o sesle yıkıldı dünyam

Domates, biber, patlıcan

Domates, biber, patlıcan

Bir anda bütün dünyam karardı
Bu sesle sokaklar yankılandı
Domates, biber, patlıcan

Domates, biber, patlıcan
Domates, biber, patlıcan
Bir anda bütün dünyam karardı
Bu sesle sokaklar yankılandı
Domates, biber, patlıcan

Şimdi benden çok uzaklardasın biliyorum
Belki bir gün dönersin diye dualar ediyorum
Seni bir daha görsem yeter
İnan ki bu bir ömre bedel
Yeter ki bitmesin bu rüyam

Nereye gitsem ne yana baksam hep seni görüyorum
Biliyorum artık çok geç ama yine de bekliyorum
Her şey boş geliyor bana
Sarılağım sınıksı sana
Yeter ki yıkılmasın bir daha dünyam

Domates, biber, patlıcan
Domates, biber, patlıcan
Bir anda bütün dünyam karardı
Bu sesle sokaklar yankılandı
Domates, biber, patlıcan (Manço, 1989)

Dinleme Öncesi

Dinleme öncesinde hedef kitleye etkinlikle ilgili bilgiler verilir. Öğrencilere Barış Manço'nun kim olduğu sorulur ve Barış Manço hakkında kısaca bilgi verilir. Şarkıda yer alan kelimelerin daha iyi anlaşılabilmesi için hedef kitleye kendi dilinde ve Türkçede karşılığı olan kelimelerle sunu yapılabilir. Bu şekilde şarkıya hazırlık yaptırılabilir. Şarkıda geçen ve görüntülenebilecek kelimelerin resimli görüntüleri bulunarak öğrencilere dağıtılır.

1. Etkinlik

Aşağıda *Domates Biber Patlıcan* adlı şarkıda adı geçen görseller yer almaktadır. Bu görsellerin adlarını görselin altındaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dinleme Sırası

Şarkının üç dört kez dinletilmesi daha iyi anlaşılması açısından yararlıdır. Şarkı dinletilirken boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinlikleri yaptırılır.

2. Etkinlik

Şarkıyı dinlerken boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Domates,, patlıcan

Domates,, patlıcan

Bir anda bütün kararı

Bu sokaklar yankılandı

Domates,, patlıcan

Keşke hislerimi sana açıkça

..... deli gibi âşık olduğumu söyleyebilseydim

..... geldiğimiz o anda

Sanki tutuldu bir anda
..... karşında

Oysa bütün cesaretimi toplayıp sana
Senin için çarpan şu gör istemiştim
Tam tutmak üzereyken
..... itiraf edecekken
Sokaktan gelen o sesle yıkıldı

Domates,, patlıcan
Domates,, patlıcan
Bir anda bütün karardı
Bu sokaklar yankılandı
Domates,, patlıcan

Şimdi benden çok biliyorum
Belki bir gün diye dualar ediyorum
Seni bir daha yeter
İnan ki bu ömre bedel
Yeter ki bu rüyam
Nereye ne yana hep seni görüyorum
Biliyorum artık çok geç ama yine de
Her şey geliyor bana
..... sımsıkı sana
Yeter ki yıkılmasın bir daha

Domates,, patlıcan
Domates,, patlıcan
Bir anda bütün karardı
Bu sokaklar yankılandı
Domates,, patlıcan

3. Etkinlik

Şarkıyı dinleyerek aşağıdaki doğru cümlelere D, yanlış cümlelere Y yazınız.

	<u>D</u>	<u>Y</u>
Bir anda bütün dünyam karardı.	()	()
Bu gürültüyle sokaklar yankılandı.	()	()
Keşke hislerimi sana açıkça anlatabilseydim.	()	()
Sanki dilim tutuldu bir anda.	()	()
Seni çok seven kalbimi gör istemiştim.	()	()
Seni bir daha görsem yeter.	()	()
Şimdi benden uzaklarda yaşıyorsun.	()	()
Yeter ki yıkılmasın bir daha dünyam.	()	()

Hedef kitle boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinliğini yaptıktan sonra bunların doğrulukları kontrol edilerek onlara dönüt verilir ve yanlışların düzeltilmesi sağlanır.

Dinleme Sonrası

Dinleme sonrasında hedef kitleye şu etkinlikler yaptırılabilir:

- Dinleme sonrasında hedef kitleden şarkının sözlerini anlamlı cümleler hâlinde sıralamaları ya da şarkının kesilmiş sözlerini birleştirmeleri istenebilir.
- Şarkıda domates, biber, patlıcan sebzelerinden hareketle sebzelerin isimleri öğretilirken renkler de tekrar edilebilir. Domates, biber ve patlıcanın renkleri sorulabilir.
- Şarkıda geçen dünyası kararmak, âşık olmak, göz göze gelmek, dili tutulmak, dünyası yıkılmak, ömre bedel deyimlerinden hareketle deyim konusu tekrar edilip bu deyimlerin anlamları sorulabilir. Ayrıca öğrencilerden deyim örneği vermeleri istenebilir.
- Şarkının nakarat kısmı ile sesletim yaptırılabilir. Hedef kitleden bunu gittikçe artan bir tempoda söylemeleri istenip onların etkinlik yaparken eğlenmeleri sağlanabilir. Bu şekilde hedef kitlenin motivasyonu artırılabilir.
- Öğrencilerden şarkıda geçen tüm kelimeleri liste hâlinde yazmaları istenebilir.
- Şarkı ile ilgili sorular sorulabilir. Örneğin; Şarkıda hangi sebzelerin isimleri geçmiştir?, Şarkıda hangi deyimler kullanılmıştır?
- Şarkı hep birlikte söylenebilir. Öğrenciler çekinse de öğretmen şarkıyı söylemeye başlayıp öğrencileri cesaretlendirirse onlar da söylemeye katılabilir. Eğer öğrenciler zorlanırsa sadece nakarat kısmı da söylenebilir.

- Öğrencilere kareoke yaptırılabilir. Bu şekilde telaffuz çalışmaları da yaptırılmış olur. Tekrarlarla sözcüklerin kalıcı öğrenilmesi ve pekiştirilmesi sağlanabilir.
- Öğrencilere bazı kelimeler söylenip bu kelimelerden şarkıda geçen ve geçmeyenleri bulmaları istenebilir.
- Şarkı sözleri bulmaca hâline getirilebilir ve bulmacaya gizlenen kelimeleri bulmaları istenebilir.

4. Etkinlik

Şarkıda adı geçen sözcükleri bulunuz.

P	A	T	L	I	C	A	N	Y	B
D	G	B	A	L	T	Ş	A	H	İ
Ü	Ö	G	Ü	N	A	K	L	İ	B
N	Z	E	S	U	Z	A	K	S	E
Y	D	İ	L	K	R	Ü	Y	A	R
A	V	S	C	E	S	A	R	E	T
K	A	L	P	E	V	O	S	E	S
A	N	I	İ	T	İ	R	A	F	E

4.11.3. Arkadaşım Eşek

Kaç yıl oldu saymadım köyden göçeli
 Mevsimler geldi geçti, görüşmeyeli
 Hiç haber göndermedin o günden beri
 Yoksa bana küstün mü? Unuttun mu beni?

Dün yine seni andım, gözlerim doldu
 O tatlı günlerimiz bir anı oldu
 Ayrılık geldi başa, katlanmak gerek
 Seni çok çok özledim, arkadaşım eşek

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek
 (Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek)

Yaban tayları çayırda tepişiyor mu?
Çilli horoz kedilerle dövüşüyor mu?
Sarıkız minik buzağıyı süttten kesti mi?
Kuzularla oğlaklar sevişiyor mu?

Uzun kulaklarımı son bir kez salla
Tüm eski dostlarımdan bir haber yolla
Ayrılık geldi başa, katlanmak gerek
Seni çok çok özledim arkadaşım eşek
Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek
(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek)

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek
(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek)
(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek)
(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek) (Manço, 1981)

Dinleme Öncesi

Dinleme öncesinde hedef kitleye etkinlikle ilgili bilgiler verilir. Öğrencilere Barış Manço'nun kim olduğu sorulur ve Barış Manço hakkında kısaca bilgi verilir. Şarkıda yer alan kelimelerin daha iyi anlaşılabilmesi için hedef kitleye kendi dilinde ve Türkçede karşılığı olan kelimelerle sunu yapılabilir. Bu şekilde şarkıya hazırlık yaptırılabilir. Şarkıda geçen ve görüntülenebilecek kelimelerin resimli görüntüleri bulunarak öğrencilere dağıtılır.

1. Etkinlik

Aşağıda *Arkadaşım Eşek* adlı şarkıda adı geçen görseller yer almaktadır. Bu görsellerin adlarını görselin altındaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dinleme Sırası

Şarkının üç dört kez dinletilmesi daha iyi anlaşılması açısından yararlıdır. Şarkı dinletilirken boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinlikleri yaptırılır.

2. Etkinlik

Şarkıyı dinlerken boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Kaç oldu saymadım göçeli
..... geldi geçti, görüşmeyeli
Hiç göndermedin o günden beri
Yoksa bana mü? Unuttun mu beni?

Dün yine seni andım, doldu
O tatlı bir anı oldu
..... geldi başa, katlanmak gerek
Seni çok çok, arkadaşım eşek

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım
(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım)
Yaban çayırdaki tepişiyor mu?
Çilli horoz dövüşüyor mu?
Sarıköz minik buzağıyı kesti mi?
..... oğlaklar sevişiyor mu?

Uzun son bir kez salla
Tüm dostlarımdan bir haber yolla
..... geldi başa, katlanmak gerek

Seni çok çok özledim eşek

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım

(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım

(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım

(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım

(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım

3. Etkinlik

Şarkıyı dinleyerek aşağıdaki doğru cümlelere D, yanlış cümlelere Y yazınız.

	<u>D</u>	<u>Y</u>
Kaç yıl oldu bilemedim köyden göçeli.	()	()
Seneler geldi geçti, görüşmeyeli.	()	()
Dün yine seni düşündüm.	()	()
O tatlı günlerimiz bir hayal oldu.	()	()
Çilli horoz kedilerle dövüşüyor mu?	()	()
Sarı kız minik buzağıyı süttten kesti mi?	()	()
Uzun kulaklarını bana da göster.	()	()
Tüm eski dostlarımdan bir haber yolla.	()	()

Hedef kitle boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinliğini yaptıktan sonra bunların doğrulukları kontrol edilerek onlara dönüt verilir ve yanlışların düzeltilmesi sağlanır.

Dinleme Sonrası

Dinleme sonrasında hedef kitleye şu etkinlikler yaptırılabilir:

- Dinleme sonrasında hedef kitleden şarkının sözlerini anlamlı cümleler hâlinde sıralamaları ya da şarkının kesilmiş sözlerini birleştirmeleri istenebilir.
- Şarkıda yer alan “Mevsimler geldi geçti, görüşmeyeli” ifadesinden yola çıkılarak mevsimler öğretilir.
- Şarkıda yer alan yıl, an- kelimelerinden hareketle eş anlamlı kelimeler öğretilir.
- Sesteş kelimeler öğretilir. Şarkıda geçen yol ve sal kelimelerinden hareketle sesteş kelimeler anlatılabilir.

- Şarkıda geçen haber göndermek, başa gelmek, süten kesmek, gözleri dolmak deyimlerinden hareketle deyim konusu tekrar edilerek bu deyimlerin anlamları hedef kitleye sorulabilir ve onlardan deyim örneği vermeleri istenebilir.
- Şarkının *Arkadaşım eş-*, *arkadaşım -şek*, *arkadaşım eşek* kısmı ile sesletim yaptırılabilir. Hedef kitleden bunu gittikçe artan bir tempoda söylemeleri istenip onların keyif almaları sağlanabilir. Bu şekilde hedef kitlenin motivasyonu artırılabilir.
- Şarkının *Arkadaşım eş*, *arkadaşım şek*, *arkadaşım eşek* kısmı ile hecelere ayırma tekrarları yaptırılabilir.
- Öğrencilerden şarkıda geçen tüm kelimeleri liste hâlinde yazmaları istenebilir.
- Şarkı ile ilgili sorular sorulabilir. Örneğin; Şarkıda hangi hayvanların isimleri yer almaktadır? , Şarkıda hangi deyimler kullanılmıştır?
- Şarkı hep birlikte söylenebilir. Öğrenciler çekinse de öğretmen şarkıyı söylemeye başlayıp öğrencileri cesaretlendirirse onlar da söylemeye katılabilir. Eğer öğrenciler zorlanırsa sadece nakarat kısmı da söylenebilir.
- Öğrencilere kareoke yaptırılabilir. Bu şekilde telaffuz çalışmaları da yaptırılmış olur. Tekrarlarla sözcüklerin kalıcı öğrenilmesi ve pekiştirilmesi sağlanabilir.
- Öğrencilere bazı kelimeler söylenip bu kelimelerden şarkıda geçen ve geçmeyenleri bulmaları istenebilir.
- Şarkı sözleri bulmaca hâline getirilebilir ve bulmacaya gizlenen kelimeleri bulmaları istenebilir.

4. Etkinlik

Şarkıda adı geçen sözcükleri bulunuz.

M	E	Y	I	L	H	O	R	O	Z
E	L	K	U	Ş	B	A	A	L	E
V	A	İ	V	S	A	Y	R	E	L
S	E	N	M	E	Ş	R	K	Ş	B
İ	Ç	O	K	N	B	I	A	E	İ
M	S	E	N	E	E	L	D	K	N
H	A	B	E	R	N	I	A	S	E
E	Ç	A	Y	I	R	K	Ş	O	K

4.11.4. Ayı

Bugün hava güzel dedim ki hanıma
Haydi kalk giyin de çıkalım biraz
Bak cıvıl cıvıl kuşlar uçuyor
Dalları basmış erikle kiraz

Çoluk çocuk cümbür cemaat
Piknik yapalım ne dersiniz ha?
Ev halkı uçtu yihhu aslan baba sen çok yaşa
Yolda düşündüm bizim çocuklar tanımıyorlar hayvanları
Bir hayli garibime gitti doğrusu bir baba olarak verdim kararı
Anında bir ters u dönüş doğru hayvanat bahçesine
Biliyoruz ayıp oldu hâkim bey ama zar zor girebildik içeriye

Bak evladım buna ayı derler
Ormandan inip şehre gelirler
Ağır mağır hantaldır ama
Armudun iyisini ayılar yerler

Evet babacım ona ayı derler
Ayılar bizleri çok severler
Ağır mağır hantaldır ama
Armudun iyisini ayılar yerler

Senin de canın günün birinde
Armudun iyisini yemek isterse
Sakın ha aman manava gidip de
Armutları tek tek elleme

Adamın kafası bir atarsa
Bayramlık ağzını bir açarsa
Sana neler der biliyor musun
Mahalle duyar rezil olursun

A de bakayım -A- bi de Y de -Y- şimdi bi de I -I-

Oku bakayım AYI oku bakayım AYI

Maksat çoluk çocuk öğreysin hayatın çetin yollarını
Kaptırmayınlar kimseye kafalarını ve kollarını
Hani baba olarak vazifemiz tabii uyandırıp ikaz etmek
Uzunlar yanmıyor hâkim bey kısa yoldan anlatmak gerek
Hayvan sevgisi tabii ki lazım ama her şey karşılıklı
Ben seni seveyim sen de beni say ki bozulmasın ağzımızın tadı
Armutun iyisini zaten o yer bir eli yağda ötekisi balda
Buramıza geldi artık hâkim bey takdir sizden biraz da ite kaka

A de bakayım -A- bi de Y de -Y- şimdi bi de I -I-

Oku bakayım AYI oku bakayım AYI (Manço, 1992)

Dinleme Öncesi

Dinleme öncesinde hedef kitleye etkinlikle ilgili bilgiler verilir. Öğrencilere Barış Manço'nun kim olduğu sorulur ve Barış Manço hakkında kısaca bilgi verilir. Şarkıda yer alan kelimelerin daha iyi anlaşılabilmesi için hedef kitleye kendi dilinde ve Türkçede karşılığı olan kelimelerle sunu yapılabilir. Bu şekilde şarkıya hazırlık yaptırılabilir. Şarkıda geçen ve görüntülenebilecek kelimelerin resimli görüntüleri bulunarak öğrencilere dağıtılır.

1. Etkinlik

Aşağıda *Ayı* adlı şarkıda adı geçen görseller yer almaktadır. Bu görsellerin adlarını görselin altındaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dinleme Sırası

Şarkının üç dört kez dinletilmesi daha iyi anlaşılması açısından yararlıdır. Şarkı dinletilirken boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinlikleri yaptırılır.

2. Etkinlik

Şarkıyı dinlerken boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Bugün güzel dedim ki hanıma

Haydi giyin de çikalım biraz

Bak cıvıl cıvıl uçuyor

Dalları basmışle

Çoluk cümbür cemaat

..... yapalım ne dersiniz ha?

.... halkı uçtu yihhu aslan baba sen çok yaşa

Yolda düşündüm bizim çocuklar tanımıyorlarları

Bir hayli garibime gitti doğrusu bir olarak verdim kararı

Anında bir ters u dönüş doğru

Biliyoruz ayıp oldu hâkim bey ama zar girebildik içeriye

Bak evladım buna derler

.....dan inip şehre gelirler

..... mağır hantaldır ama

.....un iyisini ayılar yerler

Evet babacım ona derler

Ayılar bizleri severler

..... mağır hantaldır ama

.....un iyisini ayılar yerler

Senin de günün birinde
Armudun iyisini isterse
Sakın ha amana gidip de
Armutları tek elleme
Adamın bir atarsa
Bayramlık ağzını bir
..... neler der biliyor musun
..... duyar rezil olursun

A de bakayım -A- bi de Y de -Y- şimdi bi de I -I-
..... bakayım AYI bakayım AYI

Maksat çoluk öğrensin hayatın çetin yollarını
Kaptırmasınlar kimseyelarını velarını
Hani olarak vazifemiz tabii uyandırıp ikaz etmek
Uzunlar yanmıyor hâkim bey kısa yoldan gerek

..... sevgisi tabii ki lazım ama her şey karşılıklı
..... seni seveyim de beni say ki bozulmasın ağzımızın tadı
.....un iyisini zaten o yer bir eli yağda ötekisi balda
Buramıza geldi artık hâkim bey takdirden biraz da ite kaka

A de bakayım -A- bi de Y de -Y- şimdi bi de I -I-
..... bakayım AYI bakayım AYI

3. Etkinlik

Şarkıyı dinleyerek aşağıdaki doğru cümlelere D, yanlış cümlelere Y yazınız.

	<u>D</u>	<u>Y</u>
Bak cıvıl, cıvıl kuşlar uçuyor.	()	()
Yolda düşündüm bizim çocuklar tanımıyorlar hayvanları.	()	()
Ormandan çıkarak şehre gelirler.	()	()
Armudun iyisini ayılar yerler.	()	()

Kaptırmasınlar kimseye kafalarını ve kollarını. () ()

Kısa yoldan anlatmak gerek. () ()

Hayvan sevgisi tabii ki lazım ama her şey karşılıklı. () ()

Baba olarak vazifemiz tabii uyandırıp ikaz etmek. () ()

Hedef kitle boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinliğini yaptıktan sonra bunların doğrulukları kontrol edilerek onlara dönüt verilir ve yanlışların düzeltilmesi sağlanır.

Dinleme Sonrası

Dinleme sonrasında hedef kitleye şu etkinlikler yaptırılabilir:

- Dinleme sonrasında hedef kitleden şarkının sözlerini anlamlı cümleler hâlinde sıralamaları ya da şarkının kesilmiş sözlerini birleştirmeleri istenebilir.
- Sesteş kelimeler öğretilir. Şarkıda geçen yol kelimesinden hareketle sesteş kelimeler anlatılabilir.
- Şarkıda geçen cıvıl cıvıl, cümbür cemaat, zar zor, tek tek, çoluk çocuk ikilemelerinden hareketle ikilemeler hedef kitleye anlatılabilir. Onlardan da ikileme örnekleri vermeleri istenebilir.
- Şarkıda geçen dalları basmak, garibine gitmek, kafası atmak, bayramlık ağzını açmak, rezil olmak, ikaz etmek, bir eli yağda bir eli balda olmak deyimlerinden ve “Armudun iyisini ayılar yer.” atasözünden hareketle deyim ve atasözleri tekrar edilerek bunların anlamları hedef kitleye sorulabilir, onlardan deyim ve atasözü örneği vermeleri istenebilir.
- Şarkının *A de bakayım -A- bi de Y de -Y- şimdi bi de I -I- Oku bakayım AYI oku bakayım AYI* kısmı ile sesletim yaptırılabilir. Hedef kitleden bunu gittikçe artan bir tempoda söylemeleri istenip onların bu etkinlikten keyif almaları sağlanabilir.
- Şarkının *A de bakayım -A- bi de Y de -Y- şimdi bi de I -I- Oku bakayım AYI oku bakayım AYI* kısmı ile harflerden kelime oluşumu örneklendirilebilir. Hedef kitleden bu şekilde başka örnekler vermeleri istenebilir.
- Öğrencilerden şarkıda geçen tüm kelimeleri liste hâlinde yazmaları istenebilir.
- Şarkı ile ilgili sorular sorulabilir. Örneğin; Şarkıda hangi deyimler ve atasözleri kullanılmıştır?, Babaları çocuklarını nereye götürmüştür?
- Şarkı hep birlikte söylenebilir. Öğrenciler çekinse de öğretmen şarkıyı söylemeye başlayıp öğrencileri cesaretlendirirse onlar da söylemeye katılabilir. Eğer öğrenciler

zorlanırsa sadece nakarat kısmı da söylenebilir. Böylece hedef kitlenin motivasyonu artırılabilir.

- Öğrencilere kareoke yaptırılabilir. Bu şekilde telaffuz çalışmaları da yaptırılmış olur. Tekrarlarla sözcüklerin kalıcı öğrenilmesi ve pekiştirilmesi sağlanabilir.
- Öğrencilere bazı kelimeler söylenip bu kelimelerden şarkıda geçen ve geçmeyenleri bulmaları istenebilir.
- Şarkı sözleri bulmaca hâline getirilebilir ve bulmacaya gizlenen kelimeleri bulmaları istenebilir.

4. Etkinlik

Şarkıda adı geçen sözcükleri bulunuz.

E	R	İ	K	H	A	N	T	A	L
S	A	S	İ	A	S	K	I	Z	A
K	R	A	R	B	A	Y	R	A	M
İ	M	H	A	N	I	S	E	V	İ
V	U	A	Z	A	B	E	Y	A	Ğ
E	T	V	U	Ğ	A	T	E	R	S
S	D	A	L	I	B	O	B	A	L
A	Y	I	T	Z	A	Ğ	I	R	E

4.11.5. Halil İbrahim Sofrası

İnsanoğlu haddin bilir kem söz söylemez iken

El alemin namusuna yan gözle bakmaz iken

Bir sofraya kurulmuş ki Halil İbrahim adına

Ortada bir tencere boş mu dolu mu bilen yok

Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına

Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına

Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına

Daha çatal bıçak kaşık icat edilmemişken

İsmail'e inen koç kurban edilmemişken

Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna
Kapağı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok

Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına

Yıllardır sürüp giden bir pay alma çabası
Topu topu bir dilim kuru ekmek kavgası
Bazen durur bakarım bu ibret tablosuna
Kimi tatlı peşinde kimininse tuzu yok

Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına

Ağız açık, gözü toklar buyursunlar baş köşeye
Kula kulluk edenlerse ömür boyu taş döşeye
Nefsine hâkim olursan kurulursun tahtına
Çalakaşık saldırırsan ne çıkarsa bahtına

Halat gibi bileğiyle yayla gibi yüreğiyle
Çoluk çocuk geçindirip haram nedir bilmeyenler
Buyurun siz de buyurun
Buyurun dostlar buyurun
Barış der her bir yanın altın gümüş taş olsa
Dalkavuklar etrafında el pençe divan dursa
Sapa kulba kapağa itibar etme dostum
İçi boş tencerenin bu sofrada yeri yok

Para pula ihtişama aldanıp kanma dostum
İçi boş insanların bu dünyada yeri yok (Manço, 1983)

Dinleme Öncesi

Dinleme öncesinde hedef kitleye etkinlikle ilgili bilgiler verilir. Öğrencilere Barış Manço'nun kim olduğu sorulur ve Barış Manço hakkında kısaca bilgi verilir. Şarkıda yer alan kelimelerin daha iyi anlaşılabilmesi için hedef kitleye kendi dilinde ve Türkçede karşılığı olan kelimelerle sunu yapılabilir. Bu şekilde şarkıya hazırlık yaptırılabilir. Şarkıda geçen ve görüntülenebilecek kelimelerin resimli görüntüleri bulunarak öğrencilere dağıtılır.

1. Etkinlik

Aşağıda *Halil İbrahim Sofrası* adlı şarkıda adı geçen görseller yer almaktadır. Bu görsellerin adlarını görselin altındaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dinleme Sırası

Şarkının üç dört kez dinletilmesi daha iyi anlaşılması açısından yararlıdır. Şarkı dinletilirken boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinlikleri yaptırılır.

2. Etkinlik

Şarkıyı dinlerken boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayınız.

İnsanoğlu haddin bilir kem söylemez iken

El alemin yan gözle bakmaz iken

Bir kurulmuş ki Halil İbrahim adına

Ortada bir boş mu dolu mu bilen yok

Buyurun dostlar buyurun sofrasına
Buyurun dostlar buyurun sofrasına
Buyurun dostlar buyurun sofrasına

Daha bıçak kaşık icat edilmemişken
İsmail'e inen kurban edilmemişken
Bir başlamış ki nasip kısmet uğruna
.....ı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok

Buyurun dostlar buyurun sofrasına
Buyurun dostlar buyurun sofrasına
Buyurun dostlar buyurun sofrasına

Yıllardır sürüp giden bir alma çabası
Topu topu bir dilim kuru kavgası
..... durur bakarım bu ibret tablosuna
Kimi peşinde kimininse tuzu yok

Buyurun dostlar buyurun
Buyurun dostlar buyurun

..... açık toklar buyursunlar baş köşeye
Kula kulluk edenlerse boyu taş döşeye
Nefsine hakim olursan kurulursun
Çalakaşık saldırırsan çıkarsa bahtına

Halat gibi bileğiyle gibi yüreğiyle
Çoluk geçindirip haram nedir bilmeyenler
Buyurun siz de buyurun
Buyurun buyurun
..... der her bir yanın altın gümüş taş olsa
Dalkavuklar etrafında pençe divan dursa
Sapa kulba itibar etme dostum
İçi boş bu sofrada yeri yok

..... pula ihtişama aldanıp kanma dostum

İçi insanların bu dünyada yeri yok

3. Etkinlik

şarkıyı dinleyerek aşağıdaki doğru cümlelere D, yanlış cümlelere Y yazınız.

	<u>D</u>	<u>Y</u>
Bir sofraya kurulmuş ki Halil İbrahim adına...	()	()
Bir kavga yaşanmıştı nasip uğruna.	()	()
Bazen durur bakarım bu ibret tablosuna.	()	()
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına.	()	()
Gözü toklar otursunlar baş köşeye.	()	()
Sapa kulba kapağına itibar etme dostum.	()	()
İçi boş tabakların bu sofrada yeri yok.	()	()
Nefsine hâkim olursan geçersin elbet tahta.	()	()

Hedef kitle boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinliğini yaptıktan sonra bunların doğrulukları kontrol edilerek onlara dönüt verilir ve yanlışların düzeltilmesi sağlanır.

Dinleme Sonrası

Dinleme sonrasında hedef kitleye şu etkinlikler yaptırılabilir:

- Dinleme sonrasında hedef kitleden şarkının sözlerini anlamlı cümleler hâlinde sıralamaları ya da şarkının kesilmiş sözlerini birleştirmeleri istenebilir.
- Sesteş kelimeler öğretilir. şarkıda geçen yıl kelimesinden hareketle sesteş kelimeler anlatılabilir.
- şarkıda geçen topu topu, para pul ikilemelerinden hareketle ikilemeler hedef kitleye anlatılabilir. Onlardan da ikileme örnekleri vermeleri istenebilir.
- şarkıda geçen haddini bilmek, yan gözle bakmak, icat etmek, kurban etmek, kula kulluk etmek, nefsine hâkim olmak, el pençe divan durmak, itibar etmek deyimlerinden hareketle deyimler tekrar edilerek bunların anlamları hedef kitleye sorulabilir, onlardan deyim örnekleri vermeleri istenebilir.
- şarkının *Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına* kısmı ile sesletim yaptırılabilir. Hedef kitleden bunu gittikçe artan bir tempoda söylemeleri istenip onların bu etkinlikten keyif almaları sağlanabilir.
- Öğrencilerden şarkıda geçen tüm kelimeleri liste halinde yazmaları istenebilir.

- Şarkı ile ilgili sorular sorulabilir. Örneğin; Şarkıda hangi deyimler kullanılmıştır?, Şarkıda hangi peygamberin adı geçmektedir?, Şarkıda hangi dini olaya yer verilmiştir?
- Şarkı hep birlikte söylenebilir. Öğretmen şarkıyı söylemeye başlayıp öğrencileri cesaretlendirirse onlar da söylemeye katılabilir. Eğer öğrenciler zorlanırsa sadece nakarat kısmı da söylenebilir. Bu şekilde hedef kitlenin motivasyonu artırılabilir.
- Öğrencilere kareoke yaptırılabilir. Bu şekilde telaffuz çalışmaları da yaptırılmış olur. Tekrarlarla sözcüklerin kalıcı öğrenilmesi ve pekiştirilmesi sağlanabilir.
- Öğrencilere bazı kelimeler söylenip bu kelimelerden şarkıda geçen ve geçmeyenleri bulmaları istenebilir.
- Şarkıda yer alan İsmail'e inen koçun kurban edilmesi, Halil İbrahim Sofrası ifadelerinden hareketle Hz. İbrahim ve oğlu İsmail'in yaşadığı kurban olayı hedef kitleye anlatılabilir. Şarkıdaki Halil İbrahim Sofrası ifadesinin Hz. İbrahim'in cömertliğinden kaynaklandığı anlatılıp Türk kültüründe cömertlik ve ikramın öneminden bahsedilerek kültür aktarımı yapılabilir.
- İmkânlar dâhilinden bir sofrta hazırlanarak hedef kitleye Halil İbrahim Sofrası gösterilmeye çalışılabilir.
- Şarkı sözleri bulmaca hâline getirilerek bulmacaya gizlenen kelimeleri bulmaları istenebilir.

4. Etkinlik

Şarkıda adı geçen sözcükleri bulunuz.

E	A	T	E	N	C	E	R	E	S
L	N	Ö	M	Ü	R	K	U	L	P
A	E	V	S	K	I	S	M	E	T
L	F	M	A	U	D	O	S	T	N
E	İ	S	P	R	A	K	U	L	A
M	S	E	D	B	I	Ç	A	K	M
S	O	F	R	A	N	E	S	İ	U
P	R	A	A	N	A	S	İ	P	S

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiş ve bu sonuçlardan faydalanılarak bazı öneriler sunulmuştur.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlerine yönelik sonuçlar olarak incelenmiştir.

5.1. Sonuçlar

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılabilirliğini incelemek için yapılan bu çalışmada, Barış Manço şarkıları derinlemesine incelenmiştir. Yapılan araştırmada Barış Manço şarkılarının, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde faydalı olabileceği ve bu şarkıların etkin bir şekilde kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın ana problemi, “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço’nun hangi şarkıları, neden ve nasıl kullanılmalıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmada Barış Manço’nun *Arkadaşım Eşek*, *S.O.S. Aman Hocam*, *Nane Limon Kabuğu* ve *Ayı* şarkılarının alfabe öğretiminde, hecelere ayırmada, sestene hece oluşturmada kullanılabilmesi belirlenmiştir.

Kavram öğretiminde *Nazar Eyle*, *Sarı Çizmeli Mehmet Ağa*, *Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek*, *Dut Ağacı*, *Abbas Yolcu*, *Sahibinden İhtiyaçtan*, *Kalk Gidelim Küheylan*, *Hemşerim Memleket Nire*, *Arkadaşım Eşek*, *Fil ile Kurbağa*, *Gibi Gibi*, *Aynalı Kemer*, *Yine Yol Göründü Gurbete*, *Halhal*, *Ayı*, *Elveda Ölüm*, *Acıh da Bağa Vir*, *Sözüm Meclisten Dışarı*, *Süleyman*, *Dört Kapı*, *Halil İbrahim Sofrası*, *Yol Verin Ağalar Beyler*, *Domates Biber Patlıcan*, *Nane Limon Kabuğu*, *Yolla Yârim Tez Yolla*, *İşte Hendek İşte Deve*, *Süper Babaanne*, *Zehra* şarkılarının kullanılabilmesi belirlenmiş ve örneklerle desteklenmiştir. Ayrıca *Acıh da Bağa Vir* ve *Hemşerim Memleket Nire* şarkılarından hareketle şive farklılıklarına da yer verilebilir. Bu konuya dair Türkçenin özellikleri kavratılabilir. Her dilde olduğu gibi Türkçede de böyle bir imkân vardır ve bu şarkılar bu tür farklılıkları anlatması açısından önemlidir.

Atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözlerin öğretilmesinde *Can Bedenden Çıkmayınca*, *Düriye*, *Gibi Gibi*, *Kezban*, *Abbas Yolcu*, *Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek*, *Aman Yavaş Aheste*, *Ayı*, *Nane Limon Kabuğu*, *Ne Köy Olur Benden Ne Kasaba*, *Kazma*, *Gönül Ferman Dinlemiyor*, *Cacık*, *Ali Yazar Veli Bozar*, *Bal Sultan*, *İşte Hendek İşte Deve*, *Acıh da Bağa Vir*, *Ahmet Bey’in Ceketini*, *Süper Babaanne*, *Allah’ım Güç Ver Bana*, *En Büyük Mehmet Bizim Mehmet*, *Halil İbrahim Sofrası*, *Hemşerim Memleket Nire*, *Müsaadenizle Çocuklar*,

Dıral Dede'nin Düdüğü, Yol şarkılarının zengin içeriklerinden dolayı kullanılabilceğı belirlenmiştir.

Ayrıca Manço'nun şarkıları yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylere toplumsal değerleri öğretme ve kültür aktarımı noktasında da yardımcı olabilir. Bunun için *Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Gel, Sözüm Meclisten Dışarı, Gibi Gibi, Nane Limon Kabuğu, Kâtip Arzuhâlim, Genç Osman, Anahtar, Kara Sevda, Halil İbrahim Sofrası, Nazar Eyle, İşte Hendek İşte Deve, Abbas Yolcu, Ölüm Allah'ın Emri, Osman, Can Bedenden Çıkmayınca* şarkıları kültür aktarımı yaptığından ve toplumsal değerler bakımından taşıyıcı olduğundan bu şarkıları kullanmanın yararlı olabileceğı düşünölmektedir.

Adı geçen şarkılar yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken konu başlıklarına uygun olarak önce dinletilip ardından boşluk doldurma, sorulan soruları cevaplama, okuduğunu anlama noktalarında kullanılırsa yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın alt problemleri ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının alfabe öğretimine katkıları nelerdir?” problemine ilişkin sonuçlara bakıldığında; özellikle *S.O.S Aman Hocam* adlı şarkının yabancı dil olarak Türkçe öğretim ilk basamağı olan alfabe öğretimi için oldukça elverişli bir şarkı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Harflerin *A B C Ç D E F G* şeklinde sıralanmasıyla oluşturulan şarkının, alfabe öğretiminde kolaylık sağlayabileceğı sonucuna ulaşılmıştır. *Ayı* adlı şarkıda, “*A de bakayım (a) bi de y de (y) şimdi bi de ı (ı) / Oku bakayım (ayı) oku bakayım (ayı)*” ifadeleriyle seslerden hece oluşumunun eğlenceli bir şekilde öğrencilere öğretilbileceğı sonucuna ulaşılmıştır.

Nane Limon Kabuğu adlı şarkıda, “*Nane limon kabuğu, bir güzel kaynasın aman / Ha ha ha ha ha içine hatmi çiçeğı, biraz çörek otu katasın aman / Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın, bir tutam zencefil aman / Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor, biraz daha sabret güzelim / Ha ha ha ha ha hapşu*” ifadeleriyle hapşu kelimesinin heceleri ile işitsel-dilsel yöntemiyle alfabe öğretimine örnek sunulduğu sonucuna ulaşılmaktadır. *Arkadaşım Eşek* adlı şarkıda ise, “*Arkadaşım eş-, arkadaşım -şek, arkadaşım eşşek*” nakaratında, eşek kelimesinin hecelere ayırma noktasında yabancı dil olarak Türkçe alfabe öğretiminde bir kaynak oluşturabileceğı sonucuna ulaşılmıştır.

2. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının kelime öğretimine katkıları nelerdir?” problemine ilişkin sonuçlara bakıldığında; *Nazar Eyle, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Dut Ağacı, Abbas*

Yolcu, Sahibinden İhtiyaçtan, Kalk Gidelim Küheylan, Hemşerim Memleket Nire, Arkadaşım Eşek, Fil ile Kurbağa, Gibi Gibi, Aynalı Kemer, Yine Yol Göründü Gurbete, Halhal, Ayı, Elveda Ölüm, Acıh da Bağa Vir, Sözüm Meclisten Dışarı, Süleyman, Dört Kapı, Halil İbrahim Sofrası, Yol Verin Ağalar Beyler, Domates Biber Patlıcan, Nane Limon Kabuğu, Yolla Yârim Tez Yolla, Elveda Ölüm, İşte Hendek İşte Deve, Süper Babaanne, Zehra şarkılarının kişi, yer, hayvan adları, sofr / yemek kültürü ve yiyecek-içecek adları, bitki-sebze-meyve adları ve akrabalık adlarıyla ilgili kelimelerin öğretilmesinde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

3. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının atasözü, deyim ve kalıplaşmış söz öğretimine katkıları nelerdir?” problemine ilişkin sonuçlara bakıldığında; *Can Bedenden Çıkmayınca, Düriye, Gibi Gibi, Kezban, Abbas Yolcu, Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Aman Yavaş Aheste, Ayı, Nane Limon Kabuğu, Ne Köy Olur Benden Ne Kasaba, Kazma, Gönül Ferman Dinlemiyor, Cacık, Ali Yazar Veli Bozar, Bal Sultan, İşte Hendek İşte Deve, Acıh da Bağa Vir, Ahmet Bey’in Ceket, Süper Babaanne, Allah’ım Güç Ver Bana, En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Halil İbrahim Sofrası, Hemşehrime Memleket Nire, Müsaadenizle Çocuklar, Dıral Dede’nin Düdüğü, Yol* şarkılarının atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözlerin öğretilmesinde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

4. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının toplumsal değerler ve kültür aktarımına katkıları nelerdir?” problemine ilişkin sonuçlara bakıldığında; *Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Gel, Sözüm Meclisten Dışarı, Gibi Gibi, Nane Limon Kabuğu, Kâtip Arzuhâlim, Genç Osman, Anahtar, Kara Sevda, Halil İbrahim Sofrası, Nazar Eyle, İşte Hendek İşte Deve, Abbas Yolcu, Ölüm Allah’ın Emri, Osman, Can Bedenden Çıkmayınca* şarkılarının kültür aktarımı ve toplumsal değerler bakımından taşıyıcı olduğu ve bu şarkıları kullanmanın yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

5. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının telaffuza katkıları nelerdir?” problemine ilişkin sonuçlara bakıldığında; *Arkadaşım Eşek, S.O.S. Aman Hocam, Nane Limon Kabuğu, Ayı, Nazar Eyle, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Dut Ağacı, Abbas Yolcu, Sahibinden İhtiyaçtan, Kalk Gidelim Küheylan, Fil ile Kurbağa, Gibi Gibi, Aynalı Kemer, Yine Yol Göründü Gurbete, Halhal, Elveda Ölüm, Sözüm Meclisten Dışarı, Süleyman, Dört Kapı, Halil İbrahim Sofrası, Yol Verin Ağalar Beyler, Domates Biber Patlıcan, Yolla Yârim Tez Yolla, İşte Hendek İşte Deve, Süper Babaanne, Zehra, Can Bedenden Çıkmayınca, Düriye, Gibi*

Gibi, Kezban, Abbas Yolcu, Aman Yavaş Aheste, Ne Köy Olur Benden Ne Kasaba, Kazma, Gönül Ferman Dinlemiyor, Cacık, Ali Yazar Veli Bozar, Bal Sultan, Ahmet Bey'in Ceketini, Süper Babaanne, Allah'ım Güç Ver Bana, En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Müsaadenizle Çocuklar, Dıral Dede'nin Düdüğü, Yol gibi şarkılarının kullanılabilir olduğu ve yabancı dil öğrenenlerde telaffuzu geliştirebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

6. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarının kullanılmasının Türkçe öğrenme motivasyonuna katkıları nelerdir?” problemine ilişkin sonuçlara bakıldığında; Barış Manço'nun eğlenceli şarkılarının kullanılabilir olduğu görülmüştür. *Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Nane Limon Kabuğu, Ayı, Arkadaşım Eşek, Halil İbrahim Sofrası, Ali Yazar Veli Bozar, Müsaadenizle Çocuklar, Gibi Gibi, İşte Hendek İşte Deve, Bal Böceği, Domates Biber Patlıcan* gibi neşeli şarkılar kullanılarak hedef kitlenin motivasyonunun geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlar doğrultusunda, şu önerilerde bulunulabilir:

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde alternatif bir materyal olarak Barış Manço'nun zengin içerikli birçok şarkısının kullanılması önerilmektedir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kitleye alfabe, kelime, atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözlerin öğretiminde Barış Manço şarkılarının eğitici ve eğlenceli araçlar olarak kullanılması önerilmektedir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde toplumsal değerlerin öğretilmesinde ve kültür aktarımının yapılmasında için Barış Manço şarkılarının kullanılması önerilmektedir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kitlenin telaffuzunun geliştirilmesi ve motivelerinin artırılması için Barış Manço şarkılarının kullanılması önerilmektedir.
- Barış Manço şarkıları, müziğin evrensel dilinin yanı sıra hedef kitlenin ilgisini çekebilecek nitelikte olduğundan ve şarkılar olumsuz içerikler barındırmadığından yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için yazılan kaynak kitaplarda kullanılması önerilmektedir.
- Barış Manço şarkıları derslerde sıklıkla kullanılarak öğrencilerin gizil öğrenme sağlamaları önerilmektedir. Şarkıların telkin yöntemiyle ilgili olarak gizil öğrenmeleri sağlamada kullanılması önerilmektedir.
- Müzik destekli öğretim yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin gelişim ve öğrenmeleri üzerindeki olumlu etkileri göz önünde bulundurularak farkındalık

oluşturulması önerilmektedir. Barış Manço şarkılarıyla zenginleştirilen derslerde öğrencilerin daha aktif ve başarılı olabileceği, dersin daha eğlenceli gecebileceği yönünde bilinçlendirme çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Barış Manço şarkılarından ölçme araçlarının üretilmesi, şarkı etkinlikleri ve uygulamalarının yer aldığı kitaplar hazırlanması önerilmektedir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin koro ya da solo hâlinde Barış Manço şarkılarını söylemeleri, kareoke yapmaları ya da Barış Manço'nun müziklerine kendilerinin söz yazmaları önerilmektedir.
- Barış Manço şarkılarının kantinlerde ve teneffüslerde de dinletilmesiyle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin sınıf dışına taşınması önerilmektedir.
- Barış Manço şarkılarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması ile ilgili daha fazla çalışma ve uygulama yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2019). Toplumsal değerlerle normların öğretilip hatırlatılmasında Barış Manço'nun rolü. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 2019, C.12, S(26), 286-291.
- Ahmed, A. A. ve Fişekçioğlu, A. (Editörler). (2019). Dil kullanıcısı bağlamında kuramdan uygulamaya Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin sözvarlığı*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1995). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü I*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Alptekin, A. B. (2009). Halk hikâyelerinin motif yapısı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Altunkaya, H. ve Erdem, İ. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin okuma kaygıları ve okuduğunu anlama becerileri. *Sakarya University Journal of Education*, 7(1), 59-77.
- Alyılmaz S. ve Şengül, K. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrenme stratejileri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Arslan, M., ve Adem, E. (2010). Yabancılarla Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel araçların etkin kullanımı. *Dil Dergisi*, (147), 63- 86.
- Arslan, M. (2011). *Yabancılarla Türkçe öğretim kılavuzu*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aşlıoğlu, B. (1993). *Ortaokullarda Türkçe öğretimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ataseven, F. (1998). Değişen sınıf içi öğretim ortamları ve şarkılarının yabancı dil öğretiminde araç olarak kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 189-198.
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin grameri*, Ankara: TDK Basımevi.
- Bartle, G. (1962). Music in the language classroom. *Canadian Modern Language Re-view*, Fall, 11-14.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Batdı, V. (2012). Şarkıların yabancı dil becerilerini geliştirmedeki etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, C.1, S (4), 2146-9199.
- Beydilli, C. (2004). *Türk mitolojisi ansiklopedik sözlük*. (Çev. Ercan, E.). Ankara: Yurt Kitap-Yayın.
- Bingöl, F. (2006). *Müzik ve dil arasındaki benzerlikler ekseninde müzik eğitimi*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi (s. 215-219). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

- Boztoprak, F. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Dede Korkut'un 20. yüzyıldaki yansıması Barış Manço tipi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER)*. C.4, S(1), 65-75.
- Claerr, T. A., Gargan, R. (1984). The role of songs in the foreign language classroom. *OMLTA Journal*, 28-32.
- Çalışkan, A. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretiminde müziğin kullanımı*. Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı. (2), 15-24, Tiran: Beder Üniversitesi.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 2 (2), 9-20.
- Çelik, H. (2018). *Müzik destekli öğretim yönteminin yedinci sınıf Türkçe dersi milli kültür temasının öğretimine etkisi: Barış Manço şarkıları örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çelikkol, Ö. (2007). *Kelime kazanımında müziğin etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*, İstanbul: Der Yayınları.
- Demirci, E. Ö. (2019). *Yabancı dil öğretiminde şarkı kullanımı seviye A1*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). *Yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretim ilkeler, yöntemler, teknikler*. Ankara: Usem Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (Editör). (2016). *Kuram ve uygulama bağlamında Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğan, C. (2012). *Sistemik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Durmuş, M. ve Okur, A. (Editörler). (2018). *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Duyar, M. S. (2001). *Accelerated word memory power*. Ankara: Mega Hafıza yayınevi.
- Düzgün, D. (2009). Âşıklık geleneğinin değişim ve dönüşüm sürecinde Barış Manço olgusu, *Millî Folklor Dergisi*, 21(84), 42-50.
- Elçin, Ş. (1997). *Halk edebiyatı araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Erdoğan, G. (2015). Barış Manço örneğinden hareketle müziğin ahlak eğitimdeki önemi ve işlevi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. C.4, S. (1), 117-124.

- Erdoğan, G. (4-5-6 Ekim 2018). *Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan bir köprü: Barış Manço ve Türk kültürü*. I. Uluslararası Develi - Âşık Seyrani ve Türk Kültürü Kongresinde sunuldu, Kayseri.
- Erdoğan, T., Yıldırım, K., Günaydın, Y., Yeşilbaş, B., Yağcıoğlu, G., Cankurtaran, Z. E. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulama örnekleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Ergin, M. (1977). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları.
- Filiz, M. (2019). *Barış Manço şarkılarında metinlerarasılık*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. London: Edward Arnold Publishers.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig*, (44), 89-110.
- Gugliemino, L. M. (1986). The affective edge: Using songs and music in ESL instruction. *adult literacy and basic education*, 20, 19-26.
- Güldalı, V. (2019). *Yabancılara Türkçe kelime öğretiminde müziğin etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gün, Mesut. (2018). Bilişsel Yaklaşım (Cognitive Approach). M. Durmuş ve A. Okur. (Editörler). *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, ss. 417-428.
- Günay, U. (1992). Cumhuriyet terkibi ve Barış Manço, *Millî Folklor*, Cilt: 2, (13). 3.
- Günday, R. (2015). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, teknikler ve multi medya araç ve materyalleri*. Ankara: Favori Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 123-148.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürel, N. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bir materyal çalışması: Temalara uygun şarkılar oluşturma. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(2), 305-321.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. (3. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- İldan, H. (2002). *Müsaadenizle Barış Manço*. İstanbul: Bemol Müzik Yayıncılık.

- İnal, Sevim. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şarkıların önemi ve seçimi., M. Durmuş ve A. Okur. (Editörler). Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları, ss. 417-428.
- Jensen, E. (2000). *Music with the brain in mind*. San Diego-United State Of America: The Brain Store Published.
- Jolly, Y. (1975). The use of songs in teaching foreign languages. *The Modern Language Journal*, 59 (1-2), 11-14.
- Kara, Z. E. ve Aksel, S. A. (2013). The effectiveness of music in grammar teaching on the motivation and success at preparatory school at Uludağ University. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* (106), 2739-2745.
- Kayhan Saka, A. (2008). *Using songs in English language teaching: The use of music activities in the classroom*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, F. (2011). Using songs as audio materials in teaching Turkish as a foreign language. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(4), 378-383.
- Kılınç, A. (2021). Avrupa dil portfolyosu ve pasaportunun yabancı dil eğitimindeki işlevi, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 25, s. 333-355.
- Kırca, A. (1999). *Barış Manço 'ya özlem*. İstanbul: Sabah Kitapları.
- Koçak, M. B. (2021). *Edebiyat ve toplumsal kültür ilişkileri çerçevesinde Barış Manço 'nun şarkı sözleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, Z. (2003). Türkiye Türkçesi grameri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kömür, Ş., Saraç, G., ve Şeker, H. (2005). Teaching English through songs. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 1(15), 109-120.
- Köse, B. (2012). *Yabancı dil öğretiminde şarkı kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kurt, E. (2020). *Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Kusnierek, A. (2016). The role of music and songs in teaching English vocabulary to students. *World Scientific News*, 43(1), 1.
- Lozanov, G. (1978). *Suggestology and outlines of suggestopedy*. Gordon and Breach Publishing, New York.
- Li, X., ve Brand, M. (2009). Effectiveness of music on vocabulary acquisition, l language usage, and meaning for mainland chinese esl learners. *Contributions To Music Education*, 36(1), 73-84.

- Manço, B. (1967). İşte Hendek İşte Deve. Sayan Plak.
- Manço, B. (1972). Fil ile Kurbağa. Sayan Plak.
- Manço, B. (1972). Ölüm Allah'ın Emri. Türküola Plak.
- Manço, B. (1973). Lambaya Püf De. Yavuz & Burç Plakçılık.
- Manço, B. (1974). Nazar Eyle. Yavuz & Burç Plakçılık.
- Manço, B. (1975). 2023. Yavuz & Burç Plakçılık.
- Manço, B. (1979). Yeni Bir Gün. Yavuz & Burç Plakçılık.
- Manço, B. (1980). 20. Sanat Yılı Disco Manço. Türküola.
- Manço, B. (1981). Sözüm Meclisten Dışarı. Türküola.
- Manço, B. (1983). Estağfurullah Ne Haddimize. Türküola.
- Manço, B. (1985). 24 Ayar Manço. Emre Plak.
- Manço, B. (1986). Değmesin Yağlı Boya. Emre Plak.
- Manço, B. (1988). Full Aksesuar 88 Manço-Sahibinden İhtiyaçtan. Emre Plak.
- Manço, B. (1989). Darısı Başınıza. Yavuz & Burç Plakçılık.
- Manço, B. (1992). Mega Manço. Emre Plak.
- Manço, B. (1995). Müsaadenizle Çocuklar. Emre Plak.
- Manço, B. (1999). Mançoloji. Emre Plak.
- Medina, S. L. (1990). *The effect of music on second language vocabulary acquisition*. California State University, S. Francisco.
- Mirici, İ. H. (2000). European language portfolio: A tool for a common language education policy in Europe. *Journal of Interdisciplinary Education*, 6(1), 161-166.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2009). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*, Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Nişancı, İ. (2013). *Türkçe şarkıların dil öğretiminde kullanımı*. Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı "Balkanlarda Türkçe" (s. 172-189) Tiran: Beder Üniversitesi.
- Onan, B. (2010). Beynin bilişsel işlevleri üzerine yapılan araştırmalar ve ana dili eğitimine yansımaları. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 15(27), 521-561.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdamar, F. (2014) Dede Korkut kitabı'nın çağdaş müzik sanatçıları üzerindeki tesiri. *Millî Folklor*, 26 (101), 125-137.
- Özkarabekir, C. (Yönetmen), (2013), *Hayatım Roman (Belgesel)*, Türkiye: TRT. Web: <https://www.youtube.com/watch?v=oROKKrba-98> adresinden 27 Mayıs 2022'de alınmıştır.

- Richards, J. (1969). Songs in language learning. *TESOL Quarterly*, 3(2), 161-174.
- Rose, M. (2016). *Use of music in adult second language instruction: A Canadian perspective*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Laval Üniversitesi, Kanada.
- Rosova, V. (2007). *The use of music in teaching English*, (Diploma Thesis), Masaryk University, Brno.
- Salcedo, C. S. (2002). *The effect of songs in the foreign language classroom on text recall and involuntary mental rehearsal*. (A Dissertation), Baton Rouge: Louisiana State University.
- Sarıçoban, A. (Editör). (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metodolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2018). *Sanatsal uyaranlarla dil öğretimi*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Shin, J. K. (2017). Get up and sing! Get up and Move! Using songs and movement with young learners of English. *English Teaching Forum*, 55(2), 14-25.
- Sönmez, V. ve Alacapınar F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 7. Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- Sylwester, R. A. (1995). *Celebration of neurons-an educators guide to human brain*. Alexandria, Virginia: Ascd Publications.
- Şahin, T. (2005). *Hâlâ yazıp çizecek birkaç satırım kaldı*. İstanbul: Truva Yayınları.
- Şahin, A. (Editör). (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi/Kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Takıl, N. B. (2014). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde iletişimsel yaklaşımın yazma becerisine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tanrıdağ, O. (1991). *Afazi*. Ankara: Gata Basımevi.
- Taşdemir, E. (2021). *Barış Manço ezgilerinde ekin değerleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Topcu, N. (1999). Fransızca ve Türkçede rakamlı deyimlerin karşılaştırmalı incelemesi ve Fransızca yabancı dil öğretiminde kullanımları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 173-180.
- Topcu, N. (2001). Fransızca ve Türkçe renk isimleri içeren deyimlerin karşılaştırmalı incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 131-140.
- Tunca, H. (2005). *Barış Manço: Uzun saçlı dev adam*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Turanalp, M. F. (9-10 Kasım 2018). *Şarkılarda dinî ve ahlakî değer aktarımı: Barış Manço örneği*. 2. Uluslararası Din Eğitimi Kongresinde sunuldu, Antalya.

- Türk Dil Kurumu, (2019). *Bölge Ağzlarında atasözleri ve deyimler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2021). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2021). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram geliştirme kuramlar ve uygulamalar*. İstanbul: Pegem A Yayıncılık.
- Yangın, B. (2002). *Çağdaş Türk ozanı Barış Manço*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yatağanbaba, M. (2008). *Dağı aşan deve: Barış Manço*. Denizli: Yatağanbaba Kitap.
- Yatağanbaba, M.(2006). *Türk kültürünün karbon kâğıdı*. Denizli: Bilal Ofset.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, M. (2017). *Kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. İstanbul: Hiperyayın.
- Yiğit, M. (2017, 17-19 Mayıs). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış sözcüklerin şarkılarla anlatımı: Barış Manço şarkıları örneği*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ULUTÖMER I. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni'nde sözlü bildiri olarak sunuldu, Bursa.
- Wallace, W. T. (1994). Memory for music: Effect of melody on recall of text. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, (20), 1471-1485.